IMENA

vlastita i splošna

DOMAĆIH ŽIVOTIN

u Hrvatov a ponekle i Srbalj.

S primětbami.

Muka

Frana Kurelca,

[illegible] Ogulinca a rodom iz Bruvna u Krbavi

U ZAGREBU.

TROŠKOM SVETOZARA GALCA.

1867.

Troškom

Sliedeće knjige dobivaju se u **knjižari Svetozara Galca u Zagrebu** uz naznačenu cienu:

Agjića Kaje, Štijenje poslanicah i Evangjelijah za sve nedjelje i svetkovine preko godine 8. 288 str. . . . . . 1 f. [illegible] nv.
Asangera E Z. J. Hrvatski glumac, sbirka pomanjih inojezičnih gluma I. zavežava: Dva pobratima, Crvena i modra kesa Otac i sin, 56 str. — „ 40 „
Babukića Vjekoslava, Ilirska slovniea 8. XVI. 444 str. . . . 2 „ 10 „
Банъ, Матия. Цвиети Србске drama u pet razdjela za petdeseto-godišnju svetkovinu oslobodjenja Srbije 1865. 8. 160 str. . . . 1 „ —
„ „ Менрима или Бошняци pozorištno djelo u pet razdjela 8. 158 str. 1 „ — „
Besdykova J. Drotar vesela igra u tri čina pohrvatio S. Vankovic . 145 str. — „ [illegible] „
Bogovića Mirka, Matija Gubec, kralj seljački, drama u pet činah 8. 154 str. 1 „ — „
„ „ „Kolo“ članci za literaturu, umětnost i narodni život knjiga IX. 8. 129 str. . . . . — „ [illegible] „
„ „ Vinjage I. 16. 72 str. . . . . . — „ [illegible] „
„ „ „ II. „ 61 „ — „ 45 „
„ „ „ III. „ 56 „ . . — „ 40 „
Botića Luke, Biedna Mara hist povjest iz narod. života u Dalmaciji u drugoj polovici XVI. vieka 8 92 str . — „ [illegible] „
„ „ Petar Bačić hist pripovjest iz narod život u drugoj polovici XVI vieka 8. X. 168 str . . — „ [illegible]
Budinića Sime popa zadarskoga, Pokorni i mnozi ini Psalmi Davidovi. iznovice na vidik ih iznese i o popu zadarskom progovori Fran Kurelac 8. XXXV. 111 str. . . . . . 1 „ —
Budmani Pietro, gramatica della lingua Serbo-Croata (Illirica) I [illegible] 1 2. 1 „ 25 „
Чѣмъ Цоддерживаетcя православная вѣра у южныхъ славянъ? Mosk. 1861 8. 28 str. . . . . — „ 50 „
Daničića Gj. Oblici srbskoga jezika četvrto izdanje 8 X. 120 str. . — „ 80 „
„ „ Pripovjetke iz staroga i novoga zavjeta sedmo izdanje 8. 187 str. — „ 80 „
Даничићъ Ђ. србска синтакса u Biogradu 1858 8. XII. 643 str. . . 5 „ 25 „
„ „ животъ светога Симеуна у светога Саве написао Domentijan 8. XIX. 345 str. . . . . [illegible] „ — „
„ „ животи Краљева и Архиепископа србских napisao Arhiepiskop Danilo i drugi vel. 8. XV. 386 str. . . . . . 2 „ 50 „
Demetra Dra. D. dramatička pokušenja dio II. „Teuta“ tragedia u . činah 8. XXVII. 208 str. . . . . — „ 40 „
Dežmana Ivana. Smiljan i koviljka 8. IX. 288 str. . . . . 1 „ — „
Dubrovnik cvět narodnoga knjižtva za godinu MDCCCLI. uredio Matija Ban III svezak 8. 248 str. . . . . . — „ 50 „
Ettingera Josipa, Sriemsko-slav. hrvatske, divje životinje. zvieri i ptice, 8 X 263 str. . . . . 1 „ 20 „
Freudenreicha Josipa, Crna kraljiea, izvorna čarobna gluma s pjevanjem u 2 razdjela i jednom predigrom, pod naslovom „Prokletstvo na Medvedgradu“ s upotrebljenjem historičkoga gradiva u 1 činu, muzika od Franje Pokornoga 8. 153 str. . — „ 70 „
„ „ Magjari u hrvatskoj, izvorna slika iz života u 2 čina s pjevanjem, glasba od Müllera, u 8. 92 str. . . — „ [illegible] „
Gesnerove Seljanke prevod iz němačkoga 8. XVI. 124 str. . . . — „ [illegible] „
Giorgića Viekosl. Hrvati, Srbi i dalmatini a sv. rimska stolica, Trst 1860 8 105 str. — „ 40 „
Gjorgjića Ign. Piesni razlike, izdate po Dru. Lj. Gaju 8. XI. 351 str. . 2 „ — „
„ „ Saltjer slovinski drugo izdanje 8 XXVIII. 248 str. . — „ [illegible] „
Glas hrvatsko-slovinski iz Dalmaeije 8. 30. str. . . . . — „ 30 „
Glumište narodno, sbirka izvornih igrokazah, i izvrstnih dramatičkih prevodah II. svezčić, Alfiera V. „Saul“ Tragedia iz talianskoga preveo Sundečić J. 8. 74 str. . . . . . — „ 40 „
Груићъ. Никанора posvećenog episkopa, Свети Сава (немањићъ) [illegible] I. 8. 201 str. . . . . . [illegible]
Gundulića Ivana, Osman u 20 pjevanjah 2. izdanje 16. XXIV [illegible] kom sa 105 str. . . . [illegible]
„ „ Različite piesni 8. 304 str. kr. vez [illegible]
Haf, Njekoliko spisah o pučkoj zadrugi u Hrvats[illegible]

IMENA

vlastita i splošna

DOMAĆIH ŽIVOTIN

u Hrvatov a ponekle i Srbalj.

S primětbami.

Muka

Frana Kurelca,

starinom Ogulinca a rodom iz Bruvna u Krbavi.

U Zagrebu 1867.

Troškom Svetozara Galca.

Pripomenak.

1. Čověk, čto me godine 1848. po Slavoniji vozio potěravajuć svoje mačke i puckajuć bičem, uši mi je zaglušav'o prozivanjem svojih konjicev imenî Němačkimi. Uprosiv ga, imaju li Slavonci svojih imen konjskih, odrečè da imaju; i ta si ja imena (kolicinu samo) u obližnjoj krčmi u Orihovcu popisao. To je bio začetak ovoj knjižici i tuj se ona zavrgla; er kamo sam poslě dospio, a bilo me je po vsoj mal da ne domovini našoj, uz druge rěči za koje sam propitkivao, nikdě nisam propustio razpitat i za imena naše domaće živine. Ako i jest bilo sa strane uprošenih podsměha i sumnje, začto ja to činju i nisam li lud, ipak se ni tim poplašiti ne dadoh, dobro si na duši tomu věstovit, da je veliko blago narodnoga jezika u imenih skriveno, bila to sad imena ljudska ili živinska ili kakva mu drago, i da za domovinu, bud ona i nezahvalnom tebi se ukazala te ni korice kruha ti ne dala, nikad dosta učinio, nikad preveć pretrpio nisi.

*

2. Oliš te nesgodice prisměha ljudskoga, kojega onaj samo preboləti ne može, komu je dno u srdcu pusto, ni na kakve težkoće ine pri sabiranju ovom naišao nisam, van da napomenu: čto je izgovor našega naroda po kděkojih stranah tako **grub**, da jedva pravo i tvrdo razbireš, čto si čuo; a podrugo i tako **razlik**, da je težko ime vsako pod zakon jezika nam u knjizi običnâ skučiti. Trebalo mi je biti opreznû, te osim čto sam kděkoji Zagorski *-ec* ili *-ek* na *-ac* ili *-ak* navrnuo, jedva da sam u čto i dirnuo. Primorski okončak **-čina** vsud sam zadržao, er ga ima ne samo po Primorju nego i po Crnoj Gori i drugud. Okončkom tudjim povse sam se uklonio n. p. imenom kravljim po Istri: pireta, dičeta, čedeta, pláveta, siveta itd. U sploh čtiocu to samo rečeno budi, da oni oblici imen živinskih, čto su povse kratki, pripadaju stranam Slovensko-hrvatskim čim oni oduglji stranam su vičniji Srbsko-hrvatskim. Tako n. p. ova govedja imena *brez, ros, rum,* po stranah se oživlju prvih, a *brezonja, rosonja, rumeža,* po drugih.

3. Koju sam životinju u knjižicu primio? Čto sam primio, razvrstio sam u osam glavizan. Tuj stojte redomice načitane.

I. Konj.
II. Govedo.
III. Ovca.
IV. Koza.
V. Svinja.
VI. Pas.
VII. Mačka.
VIII. Kokoš.

Ostao mi je *osal,* i ona živad oliš kureće t. j. *patka, guska* i *tuka.* Osla sam minuo, er ga u nas malo i drže; a o pomenutoj živadi trudio se jesam koje to ime skupit; nu je ono, čto se obrelo, velmi oskudno.

4. Daje li se živinčetu ime, to se oziru bud na njegovu kob, ili na dlaku, ili na ćud, ili se kděkad i po milosti daje. Malo kad živinčetu bude ime s njegove budi kakve strane loše il boležljive, jeda ga na sajmu već ime ne osvadi. Biva često da, pored vsega bogatstva našega jezika, to isto ime bude i psu i konju, i kravi i ovci itd., nu kděkad već isti okončak razliku čini. Tako je *bèlaš* (i *bělac*) konj, *bělonja* vol, *bělava* krava, *bělin* ovan, *běloš* jarac, *bělug* prasac, *bělov* pas, *bělko* mačak, *bèlka* kokoš. Naš narod mnogo miluje svoj dobitak, pak mu i lěpa imena izděva; te nije čudo, da se mnoga imena, kojimi se život ljudski i lětopisi diče, još i med živinom nahode. Crkva, tolikim narodom duhovna gospodarica, unesla je i uměsila u imena ljudska silu tudjinstva, nu imena živinska s veće su česti imena narodna. Samo o konju i psu toga reći ne možemo. Skupio sam i tuj koliko sam mogo. nu su u životu pretežnija imena tudja. Prihodi k nam tudjin, dovodi psa ili konja sa sobom, te se po zemlji i tudje ime razplodjuje; te ne samo ime, nego i vàs razgovor, čto ga je konjušaru ili lovcu sa svojim živinčetom, povse je u nas Němački. Ta imena ili su Němačka i Vlaška, ili Magjarska i Turska. Vikli su po Franci, po Inglezih i Němcih, birat imena starinskih bogov, slavnih junakov itd. te ih blagu naměnjivat. Po sebi se razumě, da tudaj palětkovao nisam.

5. Da mi ne bude knjiga pustom čituljom živinskih imen, to preziranih, to nerazumivih, i jedva komu potrebitih, gledao sam vsaku glaviznu něčim ogradit i okitit, čto bi ju moglo učinit prijatnijom i koristnijom. U začelje gornje čitulje vsake stavio sam imena živinska koja nisu vlastita nego splošna; u začelje dolnje něke primětbe. Progovoru ob jednih i drugih.

A. U začelje dakle gornje stavio sam, okrom samoga imena živinskoga, vse one rěči, koje uz živinče bud

sa koje strane i ruke prilipljn. Ta imena i te rěči pregradio sam Grčkimi slovesî, i evo ti čtioče ugledalo, kdě možeš razabrat i uğledat, kakvoga je imena, kakve li rěči pod slovesom kojim; pod

α) živinče čitavo (t. j. nepovrědjeno, naravno).
β) živinče nečitavo (t. j. povrědjeno, oklaštreno).
γ) majka živinska.
δ) živinče mlado ili maleno.
ε) živinče staro ili veliko.
ζ) živinče uz osobitost kakvu n. p. na čto je, kakvo je itd.
η) sastanak živinski.
θ) živinče bredje, radjajuće.
ι) udo živinsko (ako se moglo doznat).
κ) pogan živinska (excrementa).
λ) meso živinsko.
μ) koža živinska.
ν) staja živinska.
ξ) čuvar živine.
ο) živina okupke.
π) divlje živinče (prema pitomů, ako ga jest).

Ostao li koji pregradak pust, to mu imena nisam dokučiti mogao; ili ga možebit i nejma? ili toga po naravi živinčeta te običaja ljudskoga niti može biti n. p. pasjega *haduma* nejma, niti se kokoši u *jato* daju. Imen bolestij živinskih, premalo u tom věšt, nisam pisati htio.

B. U začelje dolnje smetnuo sam kojekakve primětbe. Zoologičke? nisam. Gospodarske? nisam. Da kakve? Filologičke, er na prvom listu knjige i piše: Imena; a čim vsatko ili pače mnogi tomu radi nisu, da ruju i brljaju po korěnju etimologije, to sam kděkud i něčto šale pritrusio i takvih stvarij priměsio, koje sěmo ne idu, nu sam ćudi takve. Ja to nisam naučio napuriti se i graditi, kao da sam bog zna kako mudar, bud mi se tko zato i narugao

te rekao: quod non est in conspectu, nec est in effectu. Uložio sam něčto truda i pomnje razabrat imena dlake živinske, ne bi li se okoristili oni, koji su radi doznat za imena tim tolikim farbam (po Zagrebački) ili kolurom (po Rěčki) ili bojam (po Biogradski) ili mastim (po Dubrovački) ili strojevom (po Primorski)* ili šarom (po staroslovinski); nu sam mal da ne u more zaplovio, koje kraja nejma; i nikdě metež i nesloga slovinskih narečaj tako běsna nista kako tuj. Upr'o sam čto većom silom tu zamršenu stvar bud leh s daleka rěšit i razredit, er sam s něke strane (recimo: mladenac naših) i oprošen bio, da im u tom pomogu; nu mi je s-někom žalostju srdca priznati, da njihovû očekivanju zadovoljit ne mogu; da se tuj hoće povse druga priprava nego li ona, koje se moj starački um i těsno vremence latiti možeta. Nisam nego něčto malo imen živinskih iztumačio: jedno, čto se knjižici htělo biti tankoj; drugo, čto veći děl tih imen tumača ni ne treba; a treće, čto kděkojega imena ni sám tumačiti ne umiju; povse zadovoljan, ako sam ga pravo napisao.

6. Da me je volja bila oči komu zablěštit množastvom skupljenih i tuj poredjenih imen, mogao sam i to; nu nehtědoh ikojega imena upisat, kojega ili sám ne čuo, ili bar iz věrnih ustiu primio nisam.

7. Onim prijatelj mojih, koji od mene ploda očekivahu i većega i dostojnijega i tegotnijega, otoga odgovora budi: da se ruka moja ni takvoga tega njim povoljnijega odvrgla a ni posahnula nije; da mnogo toga još u mene drěmlje, i bude li odkle pomoći, do skorâ oči odažme; nu da prija-

---

*) Primorac razlikuje (ili bar Glavinić, Vitezović itd.) *stroj* i *brst*. Němac veli onomu prvomu künstliche Farbe; prema tomu i novlji Grci τὸ χρῶμα τεχνικὸν; a Turci *boja*; a onomu zadnjemu Němac natürliche Farbe; Grci τὸ χρῶμα; Turci *renk*. Slovencu je *brst* = die Knospe.

teljska duša ni ovoga darka, bud i sitan bio, prezirati ne smě. Usta su orudje tako sveto da, čto je god njihovâ imetka, do mrve pobrati treba. Tako li sam uradio, ukoru sam utekao.

I čtioče da si zdrav, dok se opet kojom prilikom, te uz koju golemiju muku moju sa mnom ne ugledaš.

Pisano u Zagrebu dne 3 prosinca 1864.

Mučnik.

I.

α) pastuh ili pazduh; ajgir (Turski: ajghyr). — pastušast ili pazdušast (ajgirovit).

β) konj; parip (lat. parippus). — očišćen ili počišćen; posnažen; podrezan; ojalovljen; uškopljen; izmudjen (Bugari); podmetnut (Vuk). — rnjkovit (konj, koji nije dobro podmetnut nego ostao ajgirovit. Vuk.)

γ). kobila.

δ). ždrěbac i ždrěbica, ždrěbe; ohmac i ohmica, ohme; šišak i šišakinja, šišarče i šiše; dvogodac i dvogodica, dvogodče; trogodac i trogodica, trogodče; trećak i trećakinja; četvrtak i četvrtakinja; petak i petakinja; šestak i šestakinja; sedmak i sedmakinja; osmak i osmakinja; devetak i devetakinja; desetak i desetakinja. — konjic, konjić, konjičak, konjče.

ε). konjina, konjètina.

ζ). daščak ili brvnaš (t. j. velmi plosan); — vrljikaš (t. j. tanak a dugačak); — mlědnik ili mršavac; — plećaš; — prucalac ili ritavac (koji se riće i petuca); — sipavac ili siputljivac, nedušljivac, zadušljivac; — predljivac ili plašljivac; — neposluh; — igračina; — sustalica; — tkalac (maše glavom na desnu i na lěvu, hladi se; Weber, Windkopper); — trusavac ili kasavac; — kljuse i kljusavac; ili potakljivac, potrkljivac i posrnljivac (Vitez.); — kljuverina ili prdnjava (t. j. rdjavo kljuse. Vuk.); — gubalj (Schindmähre); — buin (težak i velik); — ključetalo ili tarkalo; — najmenik (Frachtross); — povodnik. (t. j. koji se vodi na povodu); — samarac ili tovarac (samarnik ili tovarnik. Vitez.); — jahač, jezdac (Vitez.) ili sedlenik (t. j. jahaći ili jezdeći konj); — jahalica (t. j. koji vozi ili tovar nosi, nu se na njem i pojaše. Vuk. cheval à deux fins ou à deux mains); — prednjak i rudnjak (das Vorder- und das Deichselpferd); — plemić (t. j. dobar konj; nobilis equus); — brzac; — prusac ili prusavac (che va di portante; tolutarius. Stul. qui va l' amble; Zelter, Passgänger); — dobronosac (Dellab.); — kopiluša; — adj. vrdovrat; — tvrdoust; — vozak (t. j. dobar za vožnju).

η) pastuh skače na kobilu ili ju opase; — kobila se pase (coitum tappeto. Vuk.) povadja se, jari se ili je (po Štajeru) hincljiva (t. j. hinca se, pudja se); — pastuha pripustiti (belegen lassen); — kobila se odbila (nicht mehr rossig sein).

θ) kobila je suždrěbna; — ona se ždrěbi ili se oždrěbila, okonjčila.

ι) puzdra ili puzdro (u Risnu. Vuk.); — poscak (u Zagorju) ili scalo (Slovenci); — trop. koraža. — U kobil: plodva i plodnica.

κ) krkaljina i krkovina (Stul.); — konjštak; — balega i baležina (Vitez.)

λ) kònjetina

μ) konjina; — mrledina (o konju crklom).

ν) konjušnica ili konjušara; — har ili ahar (Turski: ahyr).

ξ) konjušar; — kobilar; — ždrěbčar (pullarius. Vitez.).

ο) konjarija (Belost.) ili konjski plod (Isti); — ždrěbčarija ili kobilarija (Slovenci); — kobilište ili ždrěbište; — ergela (ἀγέλη); — menuš (Habd.) ili minuš (Belost. Jambr. i Vitez.).

---

beča (ein fabelhaftes Schuppenpferd? V. u Vuku).
bělac, bělan, bělas, bělaš; bělica
brnjac, brnjaš, brnjo; brnja
bubić; bubica
bujko
burko
bušati; buša
capasti (u koga su oduge kosmurine nad kopitom)
cera
cigan
cikla
cinkoš
crljenko, crljo; crljenka
crnac, crnko; crnka
cuza (cujza. Zagorci župe Zagr. Vidj u Habd. cuziti)
cvětko, cvětan; cvětka
čavka
čikov, čičak (Dellab.) čikasti; čikasta
čilaš, čile, čilatasti; čila, čilka, čilašica (ruski: čalyi; u Ličanov: proběl)
dereš; dereška (m. rdeš, rdeška)
dildaš
djurkan
galon (Vitez.) galin (konj vran, galičast. Vuk).
garvan i gavran
grošasti; grošasta
hitri; hitra
iskra
jabučilo, jabučasti; jabučasta (pommelé; apfelgrau)
jelen (Hirschhals)
kljujo
kosalj (koji se kosi; säbelfüssig, kosonog, slukonog)
kusalj
kušljo; kušlja
labud
lajko
lastavica
legar (koji rad leže; equus cubitor)
lila (die Puppe. Slovenci. lala. Česi i Poljaci)
lisac, lisjak, lisasti; lisa, liska, lisasta
macko
malin, malac, maleš
milko; milka
miško (Rattenschweif? mausfahl? ili, po Vitez. pumillus? ili je ljudsko ime na konja preneseno?)
mišasti; miška, mišasta
mrkolasti; mrkolasta
mrkov; mrka, mrkuša, mrkava
muško; muška
neva
pajko (Slavonci)
pěgavi; pěgava
pepelko
pira
plavac, plavko; plavica (Falb)
prepelica
prvan
putalj, putan, putko, putonogi, putonogasti; puta, putonoga, putonogasta (cheval balzan. U Vitezovićevom slovniku ima još i jednoputast, dvojputast, trojputast i vàs putonog, ako je na vsakoj nozi lisast).
ridjan, ridjo, ridjko; ridja, ridjuša, ridjka (= Fuchsroth; roussâtre, alezan)
rosko
rumenko
runjo
ruža
sajko (cheval saure; cavallo soro; saurer=seccare al fumo? ili je sajko pomagjarena *sojka* inače kreja i kreketuša, a po magjarski *szajkó?* Za kojom srećom pošla *čavka*, pomagjarena *csóka*, za tom

mogla odletět i *sojka* u odělu *szajkó*).
sedlaš
sirka
sivac, sivalj; sivka, siva
sraka (crna i mrkolasta; Schwarzschecke i Braunschecke; cheval pie noire et pie baie)
srnko
surkać, surko; surka
susa
svetan
šarac, šarin, šarčin, šarčić; šarka
škudaš, škudasti
škvorčasti (=čvrljkasti. Zagorci)
tatar
věverica
vidan; vida
vidra
vila
vitez
vran, vranac, vrančić; vrana, vranica
vugan, vugaš, vugac
zeko, zekalj, zekan, zekac, zekun, zečak, zečko; zeka, zekuša
zelenko; zelenka, zelja
zlatko; zlatka, zlatuša
zlatasti; zlatasta
zora
zvězda, zvězdasti; zvězdasta
žar
ždral
žeravi; žerava
žeravasti; žeravasta
žutko.

Imena tudja ili sumnjiva.

alat i alatuša (Turski: al at, Fuchs); dorat, dorka i doruša (doron at, Braun); jagrz (kara jaghyz at, Rappe); ćori (kiör, blind); kulaš i kulašica (Falb); šavran; gjogin, gjogat i gjoguša itd.; bećar; ficko; kedveš; čendeš; sikra; sarvaš; šarga; madar; tintér itd. — pram, šiml, fuks itd.

Primětbe k imenom konjskim.

β) *počišćen.* U Kastvu, blizu Rěke, a lasno da i drugud, govore i dětci, kad koje ne bude dobro: „čekaj ti, valje te *počistim* (t. j. uškopim).“ *) Prispodobi naše *čist* i Latinsko *castus*, a *castus* sa *castrare*, a ovo s našim *počistiti.* Uzmi *castigatio* = das Beschneiden der Pflanzen.

β) *posnažen.* Tako se govori samo po onih stranah, kdě taj glagol znamenuje očistiti. Obilatijega o njem razgovora bude u mojem Tumaču.

β) *podmetnut.* Vuk ima: *podmetnuti konja* verschneiden; castro equum. A i Stulić tumači taj isti progovor = castrar il cavallo. Možebit krivo. *Podmetati konja* moglo bi se za nevolju reći (m. podmitati) od *podmesti* wegfegen, nu ne znam kako od *podmetnuti* unterlegen (van da pod škopicu škopiteljevu?) U Vukovû slovniku do duše nejma rěči *podmésti*, kako ni u Stuliću, nit i u kojem slovniku drugom, nu sam našao u Hvarkoviću *umesti* (odkud i *umeta* Ofenwisch. Vuk.): „Pospite ih (t. j. čeprguze) po zemlji, i ovi će *umesti* sve mrave.“ A tko su čeprguzi? *Čepur*, *čapur*, *čaprlj*, *čaprljak*, *čepurje* to je i po Vuku: Strunk eines abgehauenen jungen (?) Baumes; trunculus. A za *čeprguza* odgovaraj sam Hvarković: „Veliki mravi, koji se u

*) Tako se ta rěč i u Bosni razuměva, u narodnih bo pripovědkah ima ovo město: „Kad se je manje děte opoganilo, on ga razparà, drob izvadì i *očistivši* děte oběsi o čiviji.“ Juk.

*

nika mista zovu *čeprguzi*, i koji se nahode u starim gnjilim stablim.“ Volio bim dakle reći *podmeten* neg *podmetnut*. Osim toga zagovara oblik ili pače rěč *podmeten*, oliš stvari same po sebi, još i analogija glagola *podrezati*. Nu prizovemo li Moskova na sud, opet Vuk ima pravo, er u njega *klasti* = metnuti znamenuje i castriren, wallachen. Ecclesia loquuta est, pak mir!

ζ) *ključetalo*. „Parip *ključeta*, kad rdjavu gib ima u svojim nogam, pak tuče nogom o nogu. Takovi se parip ili konj zove *ključetalo*, a jedni mu reku i *tarkalo*, kako tare nogu o nogu.“ Zora Dalm. U Severinu to tarkanje zovu *kresanjem*. Primorskoj čeljadi pravi znamen glagola *ključit* još je podobro poznat. Děte n. p. kojemu se neće uz knjigu sědět, od njega možeš čuti: „kad ja mogu po vane skakat, pak da se grem *ključit* za stol.“

ι) *koraža*. Po vsoj prilici od franc. *courage*. Nu pripomenimo mimogred, da stari Vrančić ima *oskorežan* pertinax, a po Cankovu današnji Bugari govore: *korav* steif. Vsak vidi, da se iz njiu *koraža* izvesti ne da. Bolje ga projdosmo, napomenemo li něko město iz Plinia: „Leonum animi index cauda.“ Prem da se tuj rep misli, nu je poznato, kako nam narod izriče animum erectum a kako depressum; a i to je mnogomu poznato, kakova su simbola bila u Misiru na stupovih Sesostrisa za narode hrabrene a kakova za bablje.

ι) *puzdra*. U Grobniku zovu žilavo meso *žilindurom* ili *puzdrom*. I suha nědra se zovu *puzdricom* mal da ne po vsem primorju. Nu u Otočcu i po onoj strani *puzdrica* je čto i smucka, meretrix. Uzmi na um Latinsko *scortea*, *orum*, n. *scortes*, pl. f. i *scortum*, *i*, n.

ξ) *konjušar*. Kako da uredimo malko hierarkiju konjušnice. Kakovo ime dati onomu, koji konja lěči? Reci mu *živinar*, er ga od istâ po mnogih stranah narod tako i zove; ili *konjski lčkar*; le vétérinaire; der Thierarzt. Ni s onoga neprilike ne bude čto konje podkiva, er i njemu je narod ime izděnuo *podkivač* (maréchal ferrant; Hufschmied). Nu je nesgoda s onim netopirom, čto podkiva i lěči ili vrači (Kurschmied). Slovenac ga je prozvao *kovač vrač*, i toj rěči ne bi prigovora, da kděkojim stranam našega roda *vrač* još i sad někim čudesnikom nije, koji gata. Po Hrvatih narod još govori vračiti=lěčiti, te im je *kovač vrač* dobro došao; nu čim se znamen *gatanja*, čto se uz vrača prilěpio, totako odlěpiti ne da, to nam bude pomenutâ netopira prozivati *kovačem živinarom*, ili *kovačem lěkarom* Onomu čto s konji trguje, svobodno recimo *konjar*, er ne samo da se kděkud ta rěč i po narodu čuje, nu i Slovenci i Poljak tako govore. Sad je dakle namiren i trgovac konjski (Rosshändler; maquignon). Težja bude pomislit ime za onoga, čto ergelu nadzire (Gestüttmeister; maître de haras) nu o njoj bude razgovora malo niže, te bude li ergeli pravoga imena, ne bude s neprilike ni ergeljac. Ponajveć onaj, čto ergelu nadzire, uza to i konjušnicu prigleda, pače još i konje objahuje il objezduje. Nu tamo, kdě to ide u veliko, o sebi je nadzor konjušnice (der Stallmeister; le maître d' écurie) a o sebi jahajlo (der Bereiter l' écuyer). Nazovimo prvoga *konjušnikom*, a drugoga *jezdarom*. Onaj prvi je Moskovu i Poljaku mal da ne istoga imena, a *jezdar* je dosta razlik od *jezdivca*, kojim je vsako čeljade, koje konja posělo i pognalo. Sad na niže. Kojim imenom okitit onoga, čto konja češe i sedla, i kojemu Němac veli Stallknecht, a Francuz palefrenier? Idimo u slogu s Moskovom i s Poljakom, te mu dajmo staro ime *konjuh*; a onomu, čto krmi i napaja, čto mete i nastire, te kojega Němac zove Stalljunge, a Francuz

garçon d' écurie, recimo *podkonjuh*. *Konjuha* nam i onako stara knjiga poznaje (samo mu nije znala pravoga města); a onoga napokon, koji konje pase i čuva (Pferdehüther; garde de chevaux) i danas još vsi zovemo *konjušar*.

c) *menuš*. Mogao bi tko pomisliti, da je to ili *ménage* ili *manége*, er i jest u kobilariji zameta konjskoga, dakle gospodarstva; a i konji se tuj objahuju; nu Francuz takvo město zove *le 'haras*. Popisujuć knjige kneza Schwarzenberga u Krumlovu naišao sam i na něku Latinsku, kojoj sad, čega žalju, nit imena mogu ni pisca pomnět, kdě govori o konjstvu, te napominje něke slavnije kobilarnice, a med njimi je spomena i onoj Zrinovićev u Medjimurju, kdě su i danas konji osobite pasmine. Čim je dakle toga u našem narodu bilo, lasno se mogla i rěč utvoriti; i ja mišlju, da je *menuš* (ili po jeziku književnom *manuš*, bolje *manež*) naša rěč. Otvori Belostenca te najdeš (u Hrv. dělu): *menem se* fricr; *menem* frio, intertero; *menem med prstî* affrio, infrio" (a u Lat. dělu): fricatura = česanje, *menenje*, frico = češem, ob nekaj *menem*." Da ne spominju ljudem učenim možebit sumnjive rěči *manj*, čto ju Krčani govore, i njom hridinu morsku (Felsenmasse) ili kakov klek Felsenspitze) ili greben u moru (Felsenkamm) znamenuju (er se valovi onj taru ili *manu*) napomenu několiko priměrov, ne iz knjige, nu iz života.

Govori Hrvat: *mani* rukom dva tri put (paar Rippler, od reiben) dobro ga iztri pak će projt (t. j. prljež). Da tuj nije pomislit na mahanje četkom (un coup de vergette) to i stvar sama svědoči a izgovor takodjer: *mäni*. U naših lužaric mož' čuti: evo ti mivalo (= sapun) živo njim ove rubine *omani*, onda splakni pak izažmi." A prostire li se stol, to onda promněva: „dobro te žmulje, te pljoske *omante*." Ako se čeljade sumnjivo oko kuće oplića i na okna zavirkuje, to mu reče primorac: „ča se tud *ominješ* (herumwetzen)? niš *se* ne *ominjuj* nego svojim putem hodi." A smakne li si tko nogu, to reče primorac: „noga mu *se ominula* (gewaltsam entgleiten, verschieben, verrenken)." Tako se može u njih čuti: „kad *se* je malo *promanul* iza sna (als er sich noch schläfrig das Gesicht rieb)" ili: „nis' van tri klasa *omanul* (t. j. kukuruza)" čto se slaže s onim, čto sam čtio u Zori Dalmatinskoj: „I *smane se* samo ono zrnje, čto je u sridi kurelja." I povse li me pamet ne vara, kao da sam i to čuo: „Čto delate? — *minimo* kukuruz." Po tom se laglje razumě i Belostenčev *minuš* i onaj priměr o nozi, koja *se ominula*, kdě bis očekivao *omanula*. Pače to čověka dovodi i na *komnuti* (Čeh govori: ruce aneb oči si je *mnul* = trl, vytíral) offendo, na *komiti* i *kominjati* = krúniti, na *komilca* i *komitbu* i na *kominu*, o koj Vuk veli, da je: „od groždja ili od maslina, počto se *smelju* i iztěšte." U ovih priměrih i u vsih oblicih, koji se mogu izvesti od *m(a)nuti* i *komnuti*, čitalac vidi, da je izrečena něka sila, koja mrvi, masti, *) moždi itd. Nu niže dolě to se i bolje nazre. Vratimo se.

Češće nego *menuti*, *manuti* čuje se po narodu *mencati*, *mancati* istoga znamena. Češe li tko kakvu ranu, u koju se ne smě dirati, to mu se nadje ukoritelj progovoreć: „*mancaj* samo *mancaj*, pak onda ja lěkare da dozivljem i za tebe novce da trošim!" Ne može li děte mirovati, dok ga ili majka ili češljarica ne počešlja, to ono dočuje ovaj ukor: „ne možeš ni časka na miru postati, uvěk *mancaš*, miruj dok te bar počešljam". A bude li

*) Mastiti (n. p. grozdje) je Primorcu = tundere; mastiblato Kothwatschler; mastilnica = bat, kojim se vino masti. Vinodolci.

děte koje u školi vrtiguzom, to mu učitelj reče: „koga šenta uvěk *mancaš*, kanda su ti pandrvi itd. pravò *mancalo*". „*Pomancaj* malo, reče kdětko, svrbi me." Ako je odělo, koje da obučeš, povse otrcano, to onda reku čija god usta milostna: „ne oblači toga, to je truljavo i *omancano*, same rite, drugu haljinu obuci." A kad tko ubrljano odělo vsačim čistio a ničim ga ne dočistio, onda zlovoljni čistilac lasno ga reče: „ova mast, ova troha, ma ju čim tr'o i prao, *izmancati* se ne da". Primorac napokon, postelje ne našad onako u redu, kako je iza jutra postiljana, odmah povikne (obědiv koga god): „vsu si mi postelj *smancal* i sjahal."

Sada nastaje drugi upros, koji se *meneža* ili *maneža* pobliže ne drži, nu koji ipak kao da sěmo ide. Čto je s' rěčmi, kojim nije korěn *m'n*, a osnova *men* ili *man*, nego kojim kao da je žilastiji korěn *ml'n*, (po današnju *mun*) a možebit i *mlě*? Htělo bi mi se reći (nu sa strahom i oklěvajuć govoru) da ih ima několiko, u kojih i uz žilastiji oblik potraje znamen trenja ili (po Belost.) menenja (manenja) n. p. „prenem se iza sna, *promunjam* si lice (Banovci) te skočim iz postelje itd"; *munjak* (Mühlstein); *munjica* (Wetzfleisch? V. II. I.); *mlěti* „Jeruzolim da *samelju* (zermalme)." Doš. „I da njega grom *samelje*". Isti. (Vidj ozgor *komina*); *mlěvo, mlěnica* (danas: mlivo, mlinica i malinica i naprosto *mlin* = der Zermaler, Zelmalmer) i razmaknuti oblici *meljivo meljati* i *mèlja, meljáviti* (zwischen den Fingern oder in Händen zusammendrücken. Vuk. Vidj ozgor: *menuti*) i *meljáva* (Srěmci) itd. čim s većega děla uz oblik žilastiji i smisao ili ponimak dalje popošao, te iz trenja nastala světlost (fulgur) a kděkud iz toga trěskanja i blěskanja još i ludost (imbecillitas). Posvědočimo. Evo *munje* (staroslov. ml'nija): „Tad odletì hitri Lacmanine Kako *munja* preko vedrâ neba". Nar. pěs. „On stojaše veselâ obraza medju sivajućima *munjama*". Hrapić. Primorci govore: *munjast* geschossen (herumschiessend wie der Blitz). Čto je glagolov, i Vuk ima: „*mùnuti* u kuću, iz kuće, hineinschiessen". Mikalji je „*munjiti* = trěštiti, sicati" a Stuliću samo „sěcati". Od *munjiti* je *munjen*, toliko čuveno po gradovih primorskih n. p. „a ča si *munjen* (entsinnt, närrisch)? — vražji *munjenac* (vom Blitze getroffener, angeschossener)!" Taj *munjenac* i po narodnoj se pěsmi one strane ozivlje: „Čto će meni *munjena* Bunjevka, Koja nije ničta naučila Neg těrati po drači jarenje?" Ima još i *pomunjati se*, koje Zagorcu znamenuje aneinander oder drüber und darunter kommen, vermengt werden n. p. to se je *pomunjalo* t. j. poměšalo, čim po drugih stranah, najpače primorskih, uprav znamenuje poluděti. Nu vsi govorimo: „njemu *se měša* po glavi" t. j. lud je.

Nu evo kdě ide diabolus rotae, noseć pod pazuhom lěvim slovnik Vlaški, pod pazuhom desnim slovnik Koruški, te me uzè pobijat, a *munjice* radi baš mi se i podrugivat, rod joj izvodeć iz jezika Vlaškog. Za tim razkitì Gutsmanna a i Dalmatina někog, te poukazav na Korušku *munu* Katze, a s ponosom još većim na *munu* Dalmatinku t. j. moemušu, opicu, dokazivà, da je *pomunjati se* čto i poopičiti se, divenir un scimunito. Nu svět zna, da je taj diabolus samo něko zanovětalo, te mu se slabo i věruje. I da ga uritnjakî do vrat ne proprah, još mi ga tuj uzè glamazat o povse razlikoj sili korěna *ml* i korěna *mn*, i čto li je te zanovetljike veće. Nu kako rekoh, pokazao sam mu put.

Nu kao da nětko bahće na vratih . . . tko je? — Někakov Magjar. — Gospodski čověk? — Kao da jest i nije. — Dozovi ga unutar i skoči po tumača. — Ta govori Hrvatski kako i ja. — Tım bolje (po vsoj prilici odpalica

kakov). — (Magjar unišad): Evo me! — Pak čto je moj čověče? — Gospodine, meni je krivo, ja ištu svoju baštinu: *menuš* ide Magjara, *menuš* je moj. — Tvoj? — Moj od starine. Razvidite pak sudite. Vaš Jambrešič, naš Molnár, naš Pariz-Pápai pak i novlji, vsi vam imaju: *ménes* equaria. — Pak odkud vam Magjarom *ménes?* — Odkud? od *men-ló* equus admissarius, i tu vam rěč, počam od vašega Vrančića Fausta, čto je i vaš i naš najstariji slovničar, vsi slovnici potvrdjuju; samo čto ga slovnici novlji nasploh zovu: *mén.* — Istina jest, čověče, da u Pariz-Pápai-u baš stoji kako veliš, nu još ga jedan put otvori, te uz admissarius najdeš iztumačeno: *kurvas.* Toga, vidiš, ponimka ili te pomisli, kako li da reku, u rěči *mén* (te i *ménes-u*) uzmeš li Magjarski jezik: nije; uzmeš li Hrvatski jezik: jest. A da je takva pomisao (nu bez primisli grěhote) sgodna za razplodište konjsko, to je viděti još iz jezika Francuzkoga. Jer odkuda je *'haras?* od *'harasser* (ermüden, nu i) abmergeln; a Belostenčeva fricatura = *menenje* može ti u pamet dozvat i Němačko wetzen (obsc.) i Vlašku fregolu (=otiranje; fricatio, pak: appetito intenso; libido; posveda. Stul.) dvě rěči, kojih znamen dosta se s onim sudara, čto smo radi *menenju* i *menešu* prisvojit; dvě rěči, kojih sila počtenju i nepočtenju služi. Nu čim konjem čto takvâ u grěh ne pišemo, to ti vidiš, da je *menuš* i počten i Hrvat. Ovdě vidiš, moj Magjaru, da je narav děte okrstila. Nu koji duh Magjarskomu je umu šaptao, kad je tomu nas posvadivšemu *mén-u* ime izděvao? — Toga za sad baš ne znam. — A naš pastuh gle dosta je prozračan; er naš glagol *pasti se* malo je prostranije pomišljen nego Němački weiden, kojega Němci na Latinski jezik ovako prevadjaju: 1) pascere. 2) dare oculis epulas. Sapienti pauca. — Ali kad je vaš pastuh tako dobrim imenom nabděven, začto *ménes-a* ne prozvaste pastušarijom, nego braniš ili pače preotimlješ taj naš *ménes!* A te rěči u vas nitko već ni ne zna, čim se u nas osim jur pomenutih *mén-a* i *ménes-a* govori takodjer (ta čitaj u Blochu): „*mén-bér* das Beschälgeld, *mén-csikó* das Hengstfüllen, *ménes-mester* Stutenmeister, *ménes-szolga* Stutereiknecht itd. — Gle gle! i ti kděčto Hrvatsku žilu pogadjaš i na istinu natucaš! Možebit se ta tvoja *pastušarija* (posve prema Slovenskoj *ždrebčariji*) još komu svikne i poćudi. A i pravo ga rečè, da Hrvati svoga *menuša* (ili *maneža*) gotovo već ni ne razumiju. Nu to je, junački sine, naš grěh. Mi u jeziku bogatuši kruto smo razmetljivi, te slabo svoja inventaria ili slovnike progledamo. A vi, siromasi prometljivi, naše odagnano propušteno li sirotče primiste i priljubiste, nahraniste i oděnuste. Samo čto vi, kad na cělcu vašega jezika prtine nejma, po stopanicah Němačkih kopčate. Recite po duši: koliko ste složenih rěčij iz Ozije ponesli? Nu toga ni vaša akademija ne zna. A sada već i tudju rěč, čim ju k sebi domamiste, kao kakovu hobotnicu, repovî i prhalami kitite, da je ni poznati nije, i da nam ju treba, kao u stog sěna zatrpanu, opet vadit i izvlıcat; ili da ju i bolje reku: odmetnoj se gospi treba svuć te mal da ne goloj pod našu strehu prijt. — A kakve to repove i prhale napominješ? — Onc iz tvojega Blocha, er naš jezik, vidiš, inake je ćudi: tvojemu *mén-bér* mi bi rekli pàstušina; tvojemu *mén-csikó* pastušac, ždrěbčac; tvojemu *ménes-mester* pastušnik, a tvojemu *ménes-szolga* mi rekosmo ili pastušar, ždrěbčar ili privod. — Pak mi koga odmamili? mi vam čto uzeli? — Nemoj brate, umiri se! „Hanc veniam petimusque damusque vicissim,“ kao kad vinogradom prohodimo i grozdak uzberemo. Za takve kradje nejma pudarov. A da je takve počtene, er izobrazujuće, otmice s vaše strane

bilo, to možeš doznati, ako nisi rad zavirit u Lešku ili Dankovskoga, iz istoga onoga staroga svědoka tvoga Vrančića; koji na koncu svojega, nam i vam, kako ti reče, prvoga slovnika ovaj povse nepotrebni prikrpak nadometnù: „Vocabula Dalmatica, que Ungari sibi usurparunt.“ Tako ti ja, vidiš, i o *menešu* sudju. — Ali baš da ti dokažu, da to vaše nije. Sad mi je, gle, na um palo, odkud se to ime izvesti ima. *Mén* ti je premet rěči *nem*, čto u jeziku našem znamenuje, kako i sam znaš, progenies; a čim je pastuh razplodnikom na veliko, to mu je punim pravom i najlaglje na světu to ime pripasti moglo. Vidiš, da je taj duh, za kojega me mučiš i pitaš, dobar vrač bio! Reci sad čto, ako znaš? — Ali taj duh veli (ne čuješ ga?) da u otca *Nem-a* ima počtenâ poroda, i da su *nemzet*, *nemzö*, *nemzés*, *nèmzek*, *nemes*, *nemesség*, *nemesen* itd. njegovi pravi zakoniti pilići, nu strmoglavi *mén* da nije njegovâ sěmena, da ga ne priznaje, da se od někud doskitao i samo se k Magjarici priženio. A vidiš, brate, uz taj duh i ja gudju. Začto li jezik Magjarski da premeće slova bez nevolje? kad rěči *nemes* (dakako: ember) od tolikih věkov, a *nemzet* ovih zadnjih vremen, koje ipak oboje počimlju sa *nem*, tako se jasno i bistro po Ugriji odzivale? kad su Magjarska usta puno hrabrija izgovorit *nem* nego *igen*? To ti sviraj pred drugimi vratî, a ne pred mojî. Pak susěde, još jednu da ti reku, vse onako iz lěpâ. Kako ti pastuhu ime da znaš, ili bolje: kako da ga pozabio nisi (er si ti jahač od věka, čim i danas još, za povrtnicu, s konja se pogadjaš) kako, reku, imena da mu ne zametè, kad si i našu kobilu (*kabala*) pozajmio? er kad si k nam došao, nije se Rimska (ili pače staro-Italska) *caballa* po pusti pasla ni hrzala, nego su to prave Slovenske *kobile* bile. I ničta mi tuj ne odporuj, er kako sam ljut, mogao bim napokon i tvoju *kánczu* iz *kobilice*, i tvojega toli narodnoga *csitkó* (a ne kako sada pišeš: *csikó*) iz *čedka* (= čredka, krdka, čeda, od čreda, krda, Brut-oder Familienglied) izvoditi, kako je i Němcu (bar u šali) i ptičji i govedji i čověčji sin etwas Junges, da ne spominju Rimsko *pullus* = drago moje. — Meni s tobom razgovora nejma. Ti si i mene i vse Magjare rad osramotit. — Ta nije meni za tim, nego sam te, brate, rad osvěstit, er si po vražje tvrdovrat i debelih ušiu. U to ime još bim ti htio jednu napomenut: sine ira et studio. Čto se ti tako često oko lěse mojega ribnjaka šuljaš? — Oko kakve lěse? — Oko mojega ribljega nasada. — Pak? — Pak! sad ga pazi: odkuda tebi *meny-hal?* — To ste vi od nas uzeli. — Jest! Moskov uz tolika morja i tolike vode, čto ih je u njegovoj vlasti, pošao je on i vsi Slovinjani ukupce, pošli su k Tisi ribljih imen poiskivat, je li? Nije ti sladko, znam, nu nije druga, slušaj! Moskov govori: *men'* Aalraupe, Aalquappe; Čeh *meň* i *mník*; Slovak: *mèň*; Poljak: *miętus*; Slovenac: *menik*; a kajkavački Hrvat (po Habd. Belost. i Jambr.) *menjek*. Jesmo li to od vas uzeli? — (muči). — Pak odkuda vam (po Vrančiću) *meny-eütes* fulmen a *meny-eüt* fulminare, odkuda vam to? ne prosěva li tuj naša *munja?* a nije li vsemu koren i klica trenje t. j. *menenje* (ili manenje ili munenje)? Komu su zazubice rasle na *meny-hal* i na *meny-eüt*, tomu su porasle i na *ménes*. — Ja već vidju: Matijaš mrtav, pravice nejma, i brat na brata ide. — Ne tako! Filologičke trice i kučine ni dva čověka svadit ne mozite, a kamo li dva naroda: moj i tvoj. Pravo li tako? — I pravo i ljubo i meni drago. — I bog s tobom! — I s tobom brate. *)

*) Dankovski odvodi Magjarskoga *mén* od Latinskoga *mannus*, te, hora duodecima, pristaju i ja.

dereš. Mislio sam, da je dereš takov konj, kojega puno deru muče, te vozi pěsak, vapno, kamenje itd. Možebit me je Srěmski dereš (Prügelbank) na takove misli doveo. Nu mi je zahvaliti pl. gospodinu Gabeliću u Husincu, gojitelju konj u nas znamenitû, koji me je osvěstio; er užcitav mu ja čitulju svojih konjskih imen i do dereša prišad rekoh mu, da je toga imena samo u primorju. A on mi priměti, da ga je i u Medjimurju; i da se i sad opominje, kako je něki Medjimurac plak'o i naricao, kad mu dereška prasnula; te da je isti čověk i svědoke ote mu žalosti někim lokalismom na směh nagnao kliknuv: „čim bum vezdaj gibal (vozio)?“ Uprosiv ja pomenutoga plemića: kakov je to konj taj dereš? odrečè mi, da ga Němci zovu Rothschimmel (fran. rouan). Domislih se, da je tuj premeta slov t. j. dereš město rdeš. Slovencem je i danas rdeč roth; kako i Čehom rděti se (a Slovencem rdeti se) znamenuje pocrveněti (i postiděti se). U nas o zori, o voću, a najpače o grozdju govore ruditi se, zarudilo se itd., prema čemu i u Vuku ima: rudast röthlich; subruber; crvenkast, ridj. Ima pače u nas i něka trava *rdobrad* (= Rothbart, u Němac riba: mullus barbatus, ne spominjuć cara im Frederika Rdobrada). Niže Budima ima město Rd = Hanza-beg (po Magj. Érd, kdě pastiruje naš dostojni, sborni i rodoljubivi propovědalac Josip Hegeduš) koje možebit steklo ime od něke ilovače, koju Krčani i danas zovu rdjavicom. Ima i drugo město, po imenu bi reć srodno, Rdut, o kojem slove poslovica: „pokazat ću ti put u Rdut (t. j. živo te poždenu). I našim primorskim, pače i Ugarskim Hrvatom rdjavi, ili po njihovom izgovoru: rjávi, rjávac (u Slovenac: Erjavec = rjavec) znamenuje Rothhaar. Da je ridj itd. to isto čto i rd s umetnutim *i*, ne treba dokazivat. Kako je u nas rdja nikla od rd (a ovo od rud) tako i u Němac Rost od roth.

mrkov. Naši su kděkoji pisci u velikoj brizi i neprilici, kako da izreku braun, te smo i to doživěli, da u Dugoj ulici Zagrebačkoj čitati možeš „u smedjega meděda (à l' ours hâlé)“. Siromah meděd, kako ga je sunce osmagnulo! Reći mi je čto mišlju, er, samo se podsměhnuv, a ne rekav kako treba, mogao bi tkogod i ovako izpravljat: „u zagašenoga meděda“ ili: „u crnomanjastoga meděda“ ili: „u zagorěloga meděda“ ili napokon i „u medasta meděda.“ Ali vsemu se tomu može prigovorit. Prvi priděvak t. j. zagašeni: s tim ga ničta ne opravismo. To je rěč premlada i prometljiva i mal da ne izobražena, a meděd je star star, mnogo stariji još istoga nam Medědgrada, er inače filius bi ante patrem. Prem da i Vuk poznaje i „ugasit“ i „zagasit“ dunkelbraun“ ipak je stopor Dellabella prvi, u koga sam naišao na „zagasiti se divenir bruno; zagašen = orlast; bruno.“ Budi od koga da je potekla, ali odistâ za vremena se istom novljega u narodu te i u pisac pojavila, te Pavlović-Lučić piše: „Moli svoga otca, da joj dopusti obući se za godinu dana u haljine omaštene u zagašeno,“ Bilo kako, medo toga tančanoga priděvka neće. Prokšen gospodin, kojemu se samo meda hoće, a divljake, gloginje i drěnak samo za nevolju poiskuje, takov gospodin nije rad ni imenu kakvûgod. On odsila tu zagašenost u suknarije, svilarije, klobučarije itd. te ove firme „zagašeni meděd“ ne priznaje ni za se, ni za milostivu gospodju meděđicu, ni za svoj porod, mlade meděđiće, nit i za koga roda mu i plemena svoga.

A čto da rečemo crnomanjast (kad već ne směmo reći crno-

mast)? — Ni to ga ime ne mili. On se tim imenom na *obraze ljudské* nabacuje, po stranah kdě ga ima i nejma, te je po njem bog zna koliko miliunov ljudstva ostalo crnomastih!

Kako da mu ponudimo „zagorěli meděd“? — O ludosti ljudska! divlja zvěr, meděd, zna čto je za njega i čto mu dolikuje, a ta šentana mudrost ljudska tomu se ne domišlja! Ne čuješ ga kdě mumla? nije to zanj: ta zagorělost ide tamo u tu jur odsudjenu zagašenost ili još bolje u kakovu prcvarnicu.

A baš ni četvrti mu priděvnik, medasti, ne ide u volju. Njegovo medědsko gospodstvo nije učilo filozofije, nu je valjda někdě něčto načulo o Latinskom circulus vitiosus.

Nije li možebit garav? — Ne pogodì. Neće mu se ni toga. Pored vse neučenosti svoje on veli, da njegova duša i ovčja duša (tu je on valjda pomislio na „garu russbraunes Schaf“ Vuk.) iste ćudi nisu. I ta mu je psihologija opet istinita. Čudne li neprilike s tim gospodinom, kojega Göthe naprosto zove „Braun der Bär.“

Kušajmo još s ovom: da nije meděd sur? — Nije povse ni to. — Da čto je sur? — Mikalji je sur biondo; flavus. Belostencu: grisaeus, cinereus. Habdeliču: leucophaeus; farba sura ali fraterskoga lica. Stuliću je sur vix temperatus, dicitur de vino plurima aqua mixto; te zato i: zasuriti vino, ocat = temperare. — A čto veli Jambrešič? — On je tu rěč prepustio Magjarom: szürke; a nam je za fuscus ostavio: škur, siv, plav, mračen. — A Vuk? — Njemu je sur (mal da ne kako i Stuliću) blass; pallidi coloris; te privodi: „Odtud dodjè sura ptica te ga udari“ pak: „sura suknja, modri konci;“ a osuriti mu je blass färben (a narod nam govori i o větru, da je koga *osurio.* *) Surkast mu je graulich. Spominje i sur-sabova Grobschneider; a uza surli ove su dvě vrste: „A ja starac surli orle Ufatit ću prepelicu.“ I Gjurinu je surica něki jastreb. U Boci govore súrac o někom grozdu; a Krčani govore nasploh: „nij vino (= grozdje, kako i u Čehov) pravo zasurèlo.“ Narod pěva i „suru bedeviju“ a poznajemo i surgasta macana. Surinast bude po prilici ono čto i surkast. A surinac, surina, surka, to su haljine; nu kakve? odista ein brauner (graubrauner?) Rock, nu i braun ima svoje stupajice, te sur ide u ono, čto Francuz zove couleur-pâle, a nam se za medu hoće couleur-foncé (prem da ih ima ovakih i onakih). Ako Baraković kavu zove „suru kavu“ to je ona, čto ju on pio, ili posve slaba i blěda ili samo uz mlěko takvom bila. A i lasno se je o licu pila kakvâ ili bud česa pomésti. Čto je Němcu *Braun*bier i *Braun*kohl, to Francuz zove: bière *rouge*, chou *rouge*. A i Němci sami ne odpiru li si govoreće: Kaffee*braun*, a po poldne viču po kavanah: einen *Schwarzen*? — Dugo li to traje, moj médo, dok ti današnji (književni) Hrvati pravo ime naděnu! Da mi te nije žao, kdě toliko čekaš i dangubiš, još ti ga tuj glamazah o rusû, o rujnû, o rumenû, nu ti za šalu ne znaš, te mi je dělo čto skorije ovršit.

Ja sada *spavam* (ozvà se meděd) slobodno pripovědaj.

Kad li je tako, a mi dalje. Dodje li ti do živca, ti se probudiš, medo?

Ja se *probudim.*

---

*) I o piletu il kokoši, koju kropom polješ da jih oskubeš, narod veli posuriti.

Tako de, pak još koju o šárovih. Viděli smo dakle, kako već sur svoja krila čak za *crveno* zaděva, a čto nam je tek reći o rusû? Ono, prem da istoga korěna rd kojega i sur, ono već povse u crveno greza. Bugarinu je do duše (*věrn*a li je věst) rus samo blond (kako i Mikalji sur) nu Vrančić tumači rusokos, rusodlak i rusovlas di pelo *rosso*. Prema Bokeljskomu grozdu surin ima u Krčanov grozd rusin. Kako se takmi naše zarúdělo grozdje sa Krčkim zasurèlim, tako je i trava rdobrad svojega takmaca našla, er biskup Kožičić piše: „Isak An'jel v'zveličano prijast Friderika Rusobradca idúćâ va Asiu". U naših pěsmah se odzivlje: „I rusu mu odsěče glavu." Na Hvaru: „Da mi nije od boga grehote, Rusom bih te razstavio glavom" a Budinić pěva: „Odkud rusi obraz sunačca izhodi". Idu li sěmo Dubrovačke ruse die Rosen? i Hvarkovićev *šipak*, koji on ovako zove: „sadeći drače, kupine i divlje rusule"? Duhove ili trojake tamo zovu rusalje (die Rosenzeit?): ide li, reku, vse to pod rus? Ako ide: to se je rus doturao od braunroth, odkud pošao, do svojega skrajnjega jur medjaša: do rosenroth; kojemu presizanju rusovû do skorâ suparnik krsne baš takmen.

Spomenusmo rujno i rumeno. Ono prvo, premda istoga sěmena i plemena, zašlo tjak u broćasto i nažuto; ovo drugo u crveno najlěpšega vida: děvojačkog' lica. Bar nam Vuk, na koga se čověk ponajbolje pouzdati može, rujevinu tumači *Gelb*holz; rhus cotymus (u Mikalje: rhus coriaria); rujnicu essbarer *gelber* Schwamm; rujno vino *gelblicher* Wein. A Kanižlijć pěva baš lěpo: „Tu kolovoz vozi žito, slamu, sino, I rujan svoj k lozi sud za rujno vino". Měsec rujni baš i jest po padajućem listju žutuljav i nacrven (braungelb, feuille-morte). Tu nacrvenu ili broćastu vlastitost potvrdjuje i ova rěč někog bezimenka: „ruji vinska loza, jedri stozrno pšeno". Tomu je u prilog i Slavonski rujac t. j. čověk one kose čto ju Němci u šali prozvali impertinent blond. A kud je ta impertinentia zalězla, znamo: u crveno. Čto je rujan tako prostranâ srdca, te jednim krilom *žuto* a drugim *crveno* carstvo obstire, nije ni čudo, kad uzmeš da cekin, komu se bar ne prigovara da je *versicolor*, i komu naša pěsma tu njegovu počtenu i stanovitu *žutinju* glasno i jasno priznaje, na kom nikakve mane nejma, nego čto rado najvećim ugursuzom u džepove zalazi, da je taj cekin, reku, Moskovu *crven* (červonec) Bugarinu *plav* („Ot suho zlato *plaveno*". Nar. pěs. Bug.) a Slovencu *lisec* (fuchsroth) i *rumenjak*.

Pače to čuveno i toli čarovito rumenilo (evo nas sad pri njem) o kojem bi tko pomislio, da samo *zora* i' *děvojke* sebi ga prisvojile, i ono je čak zašlo med krave i volove: er ni rumen ni rumenka ni rumasti (rumast = rumenkast n. p. vol. Dellab.) oti naši hranitelji svoga prava ne puštaju, i oni hote da jesu, pak i jesu rumeni. A moj zemljak Krmpotić (ne znam već, koga mu pěsnički duh po zraku vozi) pod kočiju pod kola li starověka upregao „dva rumenka". Pěvaj sad Kanižlijću koliko hoćeš: „Kad budit otidje prihodnica zoru, Da iztočnu idje *rumeniti* goru." Pak i ona čeljad ženska, čto niti je rumena kad bila, ili, ako bila, po pustom životu rumenilo izgubila, i ona je rada sjati kao zora, te ju Divković kori: „O oholico, koja běliš obraz i rumeniš" s čega li je ona rumena, kad po bogu ni po majci nije? S onoga čto za groš ide, čto umića izuměla i čemu naděnuli: cinnabaris. A u Slovenac čak ima rumenila i sa ognja, ne samo za varilju ili kuharicu nego i za ono čto je *svareno*, pače i za *maslo*, er govore: „rumena juha Braun-

suppe, rumeno maslo braune Butter". Vse je to rado biti rumeno! Nu dosta toga dosta. Ne dojde li red jednom i na mrko?

(Medo mi se něčto promeće, žacnulo ga u srdce).

Filologija Latinska ima svoje proslavljeno: lucus a non lucendo; nu ni naše primorje bez takve slavice nije. Napio se primorac, te došad po noći onako natrušen doma uzè dogorak kakvu li posvět, te stadè po škrinji ili po zaklopu (tako primorac veli) něčto brljat, u kom je sila kudilj bila. Kudilje se zapališe te suknuo plamen. A primorac se onda izpričavajuć reče: „svićica mrčí". Nu je taj mrak njegove svićice tako goropadan bio, da je gore i doline obsinuo i vsa mu kuća u pepel ošla. Možebit siromah čověk i nije rekao mrči (t. j. ne progara) nego mrlji (t. j. umire, trne) nu jedno te jedno, jer niti je *svićica* mrčala čim je tako sěvala, niti je mrljila, čim je tako žarila.

Da se filologija smě šaliti, htio bim se i ja danas pridržati onoga pijanoga palikuće, te iz mraka ukresati světlo; er odistâ u nas po *mraku* rěči mrk *obscurus*, *niger dunkel*, *schwarz* ima proplanak (t. j. město u planini kdě *šume* nejma. Vuk. a u ritu město, kdě *trstja* nejma*) rekao sam *proplanak*, hoteć izreći, da je u nas mrk kděkad i *fuscus*, *braun*.

(Meděd je něčto glavom zaklimao).

Tako nam to i u napredak ostalo, er za dunkelbraun druge nam rěči nit ne preostaje nego mrk, čim za schwarz i dunkel imamo crn, vran i taman. Kděkoji filolozi prispodabljaju lucus i staro-němačko lôh (Forst); k čemu bi onda pridružit se smělo i naše lug, kad znamenuje dubravu.

Sad da zametnemo rěč ob onom, čto je mrko. Propustimo da je mrk toliko čto i *taman* ili *umrljan*, er tomu dokazov ne treba. Ogledajmo samo něki znamen treći. Ne piše li Vuk: „mrkov der Braun (konj); mrkulja eine braune Kuh; mrkuša eine braune Stute"? A koliko se put u Bosanskih pěsmah ne napominje „mrka kava"? Slavonci govore: „mrkići su zdraviji" te prema tomu je bio izgovor čeljadeta na sudu kdě li, koje pod silu u Ciganke učitati htěli: „za to li, čto sam tako mrka?" Hoće li tko da tuj mrka bude schwarz, kud onda pristadoše crnke, koje ipak na jeziku Francuzkom slovu: les brunettes? Ako i jest mrkica kděkomu od prilike ono, čto Bečaninu njegov Schmutzramperl (Ili kuj il' ne mrči gaća. Poslov.) nu je Ličaninu mrkica die Cichorie. A da je on to pravo okrstio, tomu je svědok osim Vuka jur navedenâ još i Dellabella, koji mrkast ovako tumači: „mrkast = mrkal, pocrn nacrn; *abbrunito*". Ta Kapistran je znao, kakva se haljina fratru njegovâ reda hoće, pak je ovako stražane dozivao: „*Mrke* svite vi, reče, kúpite, I meni je ovam' donesite, K tomu konce, igle i makaze, Kdi se godir te stvari nalaze: Ja ću, reče, vrićicu sašiti, Koju hoću na sebi nositi". Nadodatak k Kadčiću.

(Medo igra od radosti).

A mrkva kakva je? Čega li se tuj još nebi reći moglo! Mi govorimo o noći: smrklo se je, a Vlah veli: *imbrunirsi* itd. itd.

(Medo se povse umirio).

muško. Za takvâ mi konja rekoše da bi mogao biti Sommerrappe. Ime li mu je sa dlake, lasno; er odkuda tomu Němačkomu konju ime van da od Sommermahl = pěga? A nije li mnogi konj takov, kao da je po njem sama muhòserina? (Prispodobi Bugarski glagol muhlesati schimmeln). **)

*) Od plań — die Fläche.

**) K tomu je glagolu bolje prispodobiti Rakuško: muftig = schimmelig. Pozdniji primětak.

Nu nije li mu ime sa *dlake* nego sa *ćudi*, onda je to drugi posao; onda sam ja volje pomislit, da je muško med konjî ono, čto je šijak med ljudî. Nu čto je šijak? Šija po jeziku je starom τράχηλος *collum*. Mikl. po novom kao da je *cervix*, na čto i Vukovo tumačenje sluti: der Hals der Gänse, Krebse. Našemu je Jambrešiču šija = tvrda koža; callus. Po tom dakle sudeć šijak ili je *glup* (Βοιωτός): na čto bi čověk i pristao, kad pomisli na ono, čto narod směšnâ o šijacih pripověda; ili je *okoran* (cervix = Hart*näck*igkeit) er baš u tih pripovědkah šijak je vazda něka mudra glavica, koja vse i vsaku hoće uradit po svoju. Nu glupost i okornost to su dva stara supreżnika. Da nije dakle muško *tvrdovrat*, *tvrdoust?* Nije, er tvrdovrat konj (cheval vicieux; tückisches Pferd) i tvrdoust konj (bouche forte; hartmäuliges Pferd) prem da ih veže pobratimstvo, opet to isto nista. Muško niti je šijakom s tvrde njuške ni s tvrdâ vrata, nu te baci sa sebe, er je tvrdc t. j. *svoje glave* (cheval quinteux; eigensinniges Pferd) er je *muhanat* (cheval rétif, stutziges Pferd), nisi mu jahač po volji, pak te neće u stremenu. A tvrdoustû ili tvrdovratû već pri babinjah zvězda je danica někako mrčala te ga učinila kljuverinom. Mušku se hoće gadića (Reitpeitsche) i vrstnâ krotitelja, a onoj dvojici ni po děkanju ni s kijače lěka nejma. Mušku je ime od muhnuti se, muhati se (= promuhati se) po Stuliću stizzarsi, irasci; po Vuku stutzig sein; contumax sum. Ta dva znamena ne slažu se na dlaku, nu vsaki njiu ima svoje zagovaratelje. Po primorju (prema Stuliću) zovu onoga, komu bi Němac rekao ein Rasender, ein Toller, mušivim, mušivcem. A Veprinčani (prema Vuku) govore omušiti se oglušiti se, oněvěstiti se (= učiniti se nevěšt). Ličani govore mušiti se zatezati, nehtěti dalje. A i primorci govore: muhati polagano ići (s prkosa?). Istomu je Gutsmannu muhovnik ili muhovac ein Grillenfänger. Nu koliko se bud ova dva znamena vidjala komu razdaleka, ipak nista: er kad se *uvrědjeno* čustvo razigra, tad bude *svojevoljno*. S otim narodnim ponimanjem i knjiga nam se slaže. Ima něka pristara (300 godin?) čakavačka knjiga (kojoj imena ni pisca dokučit ne mogu) kdě piše: „Ča ću dakle reći od ovoga dugovičja muk? ča mogu reći nego se čuditi od (sic) smušenosti (Launenhaftigkeit, Eigensinn) grišnika?“ Prema toj smušenosti staroknjižnoj evo mi i priměra mal da ne istověkâ nu pěsničkâ: „Ne daj se vladati ženi obistnici, Jer kâ se mudrija komugodi čini, Ta je smušenija (capriciöser) viruj brate meni.“ Gazar. Pak i opet: „Tada s' ti višćica s nečistih pomoćû; Ti si likarica, kad kî god lik stvoriš; Ti si smušenica (= tintilin; esprit follet) kad tako govoriš.“ Isti. Ili možebit i ne omisliv obadljivosti mušje te otud ničuće svireposti (= ljutine) živinske i bez toga mož' pomislit *svojevolju* mušju, er u jeziku ne samo našem od věka je samovolji muha najsgodniji tumač bila. Te *mušljive* ili svojevoljne ćudi evo i priměra: „Bula je ta lěpa, pametna, kičeljiva i puna muha.“ Nik. Beg. Čto li ga sam putij za mladosti čuo: „ta pusti ga, to su njegove mušice (Caprizen).“ Možebit je to němčarija (jemanden die Mücken austreiben)? Nu priměri gornji iz pisac Dalmatinskih dokazuju da nije, er odistâ Dalmacija stara němčarije ne zna. —

Uz pridatak napomenimo i to (ako se tikmice muška i ne drži). U Habdeliču ima glagol omuhavati, te opisujuć život nesitih požderov veli o njih, kako već ob zori „okol ormarov, komor, polic, škrinj omuhavaju (herumschmarotzen) je li kde kaj od snoćkašnje večere ostalo“. Nestrpljivac brzo

ga omuhavanje prevržè na *onjuhavanje* (beschnüfeln) te istoga možebit i konja muška na *njuška*: nu i spora pamet kdĕkad valja.

prvan. Kako je u pĕsmah ostao spomen konju *kulašu* Tala od Orašca, *šarcu* Kraljevića Marka, tako se doznalo i za ime konju Zrinovića Nikole, čto ga jahao u Sigetu, prvanu. Nije sumnje: kako je konj od konja bolji, tako je i jedan drugomu takmac. Ima ih, čto su radi vsakoga preteći, čto nikakvâ pred sobom ne trpe.

surkać. Vozeć se iz Djakova u Osĕk na kolih nĕkoga čovĕka iz Satnice, tvrdâ Slavonca i puno razgovornâ, ugledah putem dva prekrasna konja i povse te iste dlake i visine, a pred ratajska kola zaprežena; te uprosih gončina svoga, da mi reče, koje su dlake? na čto mi on, dobro ih razgledav, kao mastne brade, rečè: „Gospodine, to su dva surkaća". Nije li me istina ominula: Nĕmcu ta dva konja bĕsta Braunschimmel? Isabellenschimmel? — Ima u Slavonac i ta poslovica: „Upalila se kô Barišina surka". Tako smo se odmakli i odmetnuli od vsakoga poznavanja jezika svoga, da mnogi i mnogi gradskoga nam ljudstva uz tu poslovicu i ne misle na kobilu nego na *surkasto odĕlo* naše. Krsti se čovĕče!

II.

α) bik, bikan, bak, bakin, (po Slavoniji: bika, oblik Magjarski.) — bikovit ili bakovit.

β) vol; govedo ili govedče (bud o samcu bud o samici). — utučen. — burlak (zlo utučen. Vidj I. β).

γ) krava.

δ) telac, telica i tele, telčić i teličica; ozimče; prekrmak; družak (u Krčanov); uhvatak; škundra; izjalovče (Beči se kao krava na izjalovče. Poslovica); junac, junica i june, junčić i juničica; volak, volko i volčić; bičić ili bačić; kravica.

ε) volesina. — kravètina, kravurina.

ζ) bivol; — tegleći vol; — plemenjak i plemenka (t. j. za pleme); — bušak i bušica (vô omalen i čvrst kao čto su po brdima. Vuk.); — bodac (bos victor. Vuk.); — bodač (bos petulcus. Vuk.); — plahir; — prvoralac (t. j. čto prvi put ore); — pogonje ili voli prednjaci; — prvotelka; — jalovica; — muza ili muzara; — mnogulja (u šali: ne daju rogulje nego mnogulje); — matica (bos matrix. Mik.).

η) kičiti (kitčiti? Hvarani.); krave se štrču, obadaju, tiraju, gone, vode, pod volove idu; — ošpuriti se i pošpuriti se (kad se bik ili junica prerano gone); — odvoditi se (t. j. prestati goniti se); — okopiti se (o biku, kad s krave zlo skoči. Prim.).

θ) krava je stelna, bredja ili kuljava; — ona se teli ili se je otelila.

ι) žila (u bikov); — munjica (u krav. Prim,) — ploduica (vulva matrix. Vitez.).

κ) balega, galeba i galebina; — lajno; — kravljak; — govedjak.

λ) govedina; — vòlovina i kràvetina (Vitez.) — razsol (Bugari).

μ) volòvina; — teleća kožica; — kravina; — pokostina.

ν) hlěv; — volovnjak (Volt.) volarnica (Vitez.) volovište ili govedište (Stul.); — pod'jara (Krčani).

ξ) govedar, govedarče; govedarica, govedaruša; volar i volarica; — črdar i črdarka (Bugari; odtud čordaš po Slavoniji, iz oblika Magj.); — biroš (po Slavoniji, iz magj. béres = Ochsentreiber. Eder.).

ο) krdo ili čredo (črda Bugari; odtud čorda po Slav., oblik Magj.); — dželep (Turski; po Bosni); — gulja (po Slav., od magj. gulya = grex boum. Eder; u Molnára samo = ceva, vacca).

π) divlji bik; divlja krava (u Moskova: tur; u Poljaka: zubr).

baljota (od baljav ili baljast = crne glave)
beca, beculja
běžanjka
bělasti; bělasta
bělonja, bělan, bělas, bělaš; bělava, bělova, bělka
bikan
bironja
biserka
bodor (Prim.)
bokan (Krčani)
borika; borana, borova
brez, brezonja, brezan, brezina; breza, brezulja, brezava, breznica
brka
brnjeta
broća
broćonja, broćeta; brzonja
buconja (ljut vol)
buronja; burana
cika, cikulja (krava s velikim vimenom)
crljenak i crljenko ili crvenak i crvenko; crljena ili crvena, crljenka ili crvenka, crlja
cvětonja, cvětan, cvijan; cvěta cvětava, cvětulja, cvětka
ćandjavi; ćandjava
ćuzica
čad, čadonja, čadak, čadac; čada, čadova, čadava, čadka
čakonja
čedan, čedonja, čedina; čeda
čelonja
čuha
čulin
derač (Vidj: provaljivač)
desonja (Srěmci)
dikonja, dikan; dikulja, dika
divonja
dojka
dragonja; dragulja, dragica
drinava
drobac; droba
dulonja
dunjava dunjica
dvoran
galonja, galeša, galina; gala, galova, galava, galica, galuška
garonja; garulja, garova, garava
gedonja (?)
gjurota (koji se o gjurgjevu otelio).
gizdonja; gizdava, gizdulja, gizdavka
glasulja
gněd, gnědonja, gnědin, gnědac; gněda, gnědica, gnědka
golub; goluba
goronja; gorova, gorava
granota; granava, granova
heba
hilj, hiljac; hilja (po Istriji)
hranota
hraponja
hudogled
idjoša
jablan
jabuka
jagoda
janjota; janjova, janjica
jasota
jelen, jelonja, jeleš, jelota, jelenko, jeleško, jelenčak; jelava, jelenka
jutronja
kaćun
kačonja
kikonja
kitonja, kiteša; kita, kitulja, kitava, kitka
kljukan; kljukana
kolonja; kolova, kolava
komarica
kora, korana
košuta, kóša, košava
kozava, kozka
kraljica
krasonja
krasta
krilonja; krilova, krilava
krivulja (hroma)
krstonja
kučava
kulja, kuljka
kusonja, kusulja; kusa
lanota
lasac
ležak (govore Slavonci i o ljudih: Bog daje težaku a ne ležaku)
lěpota; lěpova, lěpava

libova
lis, lisac, liso; lisa lisulja, lisava
lozonja; lozica
lugan, lugonja; luga
luna
ljubota (žut i běl po gubici); ljuba, ljubuška, ljubica, ljubava, ljubova
macasti, maconja, macan; macasta, maculja, maca
malota, malenko
med, medonja, medac; meda, medova, medava, medulja
mići (= mali. po Prim.)
milota, milonja, milak, miljen (Krč.); mila, milava, mileva, milenka, milavka, milevka, miljanka, milka
mladonja, mladen, mladan
morava
mrk, mrkonja; mrka, mrkova, mrkava, mrkulja
muca, mucava, mucika
mulin, mulak (zamuljene glave)
munja
musa
muzava
nelac
nuca
paun; pauna
perga (komu se rogovi kruto raztiču)
peronja, peran, perun; perava, perova, peruša, peruška, perka
petava (koja se u petak otelila)
piruh; piruha
plav, plavonja, plavota, plavak, plavac; plava, plavulja, plavuljka, plavana, plavuša, plavuška, plavka
plemka
poljan
prga
provaljivač (koji provaljuje gradinu. Vuk.)
prsta
prujan (ima prugu na ledjima)
prutulja
puza
radonja, radun; rada
ramonja, rameša; ramica, ramuška
rd, rdonja, rdeš; rda, rdana, rdeška (Vidj dereš med imenî konjskî)
redonja
relja
ridjan, ridjonja, ridjac; ridja, ridjava, ridjavica, ridjana, ridjanka
rikonja
risonja; risa, riska, risova, risulja
rogonja, rogan, rogin, rogac; rogulja, roguša, rogašica, roga, rogina, rogava
ros, rosina, rosonja, rosak; rosulja, rosava, rosa, roska
rud, rudonja; rudava
rum, rumen, rumac, rumak, rumeža; ruma, rumena, rumica, rumenka; rumičina (u Prim. oblik za samca i samicu)
runava
rus, rusin (Krč.); rusulja (rsula. Slovenci.)
ružonja
samota
sejka
sěnka
sěronja; sěrava
sirôv; sirava
sivonja, sivac, sivota (i silaj); sivulja, sivka
slad
sobova (krava, koja se u subotu oteli. Prim).
sredana (koja se u sredu oteli. Prim).
srnota, srnak; srna, srnata, srnova, srnava, srnka
stanota, stojan; stojeva
strělonja
suronja
svilonja, svilota, svilan, svilaš, svilak; svilena, svilenka, svilava, svilka
šaronja, šarina, šariš; šara, šarova, šarava šarena, šarka, šarica, šarulja, šarunja, šarenka
šerina (u Krč.)
šetava
šibonja; šibova
širaj, šironja, širan, širota, širvolja; širulja
špuronja, špurota
šuka

šulava
šumava
šušonja, šušavi
šutonja
tela
tirolka
tisava
torkulja, torana (koja se u utorak otela. Prim).
trakava
trzonja (koji se kasno otelio)
tubonja
uglen
vezonja; veza
vidronja, vidrak, vidrac, vidran; vidrulja, vidrica vidrova
vilaš, viloš; vilašica
visota; visova, visa
volaš
vranota; vranka
vrb, vrban; vrba (po Istriji.)
vugonja
zeko, zekac, zekonja; zeka, zekulja, zekava
zeljo, zelonja; zelja
zimonja
zlatonja; zlatica, zlatulja
zvekan; zveka
zvěronja, zvěrota
zvězdonja; zvězda
zorava
žironja
žujan
žuna
žutonja, žutan; žuta, žutava, žutica

Imena tudja ili sumnjiva.

I med imenî govedjî ima poněčto tudjih, ponajveć Magjarskih: bimba, budžulja, éša, korma, rendoš, sék, šuda, revka itd. koja se mogu čuti po Srěmu i u Podravini. Na Krku ima vol *kaparin*. A i ova su mi sumnjiva: darvoš, gerzonja, sultava itd. U Podravini često se čuje volujsko ime *barna* i kravlje ime *barnulja*. Čto je nam mrko, to je Magjaru barna (od Něm. braun). U Belostencu ima *barnast* = siv, temen, mračen, škur, vučji, plav i sučrn. Za čudo mi je, da med imenî kozjî, koja su povse čista bez ikoje pritruhe tudjinske, *baru* nahodju; nu lasno da nije *bára* čto i *bárna*. Medju sumnjive pobrojit mi je i *špurotu*. Němci pripominju Spurpferd; cheval de faute (od spurius) Spurbiene, Spurei, Spureisen. Crnogorski *špurak*, kojega Vuk štipavcem a Črešani klešćarem zovu, možebit je ipak Vlah (scorpio).

Primětbe k imenom govedjim.

μ) *pokostina:* „Koža na volu po rebrima zove se *pokostina:* načini mi opanke od *pokostine*.“ Zora Dalm.

ν) *pod'jara* t. j. hlěv za volove; s dviu stranu, s bure i od sunca obzidan zidom bud i suhim, a s dviu drugiu krov podporami samo uzdržan. Suhi zid tamo zovu onog bez malte.

ξ) *krdo*. Čitao sam ne znam u kojem rukopisu ev' ovako: „Druzi moji i *izkrdni* moji prama meni približiše se.“ Tuj se dakle *krdo* uzimlje za obitelj čověčju. Nu opet zato ne mišlju reći, da izkrnji = proximus, ne dohodi od *iskr*; ἐγγύς, prope; koja se rěč po primorju a navlaš u Bakru i danas čuje.

galonja. U Vuku ima: „*galičast* (*galast*, Brinjani) schwarz, ater; *galonja* ein schwarzer Ochse, bos ater; *gâloš* ili *galun* crni upletnjak, čto se uple

će u kosu; *galovran* eine schwarze Krähe, cornix atra; *galobela* ime ovnu (crnû i bělû).“ U Dellabeli ima: „*gal* = tinta n a; dati čto u *gal* = nigro intingere.“ Gutsmanu je „*galup* die Dinte.“ Habdeliču je „*galic* vitriolum; atramentum sutorium.“ I Voltiggiu je „*galic* vitriuolo.“ A pomenuti Kornšac tó potvrdjuje, navrnuv *galic* na izgovor svoje dežele: „*galč*, Schusterschwärze.“ Vuk ga piše *galica* (Česi: *skalica*). Ali Mikalji je: „*galica* galla; šiška od hrasta manja za činiti crnilo“ a za vitriolum on ima město *galic* (kako Habdelič i Voltiggi pišu), město *galča* Gutsmannovâ i *galice* Vukove „*galicka* kamen mavi za činiti crnilo; vitriole; atramentum sutorium (Vitriolkies? po Šulku = *galičnjak*.“ *) Istomu je Mikalji: „*gao* gadan, gnjusan; lordo, sporco.“ (Prispodobi gorě mrkicu). Iz Latinskoga alumen postalo je Alaun, a iz ovoga Belostenčev jelun (a možebit i Koruški *galun*?) koji se po našu zove kocelj ili cecelj. Srbska stipsa i tipsa nikla je iz Grčke στυπτηρία. U jeziku Ruskom ima *galka* die Dohle. I Slavoncu je *galac* něka ptica crna, kako i Crnogorcu njegov *galić*: „Poletěše dva *galića* vrana.“ Onaj kukac, čto ga Grci σκολοπένδρα, Latinjani millepeda i centipeda, Němci Assel i Kellerwurm, a mi stonog, babura i babuška zovemo: toga po kděkojih stranah Slovenije zovu žužek. Istrijanci ga na nos izgovaraju (ili pače izgovarahu): *žumželj* (tko tuj da ne pomisli na popa *Žužla* hrabroustâ?). Nu Mikalja ga zove: „*galiica* (galíca?) crv od mnogo noga; centopiedi; millepeda.“

Vse, čto sam do sad naveo, ide tomu na dokaz, da je u nas i Slovinjanov drugih *gal* čto i crn. Nu sad nastaje něka krupna nepriličica. Kako s tim složiti naše glagole, kojim je osnova *gal*? Izredimo ih i recimo, čto znamenuju, jeda se ipak na koncu čemu domislimo.

Piše Vuk: „*zagaliti* entblössen; nudo; *zagaliti se* sich entblössen; nudor“ te u potvrdu toga privodi ovu narodnu vrstu: „*Zagali* ruke, zasuči brke.“ S tim se slaže i Stulić (a odistâ Vuk ni od koga ničta prepisivao nije): „*zagaliti* brachia denudare; scoprir le braccia.“ Opet Vuk: „*razgaliti se* i *razgaljivati se* n. p. vrěme; heitert sich auf, wird schön; disserenascit.“ I s tim se Stulić slaže: „*razgaliti se* rischiarirsi; clarescere; *razgaljivati se* andar rischiarandosi; sensim clarescere.“ Ima u Vuku i „*razgaliti* ili *razgaljivati koga* das Unbehagen vertreiben; exhilaro.“ Toga u Stuliću nejma. Nu čega ni jedan nju nejma, to je: *razgaliti čto* n. p. hoda po najvećoj zimi *razgaljenih prsiu* i t. d. Prema tomu napisao je naš Pavlinović (prenoške = tropice): „Zato mi ćemo na taj sabor ožmurke poviriti i kao trkomice *ga razgaliti*.“ A i *razgaliti se* po Hrvatih nije samo o vremenu rečeno, nego je i svući haljinu, zasukati rukave i t. d. A i o vremenu ili pogodi duše veli se n. p. „Selimu *se* opet *razgalì* kako ćû za Bagdat.“ Nik. Beg. U Stuliću ima još i „*pogaliti se* rasserenarsi; serenum fieri.“ Glagole *odgaliti* i *progaliti* ne mogu ničim posvědočiti, nu su dokazani onaj prvi samostavnim imenom *odgala* die Entblössung, a onaj drugi istimice imenom samostavnim *progalina* die Lichtung, obě rěči šumarice, dobro mi došle po Vatroslavu Račkom (u Požežkom „Slavoncu“) kojih prva se slaže s Češkim *odhaliti* enthüllen n. p. *odhalení* pomníku = odkrivanje (zastrtoga) spomenika; a druga s Ruskim: „*progali-*

---

* Da naši stariji slovnici ne mare za Vitriolerde, Vitriolwasser, Vitriolöhl (hudičevo olje. Vodnik.) Vitriolsäure, Vitriolgeist, nije se čuditi; nu mi je za čudo, da i učenel knjige naše ovoga věka ne razlikuju Eisenvitriol (vitriolum Martis) i Kupfervitrioj (atramentum sutorium). Ili možebit te razlike mnogo nit ne bude? bar na to slut Němačka rěč Erzvitriol (er Eisen + Kupfer = Erz.)

vaetsä (vom Himmel) = sich aufklären; (vom Eise) = stellenweise aufgegehen; *progálina* vom Eise freie Stelle in einem Flusse; heitere Stelle am Himmel; kahler Fleck ohne Bäume in einem Walde.“ *)

Progledavše osnovu *gal* uz prilěpak nje predlogov uzmimo ju sad golotnu. Ličanin govori: „čto *gališ* u njega“ t. j. bečiš; stierst; s kojim se opet podobro slaže Srěmsko: „*gàliti* čeznuti“ Vuk. er uz veliko li čudo pomišljamo na izbuljene t. j. otvorene oči, tako opet uz veliku želju pomišljamo na zijajuća t. j. otvorena usta. I Slavonska něka pěsmica o vinu po toj žici brenca: „Rad bi znati valja li, I srdačce *gali* li (t. j. otvara li, veseli li).“ S tim u slogu ide i stari jezik, er Miklošič (Bildung der slavischen Personennamen str. 261.) privodi iz slovara Vostokovoga ova dva města: „*galęť* proroci“ t. j. otvaraju, proriču; „*galěahą* gory“ t. j. vedriahu. Istina, da Miklošič tumači ova dva priměra sa laetari, nu niti je to odvratno od onoga kako ja tumaču, a malo prvo i ja sam naveo priměr, kdě upravo znamenuje laetari. **)

Na čem smo dakle s pomenutom neprilikom? To znam, da na čistini nismo, čim se tuj borita bělo i crno, světlo i tamno, te se, bi reć, nikakako u slogu dovesti ne dadeta. Kušajmo te recimo, da uz one rěči, čto su garave ili crne pomisli, slovo l stoji město slova r; a uz one, čto su běle ili prozrake pomisli, da je slovo *l* u zavičaju te jamici svojoj: ipak ni s tim na kraj ne izidosmo. Er ako i jest uzaimnosti med l^om i r^om (kako se vidi iz ovoga priměra: *ugalj* i *ugljevje* Kohlen, *gariti* russig machen, *ugarak* Brandscheit, Lichtstumpf, *garište* = ogorelište; Brandstätte) te po tom po vsoj prilici *galonja* město *garonja*, *galica* m. *garica* (ovca) kako je i *kositlar* (Habd.) m. *kositrar*, *plepelica* (Belost.) m. *prepelica*, *slebro* m. *srebro* i *lěbro* (Prim.) m. *rebro* (te u Spomenicih Pučićevih něki *Lebrović* m. *Rebrović*), *klesar* m. *kresar*, *klicati* m. *kričati*, *lužmarin* m. *ružmarin*, *feletar* m. *Vorreiter*, *leport* m. *rapport*, *lajštrom* (Habd. i t. d.) m. *registrum*, *stablo* m. *stabar* (arbor), *raholiti* m. *rahoriti* (i *krakoriti*), *stiljati stelja* postelj i *prestilka* (Bugari) m. *stirati nastor* (Streu. Ugr. Hrvati) *podstor* (Stul.) i *zastor* (Vortuch, Vorhang), *ledovje* (Nieren i Lenden) m. lat. *ren*, *poklisar* m. ἀποκρισιάριος a s druge opet ruke *murnica* (Schlammerde) m. *muljnica* (a možebit i) *soporina* m. *sopolina*, *huhor* (Dubr.) m. *hohol* (Rusi), *metir* (Belost.) i *leptir* m. *metulj* i (u Čehov i Poljakov) *motyl*, *paturica* m. *patuljak*, *brbošiti* (Mik.) i *brbrati* m. *blabositi* (Mik. *balbutire*): nu pored vsega toga kako da pomiriš Čeha i Hrvata t. j. „*zahalené* nebo = der verhüllte umzogene Himmel; věc tajemstvím *zahalená* = die in geheimnissvolles Dunkel gehüllte Angelegenheit;“ pak naš glagol „*zagaliti* entblössen, *zagalica* das Freie (vidj u Vuku ciciban)“? Rěči *zagalica* Vuk nije iztumačio; nu kad mu uzmeš glagol *zagaliti se*, spomenutu *progalinu* te istovětni *proplanak* (*plan*-a-o = planus-a-um, kako i *planota* = planities): onda nije sumnje, da je to, čto sam rekao. Kad promislimo, da je u nas *planina* (po Vuku) Bergwald, a

---

* Poslě sam doznao, da i na otoku Hvaru govore: *progaliti se* razvedriti se.

**) Isti slavni muž priznaje osnovi *gal* još i ovaj znamen: curatio infantis. On privodi iz Bugarskih pěsam: „Jovane *galeno* dete“ — „Jovana majka *galila*, Presno ga mleko ranila.“ Nu Srbska pěsma veli: „*Gojen*-Alile“ a jezik nam južni priznaje gojiti i gajiti. Da slovo *j* i u slovo *l* prehodi, dokazuje glagol *tajati*. sinteru, u Hrvatov kděkojih stran *taliti*, te tako je, čini mi se, niklo i *galiti* iz *gajiti*.

u Slovenac (po Vodniku) B e r g e b e n e, nu kděkad na prosto i ono čto *planota* ili *planjava* = die Ebene, a k tomu priměrimo naše *zagalivanje* i *zagalicu* našu uz *zahalení* Češko: onda toj zagonetci Slovensko-hrvatskoj glede osnove *plan* i zagonetci Češko-hrvatskoj glede osnove *gal* inoga gonotnika nejma do poznatoga rěka: Les extrêmes se touchent.

Napomenuvše da je *galonja* město *garonja* itd. te slovo **r** prešlo u slovo **l**; a pripomenuvše něke rěči, kdě je (kako mi se vidi) slovo **l** u **r** prešlo, pridajmo još, glede ovoga slučaja potonjeg, i něka Styriaca. Oko Ptuja govore: „dete se *gari*“ m. *gali* t. j. odkriva se, vidět mu je stid; a prema tomu i: „na *gar'e* sedi“ t. j. razkrečenih stegan. A *garice* m. *galice* po Štajeru su: ein offener Leiterwagen. Kad pomislimo, čto sanskrtnici govore, da u njih jeziku svetom (a s našim toli srodnom) *ghar* znamenuje l u c e r e, i da Miklošič sanskrtski korěn *ghr* prispodablja glagolu g o r ě t i: onda ne znaš kud kamo nego **r** pomenutih štajerčic turiti pod **l**, kdě uz one druge rěči hrvatice osnove *gal* lěpo pristati mogu, kdě vse na g o l o t u, o d k r i v a n j e i o d a s t i r a n j e sluti (ne odbiv ni Grčkoga ἀγάλλω = facio delectabile; od ἀγλαός splendidus?).

gněd. Evo sedam govedjih imen od g n ě d. Med kozami ima *gnědoš* i *gnědoša.* Koje su dlake ta goveda i te koze? Moskovu je *gnědyi*, kad govori o konju, braun. Čehu je *hnědý* i *snědý*, bez razlike, takodjer braun. Nu Poljaku je *gniady* kastanienbraun a *śniady* schmutzig-dunkelbraun, *śniadawy* braunschwärzlich, fahl, *śniedź* Rostfarbe, *śniedzieć* Farbe verlieren. U nas o konju nikad čuo nisam *gněd*, možebit zato, čto su imena tudja izpudila domaća; nu se govori *gnědac* ein brauner Ochse. Nu *njad* (a vse mi se čini, kao da sam čuo izgovora **h***njad*) nam je čto i s i n j bläulich. Tako se govori: *njad* je od zime kao sliva; kako su nogti mrtvacu *ponjadili!* Britvica fonologije i obilno poznavanje vsih narečaj tuj dosta još děla najdu, u koje nisam htio prsta zabadat, er je odista zamršeno i u velikom neredu, a za b r a u n evo nam novoga uprosnika. Kako se ovaj pogodi s onimi, koje već u prvoj glavizni napomenusmo, bog znaj. Nije da nam nestaje rěčij za imena mastij, nu ih nam je pravo r a z u m ě t, u r e d i t i o d r e d i t.

hilj. U Mikalje ima *hila* = hinba; dolus, fraus (kako je i u glagolu nadoknaditi i u samostavniku naknada slovo **l** prešlo na **n** město nadokladiti i naklada). Odtud se dakako ime voluj sko ne da izvesti. Nu ima u njega i *hiljati očima* migati; nictari; pak *hiljook* = krivook; strabo. Mi danas govorimo *škiljiti* i *škiljav*, nu Vrančić ima „*škilj* losco; übersichtig.“ A ima i ljudij po primorju imena *Škiljan.* Prispodobi Češko *uchýliti* odstraniti; po tom dakle *hiljati* je *očima* = njima na stranu gledati, a *hila* je straničanje od istine i prava.

kusulja. Ovoj rěči do dŕše ne treba tumača, i Vuk je nje znamen pravo tumačio rekav: „krava kusa; Stutzkuh; vacca cauda truncata.“ Čemu je i svědok ova poslovica: „Da puste *kusonju* pod plast, n a r a s t a o bi mu r ep.“ Nu kraj nje ili uza nju něku tricu da napomenu. U knjizi „ Senje (sanovnik)“ našao sam „*kojsavu* kravu na sejmu kupiti.“ Čim za Kojsavu ili Kojslavu kneginju ne znam, niti je tuj na *koj* (goj, pokoj) misliti, to se ja domišljaju, da ta *krava kojsava* nije nevinom k u s o r e p i c o m kakvom (er začto joj onda tako častno město u Senjah?) nego da je to onakvo govedo, koje se *kusa* t. j. grize. Kako se **u** (kusava) na *oj* (kojsava) proměnjuje, hodi i slišaj u Zagorju. Napomenuo sam to, er mi glagol *kusati* danas inako razuměvamo nego smo

někad, i nego još danas drugi Slovinjani razumévaju. Poljaku je *kąsać*, Čehu *kousati* a Moskovu *kusàt'* i danas beissen, čemu odgovaraju i imena pridĕvna *kuslivyi* (rus.) beissend, a u Poljaka *kąsający*.

piruh. Toga imena ima sila po primorju, po otocih i po stranah Slovenskih. Čuo sam u Hrvatov i *pirgast* město crvenkast; a po vsih stranah Hrvatskih niže Kupe govore *zapiriti se* zacrveniti se. Tako i Čeh *zapýřiti se*. S tim se slaže i *pirh* das Osterei u Slovenac, u Hrvatov pisanica; koju Česi zovu *kraslice*. I ne zovu ju s toga tako, čto je ona krasna po današnjem razumu toga pridĕvnika u nas, nu er je Moskovu i danas: *kráska* die Farbe, *krásit'* färben (pisati) i verzieren; a *krasnyi* mu je prvo roth, pak onda schön (*krasnovátyi* i *krasnen'kij* röthlich) a *krasnět'* erröthen. Naš Kadčić a i drugi pisci imaju *pirlitat* ter *izpirlitat*, onako rĕč razumĕvajuće, kako i Moskov svoje *krásit'* (ako ne bude možebit ipak od ποικίλος varius, maculosus, ποικίλλω variego?)

rogina. Ovo sam ime napisao prema jeziku književnomu, nu po stranah Loborskih, kdĕ sam to ime začuo, tako su mi ga čeljad onih klisurin izgovarala, kao da se onudaj kakva Latinska kraljica (regina) šeće.

šerina. Ime *šerina* kao da je čto i *šarina*? Vuk spominje „*Šaru* Planinu“ a Istrijanci gorc Vučke, i oni, ne znam već kakvu planinu, zovu „*Šeraju*.“ Možebit vrlo tamnu, čto bi se slagalo sa Češkim „*šera* noc“ nu Poljaku je *szary* grau, te prema tomu i Vuk misli, da je *Šaroj* Planini ime s mnogih pećin po planini, te si ju narod misli pastru ili šarenu. I Bugarin tako ponimlje pomišljeno *šaro*, er je njemu (koji naše *šav* n. p. izgovara *šev*) po Cankovu: „*šeren* bunt, *šeriti* bunt machen, *šeran* Karpfen, *šerka* Blattern.“ Moskovu je *šereh* nĕka riba, Röthling; nu *šeroh* mu je unebene, rauhe Oberfläche, *šerovatyi* uneben, holperig. Po ovom zadnjem sudeć, to bi *Šeraja* = dubrava gudurata. Čto dalje o tom govorit, a na čistinu čtioca ne izvesti, grĕšno bi.

vrb. Ima vrbe crne (salix amerina. Belost.); crljene (salix rubra. Isti) a ima i žute (salix viminea) koju nĕki žutikom a primorac žutkvom zove. Tom žutkvom se primorac u trsju pomaže lozu vezat, nu Dalmatincem i našim ostrvljanom rabi *brulva*, *brula* ili *brulja*. Giamizzi ju piše *brula* „svezom oli ti *brulami*.“ Ta trava je vrlo tanka, visoka, na vrhu iglasta, raste kraj jezera ili potoka kao posnopke. Njom se pletu ne samo brajde nego i vršice (nĕke mreže riblje). Pazini piše o njoj; „vulva (odkud je možebit *brulva* i nikla) sorta d' erba palustre, con cui i Greci legano le viti.“ Koje dlake naš je Istrijanski vole, ne znam; samo to mi je pridati, da ima na Krku i nĕko grozdje, koje se zove *vrbić*. A čto se u starih pismih čita: „pop *Vrban*“ to je mĕsto *Urban*.

zelja. U pĕsmarici Hrvatskoj, čto ju lutče, mlad književnik (a još učenik) Marianović iz Otočke strane na vidik iznio, imaju i ove dvĕ vrste: „Na njeg meće *zeke* zečevine, I macaste jošte lisičine.“ Razlikujmo dakle krave: *zelju* die graue i *zekulju* die hasenfarbige. A tako i pri konjih. I Vuk tu razliku poznaje, er mu je *zekast* ono čto ozgor i *zek*; nu ipak mu je *zeko*, *zekalj*, *zekun* zelen a ne zekast; samo *zekonja* zeku si dlaku spasio. Da *zek-a-o* od zeca pohodi, vidi se ponekle i odtud, čto se govori: „k meni *zejo* k meni“ kad se igra zeca.

III.

α) ovan; praz; mrkeš mrkan i mrkalj; — prazovit.

β) škopac; bravac (po Hrvatih); škulj (po Hercegovini); utučenjak; netrk; jalovac. — uškopljen; utučen; ujalovljen; počišćen (Habd.); škuljevit (po Herc.). — brav (bud da je ovan ili škopac).

γ) ovca.

δ) janjac i janjica, janje i janječce; ranče (prvo janje); trze ili trzinče (zadnje janje); mlade ili mladunče; šiljeg i šiljegvica, šilježe; jaruh i jarušica (po Istriji); šupac i šupica (od godine dan, na Lastovu,) dvizak dvizac i dvize, dvizka dvizica i dvizorka (po Srěmu); ovnić i ovčica; bekica; bravče.

ε) ovičina, ovčina.

ζ) prvojagnjenica (Vuk) ili prvojanjka (koja se prvi put ojanji); mlěkošče (jagnjica mlěčna); ovan prehodni i zahodni (po Istriji); striga; kočenica (grubovuna. Dalm.); podojnica; muzica i muznica; beka i bekavica; pićak (škopac upitan. Krčani).

η) ovce se mrču (mrk) ili trču (trk) ili skleplju (sklop) ili prazkaju ili obtiraju (Hvarković); ődmrkati se ili odprazkati se (prestati).

θ) ovca je sjanjna; ona se janji ili janjči; ona se ojanjila ili ojanjčila.

ι) plodnica; pizdica (u ovce).

κ) bobki ovčji, ovčjak; toriti (misten); pobrabònjati se; otronjila se ovca; trnjenje (das Wegkehren des Unraths).

λ) ovnovina, ovčevina; škopčevina; bravljetina (bravetina i bravina).

μ) runo, runačce; vuna; jarènica (Lämmerwolle); ovčja koža, janjeća kožica; ira (gegerbte Schafshaut. Vuk).

ν) tor i torina; mošuna (na Krku); lopa (oko Karlovca); ograda; ovčara, ovčarnica, ovčarište, ovčja košara (po Bosni i po Bugarih).

ξ) ovčar i ovčarica; krdar i krdarica; pastir i pastirica; stanar i stanarica (Prim.)

ο) stado; stan (Prim.); krd i krdo (Crnog.); pobravica (několiko brava čto je manje od 50. Vuk.); pripaša (quod domi servatur; was nicht feil ist. Vuk. für die Zucht. Kuzmanić).

---

bara
bata
baura (šuta ovca, u Bačkoj. Vuk.)
bělin, bělac; běla bělka, bělica, bělovka, běluša
bělonosa
bělorepa
bělouška
bika
birka
bludnica
bosačka
braduška
breza
brkac; brka, brkulja
broća, broćulka
bukva, bukvica
bundava
buza
crna
crnkasta
crnouška
crnovka
ćola
ćuka, ćuška (malenih šiljastih ušiu)
ćula, ćulava (Spitzohr; oćuliti komu uši = ascoltare attentamente. Stul.)
čipa
čizma, čizmica
čubac; čuba (na Grobn. i po Istriji)
čubrasti; čubrasta (bez ušiu. Vuk.)
čukin; čuka
čulin, čulavi; čulka, čulava, čula
čupa
čuturnica
děteljka
děvojčica
dojka
dragin; draga
dugorepa
dunja dunjica
fiolka
gala, galinka, galica
galòbela (u Grblju. Vuk.)
garan, garin, garaš; gara, garica
grašo, grašin; graša, graška, grašica
grěhota
griva, grivica, grivulja
grlica (grljata)
grozd; grozda
jabuka
jagodin; jagoda
jarebica
jaruška
jastrovka
jelša
junica
kabrenica (die Besprenkelte)
kalovka, kale
kela (Dalm.)
kíta
kolovka, koleša; kolulja (na Grobn.)
krabulja (na Grobn.)
krivulja
křižan; križa, križovka
krnja
kŕpa, krpuša
kŕsta
krunin
kučin
kukin
kunica (na Krku)
kusa
lajin; laja, lajka, lanica, lašica
lěnica
lěpa, lěpovka
lěpšan
lisin; lísa
lizika (od lizanja)
ljubin; ljuba, ljubica
macin; macka, macovka
maljica
malovka
mekušica
milkica, milkuša, milovka
mitnjaka
mrava
mrkin; mrka, mrkica, mrkuša
mulin; mulica
narandža
ogledalica
papučica
pega, peguša
peleška
pìka, pikuša
pirka

pisanka
plavulja, plavuša, plavovka
pljuska
potreba
pramenka
preskakalica (koja ide u kvar. Grobn.)
prokša
pulica
putonožić; putonožica, puta, putica
razbludnik; razbludnica
reba, rebica (m. reva, revica = sirotica. Prim.)
rehulja (u koje vuna je rědka. u Srěmu.)
resko, resati; resulja,rěsa (koja ima resicu)
ridjavka, ridjuša
rogoša; roga, rogica, rožčica, rožka, roguša
ruda, rudasta
rumenka
runka, runovka
rusa
sajka, sajkica (V. sajko I.)
sirota
siva
skornja (vidj: čizma)
sljubovka
smiljana
smokvica
spiklić, (Istrij.)
srnovka
starka
strokava (bolesna od stroke)
studena
sugare (crno jagnje. Vuk.)
sunaljka
suza
svilovka
svitorka
svraka
šarin; šara, šarka
šasti?
škabić; škaba, škabica (po Istriji)
škuljouha
šojka
špurica
šušak, šušac; šuša, šušava, šuška
šuta
trzin; trzinka
tuca
ugla (crne vune. Istrij.)
velouha
vezovka, vezulja
vidovka (čto se čak na vidov dan ojanjila)
vilaš; viluša
visokin; visoka
vranjin; vrana, vranovka
vrbuša (po Istriji.)
vuka
zapetka (koja zapinje)
zeljovka, zelja
zlatna
zrnja, zrnjica, zrnka
zvěrovka
ždrala, ždralovka
žunin; žuna
žutka, žutkasta
žutovčak; žutovka.

Imena tudja ili sumnjiva.

Uprav tudjih imen pri ovcah nejma, nego samo utvorenih iz besěde tudje. Ako li je takva besěda u jezik naš primljena, to sam ja takvo ime med čisto narodna uvrstio; ako li ne, to sam ja takvû imenu ovdě městance prihranio. Takva su imena: *baretica*, *kolarinka*, *librica*, *očalinka*, *sanserica* itd. nu ne znam čto sudit ob ovih: *putrka* (na Krku) *korologa* (čto u korov lěga? nu se to ime po stranah prostire, kdě rěči korov ne znaju) *civreša*, *strakulja* itd. Medju polutudje ide i *frnčelinka*, die Lockige, od frnčela die Locke, koju s pola Vlaški utvorenu rěč čuti je do Brinj i dalje. Ima med ovčjimi imenî na Krku i *minčunica*, nu ne znam čto pomislit o njoj. Vlasi zovu

něku ribicu minchione, koja ote je slave, da su joj balordo, sciocco i babbaccio synonima. Treba da i naša potuděla ovčica u tu vrstu spada? Ako ne bude *minčunica*, = mićuhna, t. j. mala? U Mlětu zovu se něke ovce i *badžoli* a tako se zove i gora nuz blato Neretve.

Primětbe k imenom ovčjim.

α) *praz.* Mnogim se méte po pameti slušajućim rěči uhu istovětne za sveto i nesveto, te koje po razumu jedua su od druge velmi daleke. I nije kao da su samo znameni jedne te iste rěči kděkad razdaleki, nu prilikom ovom, progovarajuće o *prazu*, ugleda čitalac, da rěči povse različih korěnov ili debal pojednako se uhu ozivlju; a čim na tu razliku korěnov u pisanju ne gledamo, takodjer se pojednako i oku prijavljuju. Razlikovat nam je dakle debla: 1. *prazd.* 2. *prsk* (prask). 3. *prz* (= praz, pras). Da mi se čitalac bolje zagnjuri u te razlike, to mi je vsako deblo kděkojom rěčju i priměrom prosvětlit.

1. Stari jezik ima (po Miklošiču) *prazd'n'* otiosus (i vacuus); *praznost'* (m. prazd'nost) otium; *prazd'nik'* dies festus; *prazd'niti* evacuare; *prazdn'novati* feriari itd. A jezik novlji ovo nam poskita: „Da bi našu *praznu* utrobu Malěm kruhom nasitili.“ Rkp. Dubr. „*Prazna* ruka mrtvoj druga.“ — „*Praznoj* čaši molitve nema.“ Poslovice. „Koji govori mnoge riči tašće i neprudne i *praznovite.*“ Bud. „U lačnih uloži sva blaga sitosti, Bogatih podloži ubožtva *prazdnosti.*“ Isti. *pràznik* (i pràznica) leerer Bienenstock; a *prâznîk* der Feiertag. Vuk. „u nedilje i *praznike*“ Crkva Zagr. *praznik* lenjak. Belost. *praznov* = čověk koji nema ničta. Crnog. *praznina* die Leere n. p. puno *praznine.* Vuk. *izprazniti* čašu, lonac itd. ausleeren; *praznovati* feiern; otiari. Vranč. i Vuk: „Nikdare ti nemoj *praznovat* sasvima, I kada je lito i kada je zima.“ Juriš. „Ako se ukloniš odveć ne govorit, I simo i tamo *praznujuć* obhodit.“ Isti. „Skitajući se simo i tamo neprudno i u tašće igrajući i *praznujući.*“ Bud.

2. *praska* das Krachen; crepitus: stoji *praska* n. p. pušaka; huka i *praska.* Vuk. „Brez vike, *praske*, buke. Hrap. „Zabranjuje pirovati s velikom *praskom* sviral.“ Trz. (Sěmo ide i *praskatljiv* n. p. šum pušek. Jambr.). Nu ima i tihljega praskanja nego li je ono pušak. Veprinčanom na gori Vučki njemu je i grana *praskom*, er je iz drveta ili debla prasnula, hervorgeschossen, dakle Schössling, od koje *praske* po analogiji trnja, kolja, šiblja, drvlja, kitja granja itd. niklo i *prašće.* U Risnu govore (kako Vuk svědoči): „digao sam se u *praskòzorje* t. j. u razsvit. A i glagol *praskati* svědok je toj i življoj i tihljoj ćudi. Er ne samo čto se po Hrvatiji govori: *prasnuti* nogom na čto ili o čto; čto se govori: *praskati* = kojekud potrkivati; herumschiessen: „Kakva biše zla grdoba Bolestnoga žena Joba, koja ljuto *praska*, viče, Kao ljuta sablja siče.“ Vlaš. nego i narodna pěsma pěva: „Dokle *prasnù* zora od iztoka.“ A prema tomu Ivan Zadranin: „Još ne bihu iza gore Van *prasnule* bîle zore.“ A govorimo i to: „*prasnulo* mu nečto u glavu“ t. j. palo mu na um. *Prsak* i *prsnuti* (m. prsknuti) istoga su korěna n. p. odè u *prsak* t. j. razpadè. Vuk. „*Prštè* čedo kô bielo jajce.“ Nar. pěs.

3. *praz* caper; Geissbock; caprone. Vranč. ovan, brav. Mik. ovan ne ujalovljen. Vuk. „Oh svitovnji kî ste *prâzi*, Kako vam se smiju vrazi.“ Grab. *praznik* fornicator, kurviš. Habd. Belost. i Jambr. „Hvalu ti dajem, kaj nesem kak su drugi ljudi: sgrablivi, nepravični, *prazniki* itd.“ Petret. „Koji

svoje maćahe oskrune i druge fele *praznici.*“ Prg. *praznost* luxuria. Belost.: „Kajti nesu imali pohotenja na *praznost.*“ kan. Šim. „*Praznost* je nezredno poželenje nečiste nasladnosti.“ Vel. katek. l. 1782. „Koji *praznostju* potepu svoje rojakinje.“ Prg. *praznotija* to isto: „Kad čistoće nisam ljubila, nego vu *praznotijah* živući itd. kap. Štef. *praznuvati* fornicari. Habd. „šesta: ne *praznuj.*“ Molitve. *przkati se* *) luxuriari; andare in amore. Stul.

Htio sam ovom razpravicom ne samo kděkomu oči odtvoriti nu i ponutkati ga, da uz rěči pod čislom 1[im] piše *žd*; uz one pod čislom 2[im] *s*; a už one pod čislom 3[im] *z*. Tako se možemo lašnje razumět, metežu je konac, nit nam se treba od stida zapirit. Po sebi se razumě, da te rěči kakvomu klencalu „blagoglasnomu“ upravljene nisu, prem da tuj ugodnosti glasa čtete ne bude, ili bar ne povelike, čim su usta uvěk ponekle sladja nego pero.

β) *brav.* Brav može biti ili ovčji ili prasji; te po tom i meso bravlje može biti ili ovčje ili prasje. Težko je navlaš Srěmca uputit, da *bravina* može ono bit čto i š k o p č e v i n a. Něki moj prijatelj Srěmski godine i godine toga mi ne věrovao, dok po sgodi někoj ne stigao čověk siromah iz Plaškoga pol Ugrinske zemlje obašadši, sina si ištuć izgubljenâ. Otaj nesretnik k zvonarovû stolu u porti Peštanskoj prisěd (pri kôm se kano pri tastovom i moj prijatelj djakon hranio) a škopčevinu u sděli sgledav poviknù: „anhan *bravina*!“ Otaj klik moga Srěmca u čudo zatěraò, te poslě poldana, jedva me dočekav, rečè „Bratco, došao ti je svědok čak iz Hrvatske itd.“ Tomu je u prilog i poslovica Dubrovačka: „Daj mi sad j a n j e, a dat ću ti na jesen *brava.*“ — Uzmi jezik Grčki: i tamo ἔῤῥωξ znamenuje i a p e r i a r i e s; a κάπρος je Grku v e p a r a Latinjaninu (caper) k o z a l. Vidj Aula Gellia knj. IX. glav. 8. I Vuk nagiblje veće na Hrvatsku nego na Srěmsku. Vidj mu u slovniku: *bravati*, *bravanje* i *bravica*; a kod rěči o v č j i odpravlja te na *bravlji*; prem da je pri *bravcu* na o v n a pozabio, a pri *zaoblici* na p r a s e, er ju tumači: ein ganzes gebratenes Schaf oder Ziege; nu iz ovo niže privedenih vrstic narodnih vsakomu bude jasno, čim je *zaoblica* danas: „U božića tri nožića: Jednim reže česnicu, Drugim reže *zaoblicu*, Trećim reže kobasicu.“ Rekoh d a n a s, er za vremen davnih lasno da je *zaoblica* i kolač kakov bio, er o blagdanu mrtvih duš i na badnjak na o[t]ku Krku i danas za popove něke *oblje* i *oblice* peku, poveće nego su im *kolubice* (opet někì im kolači). Te *kolubice* samo su diminutivum *kolubov*, koji se takodjer pripominju n. p. A. Ča si dobil? B. *Koluba.* Ti *kolubi*, koji nam naše v r t á n j e pripominju (er je vrtanj uprav kao kolo uměšen) čak su u glagol prešli: „Sveti Toma sědi doma: Peci, hlibi i *kolibi* (t. j. kolače měsi, da možemo božićevat).“ U Dubrovniku ima poslovica: „Božić *lukove*, uzkrs *tehare* měsi.“ Da je *luk* obal kako i kolač i kolub i kolubica i zaoblica i vrtanj, to znamo; nu kakav je *tehar?* Po vsoj prilici kakva i *teharica*, koju Stulić ovako opisuje: *teharica* ciambella (= échaudé, eine Art Gebackenes von gebrühtem Teige) che si fa per le feste di pasqua; s p i r a e. genus. Nu Mikalji je *teharica* bila „torbom; tasca da viaggio; pera viatoria.“ To mi pripominje (a možebit ne bi smělo) današnji *kehar* die Patrontasche. Ni u Vuku ni u Stuliću *kěhra* nejma, ni

---

*) Pišu *przkati se* kako se po korěnu i *grizti*, *vrzti*, *puzti*, *muzti*, *lězti* itd. piše. Za korěnitost slova **z** govori i glagol *zaprzniti* inquinare, beschmutzen, drugih narěča ne spomenuv. Prskanje vodom mišlju da je pošlo od *pliskanja*, *pljuskanja*, kdě je **l** *u* **r** prešlo.

sam ikdě u knjizi nanj naišao, nu je možebit ipak Dalmatincem poznat, buď oblikom starim: tehar, ili novljim kehar. Da t u k prehodi (možebit samo pred l^om^ i n^om^?) o tom nejma sumnje: *knalo* m. *tnalo*, *na kla* m. *na tla*, *oklebesiti se* (Prim.) m. *o tle obesiti* (sc. nos) itd. kako je nesumnjivo i to, da još i k u t prehodi n. p. *krebulica* Kerbel (Slovenci) i *kervel* (Rusi); nu u Poljakov: *trebulka*, *trybula* i *trzebula*; *krěšnje* (Dubrovčani) nu u nas *trešnje* itd. Šale nu ne dokaza radi pripomenu i to, čto narod naš pripověda t. j. da su Dalmatinci, ugledavše pravilnu vojsku, rekli: „Gle gle! kao da su se dogovorili: u vsakoga *kehar* na desnu stranu.“

ξ) *krdar*. Vuk spominje u svôm slovniku rěč „*krd* grex, die Herde“ te privodi ovu vrstu Crnogorsku: „Tu nadjoše jedan *krd* ovaca.“ Nu *krdar* mu je Schweintreiber, subulcus. Čim je *krd* lii *krdo*, po Slovenski *krdelo*, to isto čto i Bugarska *črda*, Hrvatska *čreda*, Slavonska *čorda* (Magjarski oblik) te i Němačka još i po korěnu složna Herde: to je lasno věrovat, da je *krdar* Vukov po prilici i prašč ar i ovčar, vsakako: dux gregis. U pritčicah Ambrozovićevih (prepisu Muškatirevićevih uz pridatak několiko ih Bunjevačkih) ima i ova: „Okolo *krde* pak na mala vrata.“ Ovdě kao da je *krda* tor ograda.

buza. Prispodobi s tim ovčjim imenom primorskim volujsko ime *ljubota* (stirngefleckt), te pomisli na slogu narečaj Slovinskih pri izděvanju imen živinskih, er je *buza* i *buzica* primorcu celov, a *buznuti* čto i celunuti. Črešani govoəɪ *bagnuti*, Slovaci *bozkati*. Uzmi k tomu latinsko *basium*, Vlaško *baccio* i Němačko Pusserl; pače i Tursko: *puse*.

ćola. Mikalji je *ćola* vrana, a Krčanom *ćolka* čavka.

čŭla. Vuk tumači: *čula* parvis auriculis. Po tom je dakle *čŭla* čto i čubrasta. Ali ona rěč, čto ju Vuk pridaje kao u potvrdu te definicije, ne prilići ni priliplje: „izagnala *čŭla* rogušu.“ Tuj vsak misli na ovcu šutu ili šušavu t. j. bez rogov, er ni osalske uši, ma koliko se oduljile i zaklapale, nikog' ne izagnaše.

čipa. Tako Ličani zovu ovcu, u koje su male sisice. Govore tamo i *čipo* dati, *čipo* imati t. j. malo čto. Ima i u Vuka poslovica: „*Čipava* kao mačka.“ S tim se slažu i znameni Češkoga *čiprný* (subtilis, delicatus).

čupa. Možebit je *čupa* čto i pramenka i čto je frnćela po razlogu onom, po kojem kudravu glavu zovemo i onu, koja je nepočesana, i onu, čto je već po bogu kose vitičaste. Ne bude li *čupa* ono čto i pramenka, a to lasno da znamenuje děvojku (a viděli smo, da je i děvojka ovčje ime). Er ne samo u Dubrovniku, kdě služkinje *čupami* zovu, nego i po Slavoniji vsako děvojče, služilo neslužilo, *čupavicom* zovu, a znamen děvojke odistâ je stariji nego onaj službenice. I němačka Magd izprvâ je bila čto i Maid i Mädchen, a poslě istom postade = Dienerin, kako se jasno vidi iz Mägdelein, i danas još = děvojka.

kabrenica. Rěčani a i drugi primorci govore kděkud *pokabrati* město *pokapati*. Takovâ usunutâ slova *r* ima i u drugih rěčih. Tako je u Vuku *mezgra*, čim je u Belostencu samo *mezga*. Tako Kekavci govore *česrati* m. *česati*. Kděkud govore *drepat*, Poljaci *deptać*. Tako se dogadja i tudjim rěčem. Na Rěci n. p. prostota govori *tr'ator* (*teator*) a u Mikalji nahodju *trapit* i *traplit* (po Rěčki: *trapid* = tapeto).

mulin. Ovan bez rogov zove se *mulin*, kako se kděkud i ljudi bez brade *mulasti* i *mulci* nazivlju. Bakranom je *mulica* lutka. Kukuruz bez perja

zove se *omuljac* (na Krku) kako da rečeš oklesak, otučak. Tako se prema kukuruzu veli i „grah *muljiti*". O kamenu, koji se mrvi, primorac govori, da *se mulji*.

Pridajmo na koncu i tu, er mi ju je něki puno dostojni duhovnik Kastavski, čto je bio u nas prometljivost Hrvatsku ogledat, kao istinitu zajamčio. U Istriji, ne znam kada je bilo, tri su brata zajedno živěla, a bogatstvo im biahu njihove ovce. Htěla je zloba i opakost ljudska, te im ovčice u onoj mošunji, u koju ih bratja s večera zatěrala, jutrom ne osvanule. Stanu se bratja dogovarati, te će reći brat najstariji: „Naših je ovac nestalo! nu kud su mogle dospěti, da ih tatina brže proda, nego ili u Kopar, ili u Rovinj, ili u Pulu? Nismo li tri brata? Potecimo vsaki nas svojim putem, te poištimo i doženimo, ako nam je život mil, svoje ovce." Tako bratja i učinila. Nu u Kopru — ničta. U Puli — ničta. Nu je báto (cvala mu kita za klobukom!) zanjušio svoje ovce u Rovinju. Obilazi on ovčaru jatakovu, nu ovce začuvše, kdě bato haramiju kune a za stadom svojim uzdiše, udare složno u beku čto ikad življu; er, čtono blagověst priča „poznaju ovce glas svojega pastira i on poznaje njih". Na to moj báto ni k Petru ni k Pavlu nego uprav k sudcu, te mu opovidě, kako su mu odagnali ovce, i kako ih je s božjom pomoců baš u Rovinju našao. — „A možeš li ti to dokazat, da su to baš tvoje ovce?". — „Mogu, samo vi dojdite i dopeljajte vaše ljude k onoj ovčari, za koju vam govoru, pak moja briga". — Kad sud pred ovčaru, a báto dozivati redom sad milkušu, sad vrbušu, sad runčicu, sad pegušu, sad galicu itd. itd., a one beči i trkljaj preko praga, te mu ohviraj noge od radosti, i tako on opet, vse do jedne, svoje stado sastavio. Čto je mogao sud, kad vidě čto je? Prihvatio tata i jataka, a pustio bȁću da pěva i ovce kući goni (vesela mu majka!).

IV.

α) prč ili prčarac; praz (kako i u ovna); mrkač (Gutsm.) — prčevit ili prazovit.

β) jarac; kozjak. — uvit; kopljen ili kopunjen (Belost.)

γ) koza.

δ) kozal kozlić i kozle, kozlica i kozica; jarić i jarčić, jarence jarečce i jare, jarica i jaričica; dvizac i dvizica, dvize; trzivak i trzivka, trzivče.

ε) jarčina, jarče.

ζ) prvokozka; vèkavica; kopilica.

η) koze se prcaju, teku, mrču i przkaju. — odprčiti se itd. — trk, mrk, przk.

θ) koza je skozna; ona se kozi ili jari; ona se okozila ili ojarila.

ι) kozji bobak; braborak (Vitez.) brabonjci; obrabonjiti se (o kozah i ovcah.)

κ) prčevina ili prčetina; kozjevina; jarčevina. (mladje meso:) jaretina, kozletina. (suho meso:) pastrma.

λ) kozina, kozlina ili kozlovina; siromočina (sir u njoj močit.); (o runu:) kostrět i kostrětina.

μ) kozara, kozarnica, kozarište, kozji tor.

ν) kozar i kozarica, kozlar i kozlarica; kozopaša.

ξ) kozje stado; čredo (koz, ovac, prasac. Vitez.)
o) divókoza.

---

baran, bareš, bareša; bara, barica, barana, baruša, baša, barasta
barzilo; barza
bělobaran; bělobara
běloresa,
běloš, běloša; běla, bělja, běluša,
bikan, bika
blizna,
bokan, bokeš bokeša, bokile
brestoš, brestoša; brestuša
brezan, breza
brnješ, brnješa, brnjo; brnja
broća
búća
cakeš, cakeša (V. u Vuku: caka)
crnovrana
crvenko; crvenika
cvětolisa
cvětopera
cvětoš, cvětoša; cvěta cvětuša, cvija
čubrile; čubra, čubrica,
děteo; dětelka
děverica
dikoš; dikoša, dikuša
drȁgoresa (u Grblju. Vuk.)
galasta
galebica
gareš; gareša. garešica, garasta
garolasa
gavreš, gavreša, gavran; gavruša, gavra, gavranica
gnědoš, gnědoša; gneduša
gola
goluba, golubica
gorica
grašica
janja
jarebica
ježa
kaloresa
kikilo
kiteš, kiteša, kitan; kituša
kitoresa
kodja (*h*odja?)
kolan, koleša; kolaša, kóla

krilan, krileš, krileša; krila, kriluša, krilica, krilata
krnjorog; krnjoroga
lasan, lastoš, lastoša; lása, lasasta (V. Vuka) lastuša
lěpošeta
lisa
lisoresa,
lisošara
listeša
lomigora
lugeša
luna (koza žuta, u Ledenicah)
ljuboš, ljuboša; ljuba, ljubica
macko, macilo; maca
madunica (u Dubr. Vuk.)
mageša, magan
magleš, magleša; magluša, maglica
medoš, medoša
mileš, mileša, milkoš, milkoša; miluša, milkuša, miluka
milobara
moreš, moreša; moruša
mračilo,
mrkosić,
musan; musa
omera
pasarka, pasarica,
perka
peročela
peroš, peroša, peran; peruša, pera
pěka
pirga
pisan; pisànica
plaveša; plavka
pojasilo; pojasica
priperka
prstenka
prutobělan; prutoběla
puteš, puteša; puta
rameša
razroga
reja, reljka
resan; resa; reska
ridjak, ridjan, ridješ, ridješa; ridjuša ridja, ridjka

ridjoběla
ridjoresa
ridjošija
rigoš, rigoša; riguša
risa
rogoš, rogoša; rožka
samarica
saska
sedlan, sedleš, sedleša; sedlenica, sédla,
siva
sivošara
sokolica
srnilo, srneš, srneša; srna, srnuša, srnuka
šarolisa (na pečate)
šatran; šatra
šetka
šuka
šušilo, šušan; šuša
šutile
tapeša
tronja (koja troje okozila)
trza
tudjica
uzdoš, uzdoša; uzduša
vezira (na Mlětu)
vesica
vesela, veselica
věverica
vezovka, vezka (navezena, šarovita)
vidreš, vidreša; vidruša
vinjoša
visoka
vitorogi; vitoroga
vlasić; vlahinja, vlahasta (vlasan; vlasa?)
vlahoresa (na Mlětu)
vranješ, vranješa, vranilo; vranica, vranjuša, vranka, vranča
vranopera
vranoresa
vŕlja
vuga
vukeša
zekoš, zekan; zeka
zelenoš; zelenka, zelena zelja,
zrnoš, zrnoša; zrnuša
zvekan, zvekeš, zvekeša; zvekuša
zvězdan, zvězdoš, zvězdoša; zvězduša
žunilo; žuja,
žuta.

Imena sumnjivija.

Na Krku ima kozje ime: *pinjurica*, koje odgovara ovčjim imenima vilaš i vilašica, er po primorju i na Krku vilice zovu p i n j u r. Ne znam, odkud kozi ime *šatra*, po Vuku samo trgovačka koliba na sajmu. Zovu jarca kděkad i katanom (Magj. katona=eques.)

Primětbe k imenom kozjim.

8) Na Rěci, pověḋaju, bila je kamenna *kozla*, i u njoj skrovito blago. Došli Grci (kao da Moskovu rečeš: Němci t. j. tudji ljudi) pak ponesli i *kozlu* i blago; nu spomen joj ostao do danas — tobože u imenu sela k Rěci pripadajućega *Kozala*. Nu ako se ta kamenna *kozla* na tvrdje noge ne upire nego na to ime, to niti je kada te *kozle* ni toga blaga ni odnosa Grčkoga bilo; er ime *Kozala* nije čto drugo nego Vlaško „*casale*, mucchio di case in contado. Stul." po naški: z a s e l j a k. Da je ta bajka istinita, to bi vsa Istra i něki děl Kranjske posejani bili „b l a g o u t r o b n i m i k o z l a m i" er toga na vsaku ruku izkrivljenoga imena onudaj dost.

kostrět. Od *kostrěti* ima u Vuku priděvnik netopirski: *kostretli*, koji u Kanižlijću slove: *kostren*: „*Kostrene* ga igle bodu (...von seinem h ä r e n e n Gewande)" u Stuliću: *kotretljiv*; a u Palmotiću: *kostretan*: „A *kostretno* plaho

imanje (=grex, t. j. koze i jariće) U kamenne gore odpravlja" a tako i u Zanotti-u: „kako vrića *kostretna*" čim uz samostavno kostrět još se i čut i čtit može: *kostretina* (peli ispidi di capre o di camelli. Stul.): „Na pûti (t. j. na golû mesu) nosimo haljine oštre, koje se čine od *kostretine* od kamilje." Živ. s. Josaf. Bašić je slova premetnuo te piše: „obući se u *kotresti* (m u kostreti)".

Vuku je *kočet* čto i *kostrět*, i lasno da ima pravo, er je odista taj slavni pokojnik velik stup istini bio; nu mi je napomenut, da Dellabella *kočet* malo inače tumači „*kočet* setola, il pelo che ha nella schiena il porco e nella coda il cavallo." U Slovenac su bruce *kocina*. Nu spomenuvše konjski rep, to još i ovu. Stuliću je (u Hrv. dělu slovnika) *strunja* nasploh = seta; *strunjast* setosus; *strunjaviti* pedetentim setosum fieri. S tim se slaže i Mikalja, koji ipak razlikuje *strunju konjsku* i *prašču* (koju i četinom zove) koje su obě Latinjaninu najpače seta. Nu indě (u Vlaš. dělu slovnika) istomu je Stuliću *strunja* pili caprarum vel camelorum (a kako smo viděli, tim mu je i kostretina bila). S tim se i Vuk slaže: er ako mu je malo prvo bila *kočet* = kostrět, to mu je i *strunja* = kostrět, er govori: „*strunjara* i *strunjica* torba od kostrěti; *strunjičar*, koji pravi strunjice, *strunjav* e lana caprina: „O ramenu *strunjave* bisage." Još nismo čuli, čto je Stuliću *kočet?* evo čto mu je: „setola, peli di capra o di majale." Čto možemo dakle razabrat iz ovoga meteža slovnikov naših? Oto jedino, da su oko *kostreti* = cilicium, lana caprina (te i *kostretine*) prilično složni, nu da im je *kočet* i *strunja* za vsaku dlaku, koja je oštra, za konjsku i prasju, za kozju i devlju, kako je i Latinjaninu seta rěč splošna. Nu mi bolje učinimo, budemo li razklikovat i pirdržat *kostrěl* za dlaku kozju i devlju; *kočet* ili *četinu* (i *peraju*) za prasju; a *strunju* za konjsku ili pače repa mu i grive. — Vukovu strunjaru, iz koje konji zoblju, po Slavoniji kděkud n. p. po Valpovštini zovu *strunjak*; a *strunjac* im je podstiralo ili dušek (oboje od dlake konjske.)

A odkuda ime našoj susědi Rěčkoj: *Kostreni*, kdě su same škrape, griže, hruste i kostrilji? Da geografija smě korěnje pukat, ona bez krsmanja reče, da je od kostriljev, čto su po njoj. Er čto je *kostrilj*? Krčanom je doduše *kostrilj* riblja ščetina, nu je primorcu = gola zemlja i kamenita (u kojoj se ostro i stanovito kamenje kao ščetina naježilo i nastršilo?) a tko može reći, da nam Kostrena, uza vsu slavu njezinoga vina, takvom nije? Nu etimologija iz *kostrilja* Kostrene ne izvadì; niti, s druge opet strane iz onoga znamena, čto ga priděvniku *kostren* priznasmo, imena *Kostreni* razumět ne možemo, prem da *kòstren* i *kòstrena* (ili bud i *Kostrèna*) uhu kako brat i sestra uzpored stojita. Mučno li je čověku kděkad priznati, da čega baš ne zna.

V.

α) nerast (nerostec. Belost. nerast i nerostac. Vitez.); bicko i bikan, bucko i bukoš; jajčak (Zagorci). — nerastovit, bucovan, cvilovan, nerešljiv.

β) prasac; bravac (po vojvod.); nazimak ili nazimac; krnjak (Vitez*) — uštrojen, uškopljen.

*) Danas to ime priznavaju samo prascu obrezanih ušiu.

γ) prasica; svinja; nazimica; škopljača.

δ) hule (Belost. ule Sprachübb.); gudin i guda (u Dubr. i na Braču); praščić prasičica i prase; svinjče; nazime nazimica i nazimčić; dojenac odojak i odojče; gojenac odgojak i odgojče; puzlić; veprić.

ε) praščina; veprina.

ζ) krmak i krmača, krmačina i krmačetina, krmčić krmačica i krmečce; — tivenac; — domuz (Tur.; po Vitez. = tovljen prasac); — prehranak; — mangulac i mangulče (e. Art leicht mästbarer Schweine. Vuk.) — bagun i bagunac (koji ima kovrčastu čekinju. Vuk.)

η) svinje se cvilaju; bukare; bicaju bucaju (a u Slovenac) bukaju — buc i buk.

θ) svinja je suprasna; ona se prasi ili se oprasila (a puno li je prasadi:) izprasila.

κ) svinjštak; svinjsko lajno (Belost.).

λ) praščetina; svinjetina ili svinjina (Vitez.); krmetina; (mlado meso:) prasetina; (za zimu:) posěk ili zimina; (divje meso:) zvěrina (Vitez.) veprovina; (caro saginata:) domuzovina; (pinguedo:) slanina (Vitez. m. salo?).

μ) svinjovina ili svinjska koža.

ν) svinjac ili svinjak, svinjarnica (Vitez.); praščak; brvnjak (Prim.). kotac (ergastulum, po Hrvatih) kotčanja (Slavonci) kotčak i kotčina (Vuk.). — obor (na vedru).

ξ) svinjar svinjarica i svinjarče; praščar i praščarica.

ο) krdnica (zakon Poljički) krdelo (Habd.); praščad; svinjad; nazimad; krmad; sklop (Istrij.); čopor (Tur.)

π) vepar; divlji vepar ili divlji prasac.

---

bagun, bagunac; bagunica, bagunača (Vidj pod ζ).
bělug, bělak, běli; běluga, bělača, bělica, běla, bělja
bikan
bokoša
bradjic; bradača
coka, cokica (Vidj coca pod čislom VII.)
crni, crnak; crnjača
crnouška
cvětuša
ćuta
dětelak
didan
dikan; dikuša
dinjuša
drobac, drobčac
dugoš, dugoša
gican; gica (Vidj u Vuku: gicati se)
golubak
gudaš, gudac; gudača
gugan
gujcak (?)
hrnja
jagodak
ježak
kitan, kiteša; kituša, kitača
klapan, klapiša; klapa, klapuša, klapača
kolan, kolaš, koleša; koluša
kosur, kosurić
kriloš, kriloša; kriluša
krnjo, krnjak; krnja (Vidj pod β),
kuso; kusa
labicko; laba
labudić; labudača
lisuga
matorica
mišak
pasarilo (preko ledja bio. Zora Dal.)
pasulj, pasak, pasug, pasugak
peraš; perajica
pikač, pikačac; pika, pikača

pisani; pisana
poša
preveza
resan, resic (čto ima resu)
riba
rosan
rudan, rudoš, rudak; ruda
rúdjak rudjic, rudjko;rúdja
runjak; runja
sivug, sivoš, sivak, sivko; sivuša, siva, sivuga (= suga. Slovenci).
surlaš; surlaša
šaran; šara, šarenica, šaruga
šmičuga (Vidj u Vuku: šmitati)
teša
veverìčak
zekan; zeka
zeljan, zeljug; zelja, zeljuga
znamenak; znamena
zrnoš, zrnoša; zrnuša
žrmak
žuljan i žujo; žulja i žuja (=nažuta)
žuti, žutan; žuta, žutuga.

Imena sumnjiva.

Nisam htio uvrztiti někoja imena često čuvena, nu ipak sumnjiva kano: pema, sigur itd. er nisam rad ono pod svoje primiti, čto naše nije. S laži počtenoj duši nikada nikakva radost. Bolje nam je u istini sirotovati, nego u laži bogatovati. A nije nam za nevolju. Nije čudo, čto se kděkoji ubogi jezici za naše rěči otimlju (ili recimo pravije: otimali jesu); a ne samo čto ih otimahu, nego otimače pod živu glavu radi priznati nisu. Nije čudo, reku, er su im odista jezici siromašni; nu mi smo za one misli, koje smo imali priliku promišljat, veliki bogatuni; nu za one, kojih nam pomislit prilike ne biaše, da bogme da smo siromasi i mi. Nu klica nam je jeziku prebogata, samo bi se htělo drugih vrtlarov, nego su nam književnici danas, ako nam je srdce za tim pošlo, iz ote klice čto lěpâ uzgojit. I mogao bi čověk na miru čekat, dok ne krsnu književnici bolji, da se koturi ovoga světa tako ne gone i ne trljaju; i da nismo tako spremni i gotovi vse poprimit, čto se skovalo na nakovu bud i najnevěštijega kovača ovoga světa. Nije ga tuj samo *ah* (vsak zna čto mišlju): ono je leh stěgonoša naše sramote.

Primètbe k imenom svinjskim.

β) *uškopljen.* Naš Belostenec, koji vsu je sinonimiku Latinsku do dna izcrpio tumačeć glagol *kopiti* „castro, emasculo, eviro, virilia amputo, eunuchizo, testiculos eximo, exseco" te ni na „*kopilo* ferrum, quo testiculi et virilia abscinduntur" pozabio nije: taj naš stari i prepohvalni, nu nikim jošte pravo ne ocěnjeni nit ikakvim spomenikom počašćeni otac Ivan někoga znamena glagola *kopiti* poznavao nije, kojemu se ni današnji književnici možebit ne domišljaju; nu čim se malko s kojim Severincem o gospodarstvu pogovorimo, to začujemo, čemu se ne nadasmo: *kopiti* trs, kukuruz itd. a taj znamen odistâ je prvotniji negoli onaj drugi, te mu u napredak u naših slovnicih prvo město budi. Iste je sile Latinsko: *castrare* n. p. arbores (obseći, ohaštriti ili oklaštriti) alvearia (plěniti bčele) paće i: castrati siligo = cvět muke, čistina itd. Inače vidi *colpo* u Diezovom etymol. slovniku I děl.

c) *čopor.* U Magjarov ima *csupor*, nu to ne ide sěmo, te odgovara našemu *čabar*, Němačkomu Zuber. Nu ima u njih i „*csoport* gleba", pak „*cso-*

port gyülekezet manipulus, congregatio." Molnár. Ne znam za to, da je i naš jezik ikada kup ljudij nazivao grudom, nu je u nas Hrvatov tako sa rěčmi *gomila* i *hrpa*, koje dvě, prem da nijedna njiu bas gleba nije, ali je odistâ massa, te se uzimlje to za kup ljudski, to i stvari koje. Još je i naša rěč *ploha* podobna izreći jato kakvo ili kup bud ptičji bud riblji bud i ljudski. Trebalo mi je to napomenut, er današnji književnik Hrvatski ni zinut ne može bez čopora. Da se mogu rěči na ogled posilati, kako živina i kuplja, bez sumnje bi *čopor* kakvu nagradu stekô.

A čija je rěč taj *čopor?* Mal da nije naša? bar u Vuku piše; „*čȕpa čupérak* fasciculus (capillorum)" a u Stuliću: „čup exigua rei quantitas, puta farinae, quae extremis digitis contineri potest". Kad uzmeš k tomu naš glagol *čupati* = *pukati* (metath.) onda nam se odistâ hoće sebi ju prisvojit; a da nisam u rěčniku je Turskom našao, ja se za nju otimljah a možebit i ugrabih, er ima kolicina i naših rěčij od Turak primljenih. Da Magjara u kandidaciji nejma, tomu se onaj ne začudi, komu je věstno, da je taj grstni oholković, čto se jezika tiče, najgrozniji prosjak pod suncem.

π) *vepar*. U jeziku je starom *vepr'* = divlji prasac (le sanglier, ženka: la laie). Tako je i u nas Hrvatov; s čim se slaže i Latinjanin (*aper*) i Němac (Eber). Čehom je i Srbljem *vepar* i *vepř* ono, čto je nam prasac (le verrat, ženka: la truie). Divljega prasca (ili *vepra* dakle) Poljaci zovu: *kiernoz*, *kierda*, *knur*. Tih imen ni sebi ni čtiocu tumačit ne umiju. Ako te rěči nisu možebit Slovinskoga korěna, lasno da su Litvanske, er su Litvanske dubrave možebit, najstarije po Jeropi. A čto se tiče terminologije lovačke, to bim čtiocu napomenuo knjižicu grofa Dunin-Borkovskoga. Moskovu je *bórov* veprom (=brav). Prasca pitomâ Korušci zovu *pačej*, čto ide, bi reć, u slogu sa Zagorskim *pajcekom*.

rudan. *Rud* crispus; kraus. Vranč. i Stul. naježen. Mik. čvrst; solidus, compactus, spissus n. p. *rudi* vlasi; *ruda* glava zelja. Dellab. *rudi kupus* cavolo riccio (choux frisés). Stul. „S črnimi očima, s *rudimi* kosami." Iv. Zadr. „*Rudokos* i očij žestocih odveće (t. j. Mile)". Ranj. *rudast* arricciato; kraus. Stul. i Volt. dichtwollig; lanae spissae n. p. vô, ovca. Vuk. *rudan* i *rudjahan* ricciuto; crispus. Stul — *rȕda* dichte zusammenhängende Wolle; lana spissa et crispa. Vuk. *rudica* mu je ne samo čto i *rȕda*, nego još „u čohe die Haare" pak i „gefärbte Wolle." Stulić joj veli: „lana optima". Bakru i Kostreni a možebit i vsemu primorju *rudica* je i Kraussalat (laitue frisée) i die Locke, das Lockenmädchen, čim u Stulića za gelockter Junge, ricciuto, ima *rudaš*. Za kudricu (Locke) ima i veće oblikov: *rudetine* cincinnus; Kraushaare. Vranč. A Jurišević ima: „Jer je glava moja puna rose, a *rudotine* moje kapalj noćnih." Nu Mikalja i Stulić: „*rudeži* capegli ricci; cincinni." *Rudine* im znamenuju to isto. Nu Vuku je *rudina* die Flur, te privodi ove dvě vrzte: „Dok se gora preoděne listom, A *rudine* travom dětelinom." K čemu evo i ja prilažu jadikovanje Bosanskih Turak: „Ostadoše nam puste *rudine* bez ovaca, a livade bez konja i volova." S ovim se městom dobro slaže Vukova „*rudača* trava sitna po utrinama" a i ono, kako je Dellabella *rud* definirao (s koje definicije baš bi se dalo i k *rudi* metallun koraknuti, najpače kad pomisliš na *gvozd* i *gvozdje*, nu nam se tuj nije s puta odmitati). U Stulića ima još i *rudilo* calamistrum. — *Ruditi* je i *naruditi* Mikalji: corrugare; a Stuliću još i: calamistro crines componere. Prvomu znamenu evo svědoka: „Lětni větric, kî pod

veče' *Rudi* morje itd.“ Rkp. Dubr. U Stulića ima još i: *zaruditi svitu* t. j. začešljati; arricciar i peli al pano di lana.

Viděli smo, kako *rudici* Vuk priznaje znamen„ u čohe die Haare.“ Razgledav se u to ime po slovnicih nadjoh město *rùdicc* u Stuliću: *runja* pelo; u Mikalje, Stulića i Vuka: *runje* neutr. peli; dlake, rute; die Haarzotteln; villi u Habdelića: *runjast*, a u Stulića i *runjast* i *runjav*; koji zadnji oblik on ovim městom iz Palmotića potvrdjuje: „*Runjavc* uši niz ramena Prostiru se i klepeću.“ Město toga u Vuka ima: „*rutav* zottelig; villosus; čověk *rutavâ nosa* cui non impune illudas.” S tim se dobro slaže, što Hrvatjani govore: *runjav u drobu* ein rauhes Naturel, ili, kako to naši opisuju: nikada pijan. Samostavno *runjavac* pilosus ima i u Mikalje i u Stulića, koji vse pobire, čto je god Mikalja rekao. *Runjaviti* diventare irsuto našao sam u Dellabelli, a *zarunjaviti* hirsutus fio i *zarunjavio* (adj.) hirsutus, našao sam već u Mikalji. Da se ovoga *runja*, o kojem govorimo, i *run* ili *runo* i *runce* (ovčje *runce* vučje srdce. Vuk.) das Vliess, vellus, drži, po sebi je jasno. Čto Vuk pripominje: prodati žito pod *runom* t. j. pod rodom, to se, ako i jest Crnogorsko, ali se (te baš zato) i po Hrvatih govori; a uza to još i ovo: pobrao je svoje *runo* t. j. požeo; dao je zemlju na *runo* t. j. dao u najam. Ima poslovica: „Kakva ovca, takvo *runo*.“ Čtilac je opazio, da uz *runo* stavio sam i oblik *run* (tosone. Mik.) s kojim se u starih pisac često sukobiš; i evo mu svědoka: „Imam ruku ja naučnu, s kôm ću oštre *rune* presti.“ Jak. Betond. Vuku je *ruho* vestitus; odělo: „Čto je *ruha*, na meni je; čto je kruha, u meni je.“ I tomu nejma prigovora, čim *rušiti* po stranah Dalmatinskih baš oděvati koga znamenuje; nu je istina i to, da po stranah někih *ruho* znamenuje „Heirathsgut: zaručni dar.“ Sprachübb. A Srbska pěsma ima: „Sretno ti bilo *ruho věnčano*, Sretno bilo i dugověčno.“ Tim za veće mi je čudo (ako nije grěška štampina?) čto Došen město *ruho* meće runo: „Nek njezino kaže *runo* (t. j. nevěsta) Kog někoja mnogo stečè, Kao koza kad se pečе“ (To se dakle Jason htio samo bogato oženit).

Pridatak. Belostenec ima (u Lat. dělu): rugare guzati, *rugati*; rugae vestium = nabor ili *ruganje* oprave; rugosus gužan, *rugan*, nabran; (u Hrv. dělu): *narugati čclo* = in rugas contraho; *rugati lasi železcem* calamistro; *rugana trava* cincinnalis herba itd. U Ambrozovića Zomborca ima i ova poslovica: „Briga *ruži* (t. j. nabire lice = veruustalten) starost“ (U Vuku ima: Briga sědi starost). U opěvanju života Djakovačkoga biskupa Čolniča ima ovo město: „Već koji male *Rugate* vale, Vitrići mirni, Ladjici virni, Puhnite milom U jadra silom“.

Vsak ovo pročitav ne mišlju da pomislio nije na istovětuost znamenov dvaju glagolu *ruditi* i *rugati*, samo čto u *ruditi se* nejma onoga znamena, čto ga ima u *rugati se*, kad izriče spotten, höhnen: „Biograd, carima kî *se* već krat *rugà*, Obaljen sasvima i Turačka sluga.“ Mrn.

VI.

α) pas; kučak i kucov, cucak, cúko; vaška ili švica; brek (po Istriji; od Vlašk. bracco).

γ) psica; kučka, kúca, kuja, kusa, cuca i cucka (Belost. i Vitez.); spaka (Ličani; u Rusov: sobaka).

δ) pse, pašče, psečce, psić, psićak, psetance, psičica; kučić, kučica i kuče; štenac, štenica i štene; cučić, cucinac, cuce i cucica; kujica i kusica (Belost.); vaškica.

ε) psina; kučetina; cúko.

ζ) hrt i hrtica (Vitez.) hrtka (Bugari) hrtče; — vižalj i vižlica, vižle; — samsov (samosov=molossus. Dellab.); — komus, komusa i komusica; — taraš; — slědnik (Spürhund); — samolovac; — prepeličar; — šljučar; — kundriš i kudriš, kundrov i kudrov; — ceka (kuja, koja puno laje); — mazlin; — ovčarski i mesarski pas; — pokućar ili pohižar (Slavonci. canis domesticus).

η) psi se kucaju ili kujaju; gončaju; kopčaju; vežu; paraju; jarče. — pasji svatovi; kucaljka ili kučnica; kucalica (pasja ili vučja t. j. vrěme kucanja).

θ) kuja je suštena ili skotna; ona se šteni ili koti itd. ili se je oštenila, opsičila, okotila, okučila, okujila i ocucila ili ohrtila; skatati (biti skotna).

κ) pasjak.

λ) pasjetina, psetovina, psovina, cuckovina; (mlado meso u Vitez.:) cucetina itd.

μ) pasjevina.

ν) štenara; psinjak i psinac, paščara i psarnica (Vitez.); krlat.

ξ) psar ili psihar, psarica ili psiharica (Vitez.)

ο) paščad; kučad.

π) čagalj: šetka (žuta kako i pas; kolje koze, ovce; ide za vukom. Dalm.)

---

bělov
blažko
buba
bundaš, bundeš
bujko; bujkina
buzaj, buzica
capin, capan, capak; campa*)
ciba (V. cibak pod čislom VIII.)
cifra
cigan
cizla
crnov
ćuća (Prim.)
ćukov (odrežu li mu rep ili uši, tako ga zovu).
ćurko
čiča
čukin; čukija
dago (?)
davor
dragan
drozgin
dudaj, dundak (mammatus)
galov
ganzov
gar, garov, gareša; gara
gerica
grabić
griveš, grivoš, grivac, grivo, grivov, grivasti; grivasta
grizov
groš
igraš, igraj
kasanka
kaza
kepeš (=kepav, zottig. Tako su mi kazivali)
klapa
korak
korica
kudran
kusov, kusan, kusac; kusija
kuštrak
lasov, lasin
lěpi, lěpši, lěpšić, lěpšo; lěpša
libon
lina (Karolina?)
lisov, lisko, lisjak; liska

*) Nu je možebit od opere *Zampa?* bar sam čuo kravlje ime *Norma*.

lola
lovac
lupež
malov
mečko
medo, medan medir
mickan
mićukan, mići
milov
mrčko, mrčaj
muna
murov, murko
muškin
muza
nemir
paskurić
pazić, pažo
pešica
plazan
pločnjak
pojas
prćo
prnjo
puta (debela kuja)
putan, putac, putko
redkosit
repov
ridjov
romil, romaš (ili je *h* sprěda?)
rumelj
runješ
rus, rusko
sivan
sokol
stražar
surin; surica
svira
šarov, šarko, šarić; šarka, šara
šijak
špile, špilanko
šuna
tancuš
tiras, tirić, tirica
tisa
tunko
turčin
vidra
vuk, vučko, vuckan, vučaj, vučić, vukić; vučka
zeljov
zimov
žutin, žutov, žućko; žutija
žuljin, žuljić

Imena tudja ili sumnjiva.

Med imenî već, čto ih do sad načitah, uvuklo se kděkoje tudje, nu evo ih sad i veće; vidjas, čeka, amidor, murfa, hazur (Turski: hazyr = spreman) murlak, pariz, sultan, tambur (m. *k*ambur? Tur. grbavac) bena (Turbön=lud) turko, ingrov, bianka, lion, bela, fido, baša, karo, tapija, maškarin, filos, finetl, špiun, šolja, legin, lida, lancuš, erdeg, pićo, rola itd. Da su tudja imena pasja rano u nas obmahnula, tomu je dokaz Posvetilište Abramovo našega Vetranića, u kojem sam našao dva imena pasja, oba Turska *tauz* (od tazy; novogrčki τὸ λαγονικὸν, zečar) pak *fundak* (od fyndyk lěšnik. Ili je fyndyk u Turak možebit i drugo čto? er miša zovu *fyndyk syčany*, a stahora *džartyl syčany*. Vsi poznajemo *sičanj* mišomor). A možebit je i *mickan* Turčin (*miskin* nevoljan, od Vlaš. meschino?) nu možebit je ipak čto i mali, er se govori kděkud *mićukan* i *maćukan*, oboje město mićuhan i maćuhan. (Med imenî svinjskî i *kusurić* je Turčin: *kusurli* defectnosus). Čudno mi je takodjer ime *korak!* da ne bude Tursko *korkak* ὁ δειλὸς furchtsam? A i *biza* da ne bude od Turskoga *biz* šilo (od rtastâ nosa)?

Nu da tko ne reče, da sam možebit i ja kakov Turkofil (potari ga sveti križ!) to ni rěčice već ne progovoru, er ote sam svetinje najmanje željan. Kděkoja misao, čto u Beču milo dahne, u nas, bogu hvala, kruto smrdi.

Nu pustimo to, da ne dopanes běle; er ako i jest svobode misli našoj, ali nje znamenom nije. Dok je ne vide: dobro; nu kako ju vide, onda ju kebe vsakojakimi užeti (ili pače onoga, u kojega se lubanji ta neman skrivala).

Imena *tomaško* nisam primiti htio, er nije sumnje, da to ne pohodi od s. Tome, a ni pětlovâ imena *hanzek* od Němačkoga Hans. Nu čim Němac pětla zove Hahn, to se on može pošalit, te pětlu reći Hansl, nu našoj se šali hoće našeg' temelja. I konjsko ime *tilda* nije drugo nego s. Matilda, er smo mi Slovinjani vikli rěči tudje s prvoga kraja krnjit. Po tom su mnogi svetci i svetice božje u nas glave svoje pogubili, kako na priměr Baštijan, Sidor, Tanasije itd. m. *Se*baštian *I*sidor, *A*tanasije itd. Na *Lizu* i *Rezu*, vse ovako bez glave, davno smo navikli. Ad vocem *Liza*: gle, i nju su med konje unesli, kako i *Lucu* i *Vilmu*, *Jelenu*, *Geru* (ein frommes, Pferd) i Magjaricu *Iršu* (splasnělu Eržébet) čim je naša imenjakinja *Jalža* ostala čověk. Od mužkićev najveć se po toj metempsychosi proslavio *Vicko* (Vincentius) i *Miško* (Michael).

Primětbe k imenom pasjim.

α) *pas.* Slovenci govore o psih: „Prva obrest gre za durî sest" a i mi govorimo: „Prvi se štenci u vodu bacaju". A o mačkah govorimo: „Prvo mače u gromače." Istim Slovencem o psih i druga je poslovica: „Če dva psa eno kost glodata, se skoljeta." Prema tomu Belostenec ima: „Pes kost pred sebum drži, Neprestance na drugoga mrči."

Nu da onamo podju, kamo sam naumio. Slovencem je *obrest* i *priobrest* dobitak; i prem da se, tako ju tko razuměv, uz poslovicu prvu dobro prohodi, ipak sam rad koju primětiti. Možebit je *obrest* město *obmrest*? Vuku je *mrěstiti se* sich begatten von Hühnern, Enten u. s. w. a *mrěštiti se* sich begatten von Fischen, te prema tomu ipak *mrěst* der Rogen von kleinen Fischen. Ne věm, od kud i kako da bude razlike med *mrěstiti i mrěštiti*? Nu to věm, da se *mrěstiti* i ob ovcah govori, te od tud bi se možebit pomisliti dalo, čim je *mrěst* tako prostrana, da ju možebit i o psu govore, te bi se po takvom tumačenju poslovice, Hrvatska i Slovenska, k sebi primakle. Sed non est tanti.

Još i to. Za *durî* je Slovencu = za vratî ili za *dvarî*, a po izgovru naših gornjih žup: za *dverî*, odkud i ime Zagrebu prepoznate Zverce (od *dverca* ostiolum, Pförtchen). Nu čim se i vrata i dvari (arhaisam) uvěk samo u čislu množine sklanjaju, to se ja domišljaju, da je pravo pomisliti, da su *dverca* (po hablû izgovoru = *zverca*) nominativ plurala, kakogod i *vratca*, ili *vratačca*. Govorit nam je dakle: kdě su *Dverca* (po knjizi *dvarca*)? šeće se *pred Dvercî* ili bud već i *na Dvercih*, čim je danas ljudem veće na pameti onaj prostor šetališta, nego li su nekadanja, sad ur nevidljiva er razorena *dverca*, po kojih bi dakako težko šetati se.

α) *kučak.* Bunjevci govore: „Zna *kučak* i mačak (= die Spatzen auf dem Dache t. j. vàs svět)." U srbskih pěsmah često se čuje ili pače pěva:

„*kučko* jedna“, nu oblik mužki, *kučak*, veće ga je čuti po stranah Hrvatskih, te i Dubrovnik govori: „Ili hrt ili pas: sve *kučak* ter *kučak*.“ Diminutiva *kučić* i *kučica*: tih je već malo čuti, nu ih ima i u knjizi i u životu. Pop Rosa (čitaj Vlaški: Roza) ima: „Ali i *kučići* jedu od mrvica brašna, koje padaju s trpeze svojĕh gospodara“ a naš Adam iz Gorjan u Slavoniji nekdĕ rečè: „Jer znam jednu ja *kučicu*, Jednu gadnu mazuljicu“. Po primorju i po Istri ima sila ljudij imena Kučić.

α) *švica*. Ova rĕč jedva da je čto drugo nego metathesis ili premetak *vaškin*. Kad pomislimo, da stariji jezik ima *vaščinu* (možebit od *vaške*) s jedne strane; a s druge opet, da i danas još se govori *psina* i *psost* (možebit od *psa*); i da je Stuliću: *pasjakati koga* = canem adpellare: tad nam se hoće pomisliti, da su *vaščina* i *psost* synonima, te da znamenuju obĕ rĕči = convicium, injuria.

β) *pse*. Slovenci, pravilnije nego mi, govore nom. *psè* gen. *pseta*, te nisu prisiljeni, kako mi, tvoriti tako nepodoban genitiv, kakov je pseteta mĕsto *pseta*. Poznato je, da samostavna imena na *o* ne imaju nadorasli *et*, kako imaju ona na *e*, znamenujuća čto mladâ, bud živinče bud čovĕk n. p. *tele* gen. *teleta*, *jare jareta* itd. Nu nitko, prošu, ne pomišljaj, da ja priznaju genitiv pseteta, nu u mnoge knjige unišao jest.

γ) *kujica*. U Gutsmanovom slovniku Koruškom ima: *kužek* Hündchen. Po tom sudeć kao da je nĕkad u nas biti moglo i oblika *kujek*, čemu je tim veća prilika, čto i danas govorimo: *kujica*. Nu u istoga Korušca imaju još i ovi oblici: *kuzel* čto i kužek; *kuzla* die Hündinn; *kuzlak* Hundsstern. Vodnikov ili pače mal da ne Cigaletov slovnik dosta je povirkivao i zagledao u Gutsmanna, nu bi se još pabirčiti dalo, čto se zatim, čim ja to pišu, po vsoj prilici već i učinilo, te u drugom ili Slovenskom dĕlu toga prepohvalnoga slovnika, kojega je žalibože u nas malo kdĕ vidĕti, od istâ i dokaže. Propustimo koju o pabirčenju rĕčij. Onakve strane, kdĕ narodnost vene i pada, kdĕ napredak novlji starinu potlačio, a jezika domaćega tudji hlaptavac, ma koliko ga dušio, ipak još zadušio i posrbao nije: onakve su strane najugodnije strnište umnomu palĕtkovcu. Takvom nam je žalibože stranom i Koruška; takvom, kuku lele, i Istrija i otoci naši; prem da se ovih najzadnjih godin pored vsega gnjeteža, ipak vsudaj nĕčto na bolje dalo, er je s druge opet težko odolĕt velikomu uzkrsu naroda Slovinskoga. Koji dobitak knjizi našoj, da tko prodje cĕlo ostrovlje Hrvatsko! nu boraveć i stojeć koje vrĕme: er se rĕči starinske i rĕdke, ili njih jur mal da ne ugasli i zamrli znameni ne otresaju s drveta narodnoga života kao jabuke u jabučnjaku: s drveta pak u koš. Nuše je ostrovljane more ohvrlo te samotnije živu; velike cĕste onudaj ni prohode ni pronose putnikov šarenih; mala im mĕstanca ne trebaju i ne imaju zlokobnih vojnikov itd. te im je život onako po starinskoj ruci. A da im nije bilo i jest gospodarov Vlaških i Nĕmačkih: ote nam strane ne biahu strništem nu žitištem najobilnijim.

δ) *mazlin*. To je lasno rĕč ne baš narodna, nego onomu vlastita, tko knjigu pisao, nu je podobro okrstio den Schosshund. Piše Habdelič: „Znam da se mačićem i *mazlinom* nekda bolje vgaja nego nevoljnem lazarom, kot da bi za mačiće i cučiće Kristuš svoju krv bil prelejal.“

ζ) *šamsov*. Vuk tumači: *samsov* Fleischerhund; molossi genus. A Mikalja veli: *komus* pas veliki; molossus, canis epiroticus. Tako i Habdelič.

Belostenec vse tako, nu pridaje: „Vesda se vsaki veliki pas *komus* zove.“ Stulić reče o *komusu*, da je „divji pas; molossus“, nu oti su psi bili lovački psi, dakle oboje bit ne mogahu, čim jedno kao da zatire drugo. U knjigah svojih Habdelič kao da zanosi i on na divlju im ćud, er piše: „Kot ljuti *komosi* i vuki.“ Vitezović ga tumači: canis pecuarius. Od kuda ime tomu psu, o kom se ne zna, pitom li? divlji li? kakov li?

Navěstio sam kao da mišlju govorit o *samsovu*, pak sam zaišao med *komose*, ne věduć ničta pravâ reći ni ob jednom ni o drugom. Samo to jedno mogu bez laži reći, da Srblji veće spominju te zagonetljive *samsove*, a Hrvati te nerěšljive *komose*.

η) *kujati se*. Stuliću je: „*kujati se* abassar pian piano le ale; alas paulatim demittere.“ Vuku: schlummern; kränkeln. Voltiggi veli, da je to fingere; a Gutsmann, da je to pfnoten. Tomu kao da odgovaraju (bar iz podaljega) ove dvě pogrube nu ovdě neobhodive poslovice. Slovenci govore: „Baba *se kuja* (sich schläfrig? ili verliebt? stellen) móž ji prst (die Feige) ponuja.“ A Kastavci: „Kdo *se kuja* (t. j. pri jelu, saumselig sein) rit mu huja (t j. suhlja).“

η) *kopčati se*. Čěć lasnijega razuměvanja glagola *kopčati* pomisliti je na *kopku* t. j. město u ledu izkopano; — na igru *kopčanja*, pri kojoj se putce u rupicu hita (od tud i progovaranje: makar se i glavom kopčao, und sollte ich mein Leben einsetzen); — na *kopčalicu* t. j. stopu u debelû sněgu, kdě i ti nogu stavljaš onuda prohode', čto se zove: kopčat po *kopčalicah*; — na *skopčavanje* kakvoga oděla *kopčom*, pri kojoj děd ili zubac te *kopče* zapinje o babici (šupljini).

π) *čagalj*. Čto Francuzi zovu: le chacal; Němci: der Goldwolf; Latinjani: canis aureus: to po Dalmaciji, kdě ga ima, zovu *čàgalj* (*čágalj* je Vuku gefrorner Koth). Je li *čagalj* pas ili vuk: to presudjuj kakov Hrvatski Buffon ili Ocken, nu samo to sam rad (bud i pod šalu) primětiti, da ako se Hrvatstvo ote rěči spasiti da (za koje se baš ne otimlju) to su naši Zagorski *Čegelji* (ili Čeglji?) takve zvěri biti mogli (po Pythagori).

kusan. To nije samo pasje ime, nego se i simbolično odělo zapadne kulture ili pitomije tim imenom okrstilo; nu to ime domišljan nije možebit naměnio odělu nu oděveniku. Ne znam, kako je Francuz dva tako razlika oděla (le froc i le frac) tako podobnim imenima prozvao.

VII.

α) mačak; vrčak; kotak (Bugari).

γ) mačka, maca ili muca; kotka (Bugari) i kotica.

δ) mačić mačica i mače; kotčić kotčica i kotče.

ε) mačètina; kotčetina.

ς) prelac (vrnda); — skotnica; — lovica; — kobacan; — kutoleža (Dubr.).

η) mačke se pudjaju, frcaju ili veljaju; odfrcati se itd.

θ) mačka je sumacna ili skotna; ona se maci, koti, ili se omacila, okotila.

κ) mačjak.

λ) màčetina.
μ) mačja šubica.
ν) krlat mačji, kotište ili kotilo mačje
π) divja mačka, džudžel (?? Dalm.).

---

bělko; bělica
brezica
capić; capica
ciculambura (Varaždinci)
coca
crnka, crna
galica
grašica
hirko
kundrac (V. u Vuku)
kusan; kuso
lisić; lisica, lisasta
lužni; lužna
macovan
mičitur
miko, mikić, micko, mican; mičica
miško
mucan, mucko; muca, mucica
musić
peraš; perkica
pisani; pisana
prutaš; prutašica
rigaš; rigašica
riso; risa, risasta
ružka
surak
surgasti; surgasta
sivak, sivko; sivica
sivkasti; sivkasta
šarko; šarica
zeka
zelenka.

Primètbe k imenom màčjim.

α) *kotak* (i *kotka*) to su ne samo Bugarom poznate rěči i Slovencem, nu, tomu je ne puno vremena, treba da su i Hrvatom kruto poznate bile, er ih ja nahodju u knjižici: Sprachübungen, štampanoj nekdè početkom ovoga věka; i koju, kako je iz nje jezika viděti, a kako sam poslje i dočuo, napisao muž (vsa je prilika) iz Otočkoga ili Brinjskoga okoliša. Puna je dobrih rěčij. Pisac joj, kako me věstili, bio něki Bach (ako nije *Bak*? ne samo za to, čto je poznato, kako se tamo Hrvatski opanak na Němačko kopito nabija i nateže, nego, i ponajveć za to, čto je u njoj po peru Hrvata razabrat). Bio tko mu drago: da mu je pepeo blagoslovljen! Ako me pamet ne vara, iz ote se knjižice i pri s. Petru na Mrežnici učilo, kad sam tamo školu polazio; nu me onda nije tako sladila, er je bila naměnjena = um deutsch zu lernen, kako me je sladila poslě, kad se ja osvěstio, te ju uzeo čitat: um kroatisch zu lernen.

δ) *kotče*. Primorje naše, toliko starine prihranivše, poznaje i tu rěč, koju Čeh piše: *kočička* (m. kotčička, kako i mi *koče* město kotče). Na Rěci i danas, kad se misli najveće ubožtvo izreći, tad se veli (po kazivanju jednih) „nejma ni kučeta ni *kočeta*" (a po kazivanju drugih:) „ni detèta ni *kočèta*". Smě li se *kotiti* prispodobiti k Latinskomu glagolu scateo, to bi *kotica* i *catus* bili rod. Ne znam, čto Němci govore za Katze, er mi nije sudjeno u Grimma pogledat, nu kao da se ona tomu rodjačtvu oteti ne može.

ζ) *prelac*. Po pripovědanju naroda oko Zagreba mačak ili kotak ovako vrnda (kojom prilikom poluglasno *r* ostro se izgovara): „D*r*v nij, t*r*nja nij,

Vse to moja skrb nij." Možebit je to samo krhatak te vrndaljke, te lasno da je čto dulja.

η) *pudjati se.* Po Zagorju govore i o konjih *pudjati se*, a po drugih stranah i o živini drugoj; nu na Rěci, čini mi se, i po primorju samo o mačkah. Ne vědju, čto ga je s glagolom Slovenskim *puliti se*, nu je vsakako priličnije reći: *pudjati se*, čim bolje u slogu ide s drugimi glagolî istoga znamena n. p. *goniti se*, *loviti se* itd.

ν) *krlat.* Krletka je Habdeliču (i Stuliću) samo c a v e a; g a b b i a. Nu je vsa prilika, da je znamen někad bio širji. Bar je danas *krlat* Pferdestand, nu je i k o t i š t e m to pasjim to mačjim. Čim je naša rěč *skot* (i *kot*) iste širine kako i Latinsko c a t u l u s t. j. da se može reći i o laviću i janjetu, o gadu i plazu vsakom, to biš pomislio, da i *kotac* i *kotiti se* može vsakud pristati; nu je običaj tuj vrlo svojevoljan. Po Vuku je *kotac* 1) za janjce i jariće. 2) za ribe u bari (Srěmci). Nu nam je Hrvatom *kotac* kakov daščak ili brvnjak za s v i n j e. A čim je ta rěč tako preseěčena baš leh za svinje, pomislio biš, da je svinjam u Hrvatskom *kotcu* ili Srbskom *kotčaku* ili *kotčini* dopušteno *okotiti se.* Nije. Samo p s i i m a č k e *se kote* (ne u k o t c u nego) u *kotilu* ili *kotilištu* ili još i *krlatu* svojem.

coca. Od kud ime *coci*? Čim mačka nikada mišu ne oprašta, mogao bi tko na *cocana* (= carnifex. Mik.) pomislit. A ni Glavinićev *cocan* baš nije šaljivac: „Poslà (t. j. Irud) *cocana* u tamnicu Ivanu glavu odsići." Ličani prema tomu i danas govore: glavu *ucocnuti* (prispodobi Češko: *stjat* i samostavno *stětí*). Nu čim vsaka mačka u tom poslu iste je ćudi, to nam je baš vlastito ime te jednovite i posebite mačke kdě indě poiskati. Habdeliču, Belostencu i Jambrešiču: vsim tim *cocati* je a g i t a r e; *cocanje* agitatio (Vuk ima: *cucati* agito in g e n i b u s. Banovci govore: *cucunati*, razuměvajuće to isto); paće Habdeliču je: *cocan malik* = malus genius, t e n t a t o r. Tko ne vidi, da je to onaj isti glagol, čto je poznatiji pod oblikom *zezati* (od kud ime *zezi* tresorepki) a i *zozati*, te kojega je Vuk u drugoj štampi svojega slovnika izpustio, primisliv mu znamen jednostran (bludan) kojega nije htio u knjizi mu biti (editio emendatior, auctior et c a s t i g a t i o r). Da je to tako, vidi se još bolje iz ovoga, čto pripomenu. Igralo kolo u Slavoniji cěl božji popoldan, prilikom goda crkvenoga, te snahe i děvojke na koncu već onako ga igrale, kako trudna ćeljad igra. Na to će jedan, zlovoljan, ovako ih ukorit: „samo *cocaju* a noge šute." Mačka *coca* dakle kao da si rekao: mačka *zeza* t. j. ugojena, otežka, guzatica, koja mnogo mišjega mesa pojela, er, čtono Grobničani vele: „Kaša tank*i* b o k *i* 'znaša". U peradi se *trtica* zove *zez.*

Pridatak. Dellabella ima: „oči *sěre* = occhj di gatto". Stulić ima: „*sěrok*, *sěrokast* = cui oculi sunt felis adinstar." Miklošič (u slovniku jezika staroga) ima: „*sěr* = cinerei coloris." A u slavnoj knjizi „Senjah" t. j. sanovniku Zagrebačkom, i tamo *sěru* spomena ima, er se čita: „*serku* kobilu po kuruzi loviti."

A čto k tomu naša gospodska hrana, naš dični *sěrak?* koji tako je pun slave, da ista naša narodna pěsma o njem pěva: „Kopač ije *sěrčanicu*, Ne m o g u je ja" čto, velju, *sěrak* k tomu? On veli, da ga ima b ě l â i c r n â. Možebit i nije našinac? Uzmeš li mu gospodstvo, baš se nas ne bi stiděti smio, nu istina je s druge, da ga Vlah zove *sorgo* (nu i saggina) te se možebit iz Vlahije doskitao.

Na čto taj pridatak? Ni na čto drugo, nego da upremo, priměre

skupimo i tvrdo doznamo, čto je *sěr?* er iz ovo malo môga još se ničta ne može pravo razabrat. Na koncu mišlju, da je sěr i šerý, šar i staropoljski siary vse to isto = grau.

VIII.

α) pětao, pěvac i peteh (Prim.); kokot; kur (a; Vitez. i Volt.); oroz (po Bosni i Slav., od Turs. *horos*). — čitav.

β) kopun. — okopunjen (kopiti = castrare. Vitez.)

γ) kokoška, kokoš i kóka; kur (i; Belost.) i kura (e, u Slovenac i u starih pismih Bosanskih); puta.

δ) pětlić, pěvčić i petešić; kokotić; kokošica, kokošče (Vitez.) i kokica; piplić (pullaster) piplica (pullastra) i piple ili pile (pullus); pilići, pl.; pištenac, pištenka i pište (nu običnije: pišćenac, pišćenka i pišće); kurić, kurica i kure (Prim. i Vitez.); putica*); mladinče.

ε) pětlina, pěvčina i petešina; kokotina i kokodan; kokoščina.

ζ) prezdanka (koja nosi prez dan. Vuk.); nosilja; grozdulja (koja puno snese); kokorajka ili kokodaljka; kvočka; jarica i jaričica (koja još ne snesla).

η) kokot gazi, progazi; kokoši se mrěste, kopčaju i jarče (po Vuku: narastiti).

θ) kokoši nose i snesu (a puno li snesu, onda) grozde jaja, one piple (Belost.) ili piliće legu i izlegu, koji se iz ljuske prokljuju i izlupe.

κ) kokošinjak (Mik. i Vuk.); kurjak (Slovenci); krušnica (= Hühnerkoth. Sprachübb. i Cankov, Bugarin); kurje blato (Škvorc).

λ) kokoševina i kokošinja (Vitez.); kokotovina (Vitez.); piletina ili pipletina; kùretina (Slovenci i Vitez.) itd.

μ) perut ili perušina.

ν) kurnjak (Belost.) ili kurnik (Bugari i Slovenci); kokošnjak (Mik.).

ξ) kokošar i kokošarica; pišćetar i pišćetarica.

ο) mladina; živad; perad.

π) tetrěb (Lat. tetrao).

---

bělka běla
braduljka
capan, capin; capasta
cenka (pravdašica?)
cibak
crljenaš i crljenac; crljenka
crna, crnka,

ćuba, ćubača, ćubica, ćubasta
čavka
čučica
dešnjaka (koja ima huhor na desnu stranu)
fuga (m. hvrga: in animalibus tumor quidam rotundus. Belost.**) fugava

---

*) Od *puta* i *putica* mišlju da je niklo *puca* i *pucica* (po stranah čtono zovu Kekavskih). Prispodobi *butiti* (n. p. na tla. Slovenci) pak *baciti*, *utaptati* (n. p. put, zemlju) pak *ucaptati* (Ugr. Hrvati); *gutati* i *gucnuti*, *kuti* (=kovati) i *kuc* n. p. (o Ciganih): čto kuc to muc. U Berku ima (str. 108) polecanja m. poletanja. U Čehov je taj predho povse pravilan. Ili je korěna Vlaškoga: putta? nu kud onda pucić=*putto?*

**) Prispodobi Zagorsko *furek* = svržak, dim. od svrž = der Knotenpunkt der Auszweigung eines Baumes; pak i der Ast.

gaćaš, gaćeša; gaćalica (gaćan = columbus pedibus pennatis. Vuk.)
gala
gig, gigov, gigan; gigulja, giguša (*gigulje* štule; Stelzen. Vuk.)
golac
golubica
grašica, grahasta, grahna
grlica
guča
gusa
huholjac; huholjica, huhorka, huhma
jastrebuša
jejina
kokotuša (koja nalikuje veće kokotu nego kokoši)
kopačica
kostelj
kraguljica
krevlja, krevljica
krilaš; kriljakuša
krivorepa
krunaš; krunka
kudra
kunda, kundasta (čto i kusa; κονδός) Tako se govori i kurtasta; curtus. Grci i Latini čak u naše kokoši zašli. (ima i pas kurtan.)
kusa
kušlja
kuštraš; kuštrica, kuštrava
lěvaka (u koje huhor na lěvu je stranu)
lovica
lugaš; luga
mulica (bez huhora)
padovanka (nije baš ime nego vrst kokošja golužljavih a visokih nogû).
patčarica (koja patke vodi)
paturica
peda
perka, perkasta
petehulja (= kokotuša)
petoprstnica
pikasta
pirka, pirkasta (i pirga, pirgasta)
pisana
plavka, plavuša
plemenica
popelnica, popeljuha (Prim.)
putica (podebela)
račica
rasan (rastan?)
riban
ružava (huhorka)
smlidin (kako mi rekoše: vugast)
sračica
šarenaš; šara, šarka, šarkica
šepa, šepica
šepèljica (kratkih nogû)
šrša, šršlica
štirka (jalovica)
šušica
tuba (tubasta na glavi, bez krune)
vraníca
zaprtak (pumilio. Mik.)
ždreba
žuta, žutka, žućka, žujka.

Primětbe k imenom kurjim.

α) *kokot.* Ne znam, kakva bi razlika med *pětlom* i *kokotom* biti mogla, nu sam čitao u Matteiu, Dubrovčaninu: „*kokot* i *piteo* zaupije.“ A naš prem narodni i vrstni pěsnik M. Ivičević, Dalmatin (komu je anti-Guttenbergova štampa njegove knjižice, koliko je mogla, slavu zažvalila, čim se tolike trice lěpo štampaju) taj naš Mate dakle ima ovako: „*Pivac* piva a *kokot* se javlja: Bolje vrime eto nam se spravlja“. Ima něka trava: melilotus, koju kděkud zovu *petešac* ili *petešić*, a kděkud *kokotac* ili *kokotić* bez ikakve razlike. Tako mišlju, da ni Mate ni Mattei nikakve razlike snovala nista.

α) *kur.* Stari jezik ima ne samo *kur'* gallus, nego i *kuroklik*, *kuro-*

glašenije i *kuropčnije* gallicinium; *kurętij* gallinae (= kurećí ili kurji). Kdě-koji tumače *kur* cantus, nu kao da nije tako. *Kurelj* je po Vuku „onaj klin u pluga, čto je za njega zapeta gužva oračica". A u Dalmaciji ista rěč ima znamen ovomu dosta nalik: „I smane se samo ono zrnje, čto je u sridi *ku-relja* (t. j. klipa)". Zora Dalm. Nu pustimo etimologiju, koja bi nas po nje širokom i zahodnom polju lasno na stranputice zavesti mogla, pomislimo li na tonota něka, na tom putu zapeta n. p. na *kur* = dim, prah itd.

Nu razgledajmo, koliko je još života poraslićem staroslovinskoga *kura*. Već Dellabella, čto je živio pred dvě sta godin, govori: „*kur* voce polacca" onim pravom, kojim bi tko danas govorio: „*krk* voce boema". I jedno i dru-go, vse je to još u nas južnjakov na životu nu primrtvom. *Krk* (vrat) n. p. i danas se kděkud po Istriji govori (da ne spominju rěčij iz krka izvedenih, koje se na cělom jugu govore). Nu ako sam *krk* i sám na svoje uši slušao to mi je, čto je rěči *kur*, věrovati Istriancu Voltiggiu i Senjaninu Vitezoviću (oba nam po vremenu dosta poblizu) čto mi je tim laglje, er Belostenec pi-še: *kuri* pl. ž. gallinae; *kurnjak* gallinarium; *kurje oko* oculus gallinae; er Gutsmann piše: *kura* (tako i stara pisma Bosanska, a i Češka *kuřice* kao da na to svraća) die Henne; *kurjak* Hühnerkoth; *kurnik* Hühnersteige. A Habde-lič evo čto je u njem: „Ki ludske *kure* (fremde Hühner) guske, živinu jag-mite" pak opet; „*kurctina* je suha (saftlos)." Pak: kako je god starim Rim-ljanom *pullus* bila rěč milostna; kako se vsudaj u nas něka pěsma pěva, koja se od milosti zakida s rěčju „*pile* moje" (prema zakidanju i drugih pěsam sa: *janje* moje, *lane* moje); kako Kastavci od milosti govore: *kokiću* moj (m. kokotiću, kako i kokica m. kokošica): tako uprav Srěmci još i danas govo-re: „*kure* moje".

ε) *pilići*. Za čudo je, čto nikad ne mož' začuti: *pilić*, nu samo u mno-žini: *pilići*. Turci zovu pile: *pilidž*. Po tom dalo bi se pomislit, da su i naši pilići odonud prileteli, nu mi je milije pristati uz Grke (πῶλος) i Latinjane (pullus) predavne srodnike naše, nego zalězti med pratudjinske surovce Tur-ske, koji su to, kako i toliko drugo, po vsoj prilici od novljih Grkov prijeli. Er ako i jest istina, da ovi pile zovu ὀρνιθόπουλον, nu pticu na sploh zovu τὸ πουλί, koje za isto uza vsu krabulju Turskoga repa na *idž* (n. p. *teferüdž* = odmorak, *kyrlanghydž* = lastavica, *vernidž* vlaško vernice, *bašlanghydž* = početak itd.) k Turkom je od strane Grčke prešlo. Priměťimo, da je i Bu-garom *pile* to ptica to kurić (Huhn). Narěčja Slovinska kao da domorod-stvo pilićev ne pripoznavaju, samo čto je u Moskova (iz staroga jezika) *pi-ljuk*.

ζ) *kokodan*. Rěč načinjena od kokodakanja. I čověku obilatâ koje-kakvâ govora tako se veli: „Ti si pravi orozan, Ti si zlorek *kokodan*." Ad. Filip.

κ) *kurjak*. Naš *kurjak*, kad znamenuje vuka, onda nije naš, onda je Turčin (od *kurd* vuk) nu u ovom znamenu ovdě (pod κ) něčto poniznijem odistâ je Slovinac.

ξ) *kokošar*. Kokoši do duše sine lege vagantur (infra et extra Auso-niae fines) nit im, dobrim domaricam, baš treba kakvâ čuvara ljudskog' (do-sta je pětlove straže). Pače po *kokošaru* Ličkom još bi i zlo prošle, er je u Lici *kokošar* isto čto i piljug Hühnergeier. Nu se tuj misli pod *kokoša-rem* ne čuvar kokošji nego njihov bud pitatelj bud i prodavatelj.

cibăk. Mogao sam i sám pomisliti, da nisam pravo čuo napisav pětlu ime *cibak*, nu nije sumnje: i kuji (*ciba*) i pětlu to je ime pravo. Kako

smo priznali mačku *cocu*, tako nam je priznati i pětla *cibaka*. A po krstu filologije t. j. po korěnu i porětlu svojem baš su i rod, kako se to odmah i dokaže.

Cebati i *cibati* Stuliću je čto i culjati; agitare. U Vrbovskom žene i děvojke *cibaju* na tukači t. j. tuku, zezajuće, konoplje na stupi. Istomu je Stuliću *cebaljka* čto i culjka; cunae. Grobničanom je i danas *cembati se* oscillare, *cembanje* motus oscillatorius. Prema tomu im je i prnjavac, po kojem dronjci klepeću: *cembut* (ili je der Wakler?). Istoj Slavoniji taj motus oscillatorius, ili pače njegov tumač, pomenuti glagol nije ostao skrovit, er Mihat Stojanović piše: „Carić *cebka*, diže rep, ´cvrljuga". A je li to *cebkanje* baš agitatio? Jest, er ima još i něka druga ptičica, isto takve zibuljave ćudi i čto isto tako repom trese kako i carić. Za to ju Francuz i prozvao. glede' ovoga zadnjega: hochequeue (= tresorepkom, kako ju i Belostenec i toliki narodi zovu); a glede' prvoga ju prozvà: madame la blanchisseuse (= praljom, er se zna, kako čeljade hodi, kojemu su pune naćve perila na glavi). Čim je dakle slovniku jezika našega *cocati* pak *cebati* i *cibati* = agitare; čim se město *cocati* još i *zozati* i *zezati*, a město *cebati cibati* takodjer *zibati* (a možebit i *zebati?* zeba = die Schauklerinn? der Fink) govori; pače baš se ta, koja se tako rado nihulja kako i carić, još i imenom *zeze* po narodu prozvala: to je dakle dokazano, da su *coca* i *cibak*, ne po Buffonu ni po puti mačjoj i ptičjoj, nu po duhu i slovu njihovoga običaja ili pače ohologa im kolebanja pravi korěniti rodjaci (quod erat demonstrandum).

Pak još i tog' čuda. U rodu četveronoge *coce* pojavio se někakov rodjak: *cocan malik*, kojemu u svědočbi stoji: „malus genius, tentator". A u rodu dvonogâ *cibaka* čijem li, i tamo se pojavio někakov sumnjiv rodjak, po imenu *cinciuš* (izdaje se za unuka staroga kralja Tintilina!) o kojem opet u svědočbi stoji: „tentator, daemon instigator". A svědočbe su věrovane: i jedna i druga od Habdeliča, pak još Belostencem iz prěka podpisane. Čto je s njimi? jesu li si rod?

Velika je prilika da jesu. *Cocan* i *coca* — ta kamo će bliže? vsa slika i prilika. Ali *cibak* i *cinciuš* kao da su malo nejednaki. Nu ne gledaj im lica nego ćud. Vsi oni, čto je te pasmine, po oholiji smrde, vsi se gigaju na giguljah něke visine i širine: *coca* i *cibak* njih dvoje ohola sta onako, da reku, po ljudsku: široki boci, odugo i ponosito grlo (tim se i žene kděkad proslavljuju itd.) Nu *cocan* i *cinciuš* u njih je oholije sa strane uma: po strmačko-angjelsku. Jednomu u svědočbi stoji „malik" (po prevodu Beostenčevom = vrag); a drugomu „daemon" čto je opet to isto. Nu pri obojici stoji, kao dokaz njihove moralne istověťnosti: tentator. Oba sta dakle dva duha napastnika.

Ali u *coce* i *cibaka* napastovanja nejma, po čem dakle da sta rod *cocanu* i *cinciušu?* Taj svrzalj razvŕzi.

I rado i kruto lasno. Čim je *cocati*, *cebati*, *cibati* = agitare, to nam je razlikovat: se met agitare i aliquem agitare. Iz prve pomisli nikoše *coca* i *cibak* t. j. mačka i pětao, koji sebe culjaju, ljuljaju, ziblju, cocaju, zozaju, zezaju, cebaju, cibaju, cembaju (cimbaju i cincaju?); a iz druge pomisli nikoše *cocan* i *cinciuš*, koji druge uzculjaju, uzljuljaju itd. bud da se i prvo i drugo dogodi tělesno ili duhovno t. j. da ili svoje ili tudje tělo do nihanja privedu, ili da bud svoju ili čiju god dušu nemirom uzkolebaju. Na ove četiri strane svira mal da ne větar vsakoga glagola prehodnoga, nu sila děla

sebi povratnoga na imenu samostavnom tako se jasno ne vidja kao na glagolu (a kděkad ni malo). Dokažimo na kakvom glagolu istoćudnom, po znamenu srodnom našemu glagolu *cebati* itd. n. p. na glagolu *smamiti* to razroko svirkanje, te izvedimo silu njegovâ se križajućega dělovanja t. j. 1) prema sebi, tělesno: „kako da *se* nisu *smamili* zidari, kad su ovo zidali (t. j. Belec-Grad, wie brachten sie doch ihre Personen, ihre Körper nicht zu Falle? wie kam es; dass sie nicht schwankten? dass es ihnen nicht schwindelte? rekao jedan moj Zagorski pratilac, kad sam se te jeseni k tim podrtinam penjao). 2) prema drugomu, tělesno: „vino *ga je smamilo* (hat ihm die Füsse unterschlagen, ihn erschüttert) te je pao. 3) prema sebi, duhovno: „gledajući njegovu lěpotu vsa sam *se* na srdcu *smamila* (wurde ich von einer namenlosen Leidenschaft fieberhaft ergriffen, befallen). 4) prema drugomu, duhovno: „njegovi prokleti savěti i bogati oběti (Versprechungen) s dobrâ su me puta *smamili* (abgeredet, verführt) i moje srdce na grěh *namamili* (verlockt). Nu da ne budu sam sebi i sudac i svědok, evo priměra, bar za ovaj četvrti slučaj, iz književnosti naše (prevod). Ovidij opisuje bludnoga Tarquinia, kdě napastuje Lucreciu: „Rěč ga (t. j. njezina) i glas zanjà I ćud (fester Sinn, Charackter), kû vik *smamit* neće (den er nie verleiten, zu Falle, zum Wanken bringen wird); Nu čto manje pozna ufanja, To požuda raste veće.“ Jos. Betond.

Iza vsega toga dakle dva *cocana* razaznati treba? — Bar na oko dva: jednoga k r v n i k a (carnifex), kojega poznavaju Mikalja i Glavinić iz Hrvatije dolnje, koji sabljom m a š e (*cocan*); drugoga z l o d u h a n a p a s t n i k a (tentator), krvniku dosta srodnâ, ubojicu duha, kojega poznavaju Habdelič i Belostenec iz Hrvatije gornje (někad Slovenije); dosta srodnâ rekosmo, er s. pismo govori: da je vrag (= malik) krvnikom od věka.

Ostao bi glagol *ucecnuti* na cědilu. Ako ne bude možebit nikao od rěčice *cec*, kad čto pade, dakle *ucecnuti* fallen machen? Volio bim ga ovako tumačit (er je i složnije s onim čto rekosmo): *cecat:* schwanken; *ucecati* ins Schwanken versetzen; *ucecnuti* zu Falle bringen. Na visokoj brajdi grozdovi istine vise, niti je vsakomu lěztvic do njih.

guča. Miklošič u slovniku jezika staroga piše: „*gluk'* tumultus; forma bohemica, vere palaeoslovenica esset *gl'k'* uti probat neoslovenicum *golčati* (gl'čati) loqui“. Tomu pravomu staroslovinskomu *gl'k* odgovara Češko *hluk* Poljsko *zgiełk* („Do późnéj nocy w zamku *zgiełk* i tętęt trwały.“ Malcz.) Nu čto je sa nesklonivom rěčju *giel*, koja znamenuje die Menge? To je: da je Poljak ono razdvojio i razcěpao, čto je u Čeha nerazdvojeno. Er je Čehu *hluk* = „křik i dav lidstva“ t. j. i viču, i mnogo ih je; za to mu je i *shlučiti se* = žamoreć se skupiti. Nu kako je u nas: U nas starinsko *l* med suglasnikî prehodi na *u*, a na koncu na *o*. Nu rěči *gluk* Lärm i *glučiti* lärmen još ih je bilo čuti početkom ovoga věka (V. Sprachübb.) nu danas kao da ih već čuti nije (van da na otocih). Današnji primorac i već onudanji narod govori: ča *gučiš* (vičeš)? ona mu je *gučàla* za to (govorila); oblak iz dalekâ *gučí* (grmi). Prvi znamen (vikanja) u primorac i po Istriji u punom je cvětu; drugi (govora) kao da misli venuti (nu ga Slovenci sa svoje strane podupiru); a čto je znamena trećega (grmenja) to ga narod voli zaměniti sa glagolom *gunčati*, te kad ili zvon prestaje, ili kad muha zuji, narod inako nit ne govori nego n. p. veliki zvon *gunči*, ove muhe *gunče* itd. O žici govore = *brenčati* (a kad otihlje: *brencati*); a o zvonu, dok zvoni: *zvenčati* (a kad otihlje: *zvencati*).

Napomenuvše *gučanje* doděnimo se i někih rěčij, koje kao da su mu

rod. Hoće li se reći mrmrati, to se reče kděkad, navlaš o starcih i staricah, *gundrati* ili *gundjati*: „Čto je matoro, to je i *gundjavo*" govore Vojvodjani. A o pěvanju pomuklom govori se „*gundati* popevku". T. Miklouš. Širji je glagol *gusti* ili *guděti*. Divković veli: „Sud, koji je pun, ne zveči ni *gude* nego samo tutnji". Mikalja veli: „*guditi* murmurare; far strepito: *guditi* kako voda, u gusle, od bčela." O guslah se inako i ne veli nego *guděti*, er je ime gusal od tud i poteklo. A za bčele: prem da govorimo, da bčela brnči i bruji, zuči i zuji, ipak joj i *gudnju* priznajemo. Čto je na pokon vode: lěpo ju od istâ rečè ur spomenuti pěsnik Ivičević Mate (kdě govori o slavi Kadčićevoj): „Sava Dravi spominje te milo, Crno more s Dunajem te *gudi*." Ovdě je *guděti* = praedicare; glasiti. Nu kděkad je *guděti* čto i dosadjivati „Zaludu *gudiš* (rěči trošiš)". Ambroz. (Poslovice).

kostelj. Piše Stulić: „*kokotić kostelj* pullus gallinaceus cum duplici crista." Bugari zovu koščicu *kostiljkom*, a lasno da kděgod i kod nas tako, er Cankov, Bugarin, i naša Hrvatica „Sprachübungen" obojica prevadjaju Steinnuss = *kosteljiv oreh*. Gianuizzi (Ivančić?) Dalmatin piše: „orihe malušne prozvane *kostenjaci*." Grobničani orahe razlikuju: *košćuh* i *mekeš*; čim njihovi susědi, Kastavci, toga košćuha po svoju *košćakom* nazivlju; koji opet Jambrešiču slove: *kostiš* nux juglans duri putaminis; a Vuku: *koštunj*: „Viš' kuće mi *koštunj orah*, Te sam zube polomila". Od kosti domoglo se imena svoga još i drugo voće. Belostencu je: cerasum durancinum = *kosteljača*; a iprmorci něke praskve (koje se uz koščice prilěpile) zovu *košćenice*. Pače i nemilost od kosti je priliku pozajmila, er je staromu Korušcu Megižarju *kostnik* Mörder. Bez uvrede „Kastavskoga štatuta" (kojega još ugledali nismo) recimo i to, da je opet drugomu, nu i pak dobromu Korušcu, Gutsmannu, *koščak* Steinkrebs. Ljudi, kad umru, onda istom ojačaju te budu *kosturom*, i dohode u kosmopolitičku Valhallu: u *kosturnicu*.

kudra. itd. *Kudrav*, *kušljav*, *kuštrav* itd. vse to kao da su jednoga znamena. Ne směˇ knjižica ogruběti, za to se leh kosnu ovoga li onoga li. *Kudrav* je po Vuku = kraus; crispus; te pripominje i „*kudravac* kudrav ćilim, koji se u dva nita tka". *Kundrav* je čto i kudrav (s rhinesmom). Vuk spominje psa *kundrova* i mačka *kundràca*. Ima i ljudij u Hrvatih imena *Skundrić*. U Bosni zovu čověka kudravâ *kudrom*: „*Kudro* jedna derviška." U Karlovcu je ženski stid *kundra* (= *kunadra* floccus. Vuk. Prispodobi *kunda* u Čehov). Čto bi se u nas *kudricom* (Locke) nazvalo, to je Moskovu *kudrja*, a Poljaku *kędziorek*. Nu ova dva plemena imadu još jednu rěč za takvu pomisao, koja kao da nije njihova, te su složno (pored vse im nesloge) pošla u kradju, a to im je: Moskovu *puklja*, a Poljaku *pukiel*. Od kud to? iz Rakuškoga Wuckerln? Ta i to je zajam. Od kud? Iz velikoga zajmišta Jeropskog': iz France: *les boucles*.*) Srěmski *kudravac*, čto ga spomenusmo, našim je Hrvatskim stranam *čupavac*, bio ćilim, bilo sukno; nu Srěmcu je *čupavac* (po Vuku) „nekaka šarena ponjava; eine Art zottiger Teppich". Čto je *čupati*, toga mi ne treba reći, nu ne zna vsaki, čto je *čup?* Pitaj Krčanina, a on ti reče: *kukuljač* (Schopflerche) ima *čup*. Toga ptića Dellabella zove: *kukuljava*; Vrančić: *vahuljača*; Slavonci: *sikiričica*. Nu taj Krčki *čup* drugud zovu: *čȕpa* ili *čupérak* Büschel; fasciculus capillorum. Nu čto je *čúpa*? Po Vuku samo čupava žena; mulier inpexis capillis; nu u Dubrovniku je *čúpa*

*) Vidj Dieza etym. slovnik i prispodobi našu *viticu*.

= sluškinja. Čim je *čupavica* u Slavoniji (ili po někom pismu starom: u *Slovinju*) već sam někdě rekao. — *Kuštra* je Belostencu (Stulića *kustra*) = dlaka, a *kuštrav* mu je kosmat. S tim se i Vuk slaže: *kuštrav* gekraust; crispus n. p. kokoš koja je naježena perja." A mnogo se tuže majčice, da im je děte „kosu *skuštralo*". Ta *skuštrana* majka mi napominje Vukovu „*kušlju*, ženu, koja je *kušljava*, die das Haar verworren hat." A *kušljo* je nosio Hajduk-Veljka.

šrša. Prem da ime kokice *šrše* nije zavito u mrak i oblak, i pak ne bude zališno mladjemu naraštaju i o tom koju napomenut. *Srh* je i danas ime někakvomu trnu po primorju, nu poznatiji mnogo znamen je moralni: Schauer. Taj znamen po primorju i po Istri vsud je poznat. I pisac knjige Sprachübungen, i on ga poznaje. Prema tomu onudaj govore ne samo: mravinčilo me je, mravi mi puzaju, trnci me love, nego i *srhi* me prohode; *srhi* su me obašli itd. Něka pěsma Kastavska ovako guče: „More mu budi grob, a *srhi* postelja". Od *srh* ima onudaj i priděvnik: *srsan* scharf, barsch, i adv. *srsno*. Pače i ova se dva glagola čujeta: *srhnuti* erschauern i *sršiti* starren. Belostencu je *sršen* a Vuku *sršljen* = crabro. Habdelič je usunuo *t*, ter ga piše *stršen*, a i Vuk to čini pišuć i *stršljen*. A za što ga zovu tako? za što, er se je *nasršio* i *nastršio*, *našršurio* i *našešurio*, *nakostršio* i *nakostrešio*. A město mu boravka zovu *srštenjak* i *stršenjak*. Čim je slovo t ulězlo u osnovu *srh*, to nam je sad puklo polje široko, a na tom polju: *strn* seges: „Veter trsju i *strnu* škodljiv postane." Tom. Miklouš. *strnišče* ager segete nudatus, demessus. Habd. i Belost. i *strnjak* to isto. Slavonci. *strnokos* die Stoppelmaht n. p. tri stoga *strnokosa*. Hrvati. Od *strna* niklo i žito *strmno* (m. *strn'no*) koje na *srhu*, *strhu*, *strnu* niklo, na kojem *strši* ragt, starrt: „Nad ljudma li oni *strši*, Koga težko brime krši?" Doš. „Nebotična tam *strši* planina, Am' klisura i steća hridina." Neznanović. „Krma pučè, vesla skršì, Već od strave kosa *strši*." Nik. Beg. Rekoh: žito *strmno* t. j. běla žita: pšenica, ječam, krupnik i ovas. Ne mogu dokazati oblika *srhelj* ni *strhelj*, nu kao da je *strmelj* (opet crabro) iz njega se porodio. Ne samo Mikalja i Voltiggi pišu *strmelj* nego i Divković: „Běše blagovanje njegovo divi med od *strmelja* i *kobilice*." Od *strm* (koje niklo, kako smo viděli, od *srh*) sila se rěčij porodila, kojih, kako poznatih, tumačit mi ne treba. Tako osnovi *strm* odgovara glagol (v. neutr.) *strměti* (ragen; kako je osnovi *srh* = *strh* odgovarao glagol *stršiti*): „Balkan grmi, Lovćen *strmi* itd." Samo napomenu *strmenicu*, koje onaj poznavao nije, koji našu Zagrebačku *strmenicu* nazvao „ulicom bregovitom". Ni Palmira ni Babilon toga pameti ne poskitiše, čto ga to ime poskićuje. Kuda li se toj ulici vijati i prebijati treba u pameti onoga, čto je vidio nije! A čto je? uličica, koja strmice pada. Nije li mu u volju *strmac* ili *strmenica*, evo mu na izbor *stranbrdice*, *obrežice*, ulice *stranovite* (steil; praeruptus. Vuk.)

Ominujuće dakle rěči izvedene od *strm*, dviu se leh rěčij taknimo, koje su i po obliku i po znamenu pobližje nekadanjemu *srh*. Moj zemljak Lički, Krmpotić,pěva (ne znam već ni sam kdě): „Drhće město svako i kut, Sve prohode mrzle *strne* (= *strhe*, *strahe*, iz čega poslě nikle *strave*)" pak opet: „Čto t' ne bodu grěšni trni? Čto već smrtno ne poblědiš? Čto t' ne dave mrzle *strni*?" Dakle *strn*, *i*; ž. pak *strna*, *e*; ž. = *srhi* mn. Eto jedne. — Nu to sad druge: *strsnuti se*. Berko piše: „Ovo videči nesrečni grešnik *strsne se* teda nekda, ter ide pred 'zpovednika." A u „Pozoru" nětko pisao: „Da ti je od kamena srdce, moralo bi *se strsnuti*." Dakle *strsnuti* město *strhnuti*

(kako i če*s*nuti m. če*h*nuti) a epenthetičko *strhnuti* město gologa *srhnuti* erschauern. — Mogao bi tko reći i pitati: od kud *trnjci*, takodjer = Schauer? Od trna; kako smo viděli, da i *strah* nikao od *srha* = někoga trna (prispodobi Lat. pungulum, punctura, compunctio itd.). *Srhi* i *trnjci* su dakle dva bratučeda, dviu korenik *sr* i *tr* (prispodobi: *senca* i *tenja*. Belost. u Čehov *síńj* izprvice (Laube) u Poljakov *cień* (Schatten); a u Grkov πρασσω i πραττω, θάλασσα i θάλαττα i. t. d.)

A od kud u Vuka „*utrliti* n. p. klis, erpassen, excipio"? Od kud (možebit) i *strměti* (v. neut. et act.), uzmeš li mu na um ovaj znamen, čto je u ova dva priměra: „Tamo listor gledajući i samo *strmeći* (den Blick heftend, starrend) da se pripodobe Isukrstu". Bud. „A tim putem hodih slideći stope naših starijih slovućih mužih (sic) i način pisanja naše bukvice (= glagolice) i ćurulice, kû *strmeći* (fissando, im Auge behaltend — erpassend) ne služih se slovî dvojcimi (duplicatio)". Alberti. Ali (može mi tko reći) supposito et non concesso, da u *srsih* i *trnjcih* te po tvojem dokazivanju dakle i u *strmit* i *utrliti t* i *s* jedno za drugo stojita kako i u *senci* i *tenji*; nu kako to, da u *utrliti* ima *l* a u *strměti* ima *m*? — Tako: er se govori i *strměti* i *štrljiti*.

Ako je čtiocu ostala koja sumnja, može li *strm* i *strn* biti istoga porětla, taj, ako li je več pozabio, kako smo iglastoga *strmelja* i šiljkasto *strnište* prispodabljali; toga, reku, molju otvoriti Stulića, te najde: „*strnuti* „atterere, comminuere" čto je lě shvrti se, ukočiti se, ošiljiti se; ili još bolje, nek' otvori Vuka, te najde: „*protrnuti* erstarren; extorpesco n. p. od straha, od zime itd." te nek uzme primorsku kletvu: „*ostrměla* ako san ga i viděla" te se je mogao uvěriti, da je *strm* i *strn* na jednom deblu raslo, iz jednoga korěna niklo.

Na volju vsakomu, dublje tuj ponirat; er niti sam ja o vsem, čto dokazuju, baš povse uvěren, niti tako neuputljiv onoga ne saslušat, čto bude istini priličnije.

Pridatci i popravci.

U pripomenku načitao sam kolicinu imen za *color*. Moskov pravi, nije li govor o živinčetu ili o kartah, *cvět*. A tomu ima poněčto slěda i u naših knjigah, nu za sad mi nije pri ruci inoga priměra do ovoga:

Roneć suze mnogo lita
Da se oči raztališe
Rad divojke bilâ *cvita*,
Kâ me mladâ, joj! ne htiše.
Stara baba itd.

Uzmeš li dakle, da je *cvět* (die Blume) kděkad i die Farbe, ne bude ti za čudo, da je primorcu *brst* (die Knospe) kděkad i Gesichtsfarbe.

Tamodjer natuknuo sam koju ob imenih ošljih. Tko ih je željan (a može ih kdětko bit i potreban) evo mu ih bar koje: *plavo*, *plavina*, *mrko*, *mrčica*, *crnac*, *crnača itd.*

I.

str. 9. pod δ. *čuza* (Zagorci župe Zagr.)

pod ζ. Vuku je *bušak* samo vol, nu sam ja tu rěč i za konje čuo, malene a široke. — Vuk piše = *čukljàiv* = konj, u kôga kolěna udaraju jedno o drugo, kad trči (od čukalj ili pikalj; Kniebug). — Město kljuvèrina govori se po Srěmu i *drtina*.

pod η. *Povoditi se* ili *povadjati se* govori se ne samo o pastuhu s kobilom, nego (s preziranjem) i o družbi ljudskoj; a Stulić ima *goniti se* i o konjih = equire (rossen) pače i samostavno *gonj* (?). — *blago za pripust* (Zuchtvieh).

pod θ. Ob oslici sam čuo *opaliti se!* po vsoj prilici *obvaliti se* (?).

pod ν. staja konjska (Ark. Guč.)

10. Imena konjska: *boguš*; *brnjak*, *brnjasti*; *koka*; *čiko*; *krilasti*; *puza* (sivasta kao osle. Relata referro); *tatar*.

Med imena tudja pridajmo: *jámbor* (jó ember? probus, pius); *djika* (magj. gyik = lacerta).

13. *menuš*. Město *kominjati* govori narod i *komušati* (i *čemušati*) odkud i *komušina* i *komušje*. Kako se jedno drugoga drži i da li se drži: drugi razsudite.

13. pod * Za Bachovâ bahatovanja kděkad na Rěku dohodio něki světnik Němački, Baburac, ne samo za to, čto je imao Rěčkinju za gospoju te se i baštini nadao, nego i za to, da nam odastre i pokaže hram slave Germanske, u koji nas čto skorije, vse onako sdrave i trězne, turit namišljahu. Naši su ga primorci gledali kao kakvo čudo. Nisu mu znali za njegove misli ni s čega mu srdce kipi (a bio je uprav běsan za nastajući Grossdeutschland, i

vsaki mi sastanak s njim: kao da me je priklao) nu im je za čudo bio njegov uprav težački da ne reku oklopnički hod i postup (a bio je silna ljudeskara) te ju reče jednom jedan: *mastí* kao kakov Grobničanin (er tritt auf, geht einher).

16. *menuš.* Dolě već pri kraju pridaj uz one rěči, koje znamenuju Aalraupe, još i *manić* gadus lota. Vuk.

17. *dereš.* I o zemlji govori nam narod, da je *ruda*, čemu najbolje svědoči *Rudopolje* Krbavsko, koje odistâ povse je crveno. Lani (1865.) sam ga gledao obašad rodno si Bruvno. — U jeziku Češkom ima *rtuť*, u Poljskom *rtęć* = Quecksilber. Je li to čto srodno našemu *Rdulu* u pomenutoj poslovici, ili je od Erdöd (kako pričaju) ne znam.

18. *mrkov.* Govorimo takodjer *osuriti se od čuda.* A govori se i *sura medědina* (Bärenfell). Vsakako dakle medědi mogu ne samo mrki nego i *suri* biti (ne spominjuć bělih u ledenom morju) kakvâ sam iz Bosanske Motajice jednoga i u Djakovu gledao.

19. *mrkov.* Prema Vrančiću i Miklošič za jezik stari tumači *rus'* = rufus, a tako i Daničić za jezik sredověki: *rusovlas'* = rufus. O s. Gjurgju Kratovcu piše srbulja (V. Književnik III. god. 2. děl 1866) da je bio *parusičav* (= rufulus; rossiccio).

20. *mrkov.* Danas je *vrano* povse crno. Nu po srodbini jezikov mišlju, da je *vran* = braun. Da je někad razlike bilo med onim čto je *vrano* i čto je crno, dokazuje ime kozje *crnovrana* na otoku Mlětu. Nu drugu opet slutiš, kad uzmeš konja *vranca* i Němačkoga Rappe (povse crnâ = Rabe).

21. *muško.* Istrijancem je *omušiti se* poći ne plativ. Govore i *mušljivo* = puno muh, kako i mi govorimo bušljivo (puno buh).

II.

23. pod δ. *namlěčak* = bos bimus (u Srbiji). Vuk.

23. pod ζ. Město prvotelka govore po Istri *prveskinja.*

23. pod η. U Slovenac se krave *taru*, *drve*, *love* ili *pomišljaju* (u Čehov *myslivec* = lovac. Prispodobi Němačko mausen = fangen).

23. pod ν. *gomilnica* (Zak. Polj.)

24—26. Imena govedja: *bělota*; *bičeta; brezjak*; *brusak* i *bruska; bušina; crnava; dikica; drisak* i *driskulja*; *dvorana; gavran; glasonja*; *grleša; ilava*; *jelaš; jesenko; kadulja; karonja*; *krilaš*, *krilota; krnješa; lanak; lisjak* i *liska; lugica; malak*; *mitan* i *milica*; *mrkan*; *paunko; pega*; *perasti* i *perasta; plavan; putonog* i *putonoga; razrog* i *razroga*; *ridjavac* i *ridjavka; savin* (sur, nažut. Istrij. Tako tu rěč Volčič tumači. Tomu li je tako, to onda ne samo Kitaj nu i Hrvati svoju žutu rěku imadu = *Savu*); *srn* (Istrij.); *štitonja; šuba; vezota; vinota; višenka; vrljorog* i *vrljoroga; žerjav*; *žujo* (možebit je *žuna* město žujna?). Kako se vidi, kděkojega imena već je bilo, nu mu je bio oblik drugi, te po tom već ime drugo. Za *ljubotu* mi vele něki, da je bělâ čela.

26. *galonja.* Uzmi na um, čtioče, čto je Krčanom *sgaliti se.* U njih to znamenuje increspարsi (a u Primorac je *zagaliti* = zamutiti). A s tom pomišlju onda *razgativanje* (kao da rečeš das Entrollen) prekrasno u slogu ide. Po tom bi onda Vukovo *zagaliti* bilo = zasukati, na čto prem i ona mu narodna vrzta natuca = „Za*gali* ruke (= rukave) zasuči brke.“ Nu ni taj

ključ iz Krka kao da vsakih vratne odpire. Vsakako su Vukovo nudari entblössen i Miklošičevo laetari istom podalji (poslědični) znameni. Ono čto sam naveo priměr iz Like: „čto *gališ* u njega?“ trebalo bi dakle možebit tumačit: čto se mrštiš nanj, čto skupljaš obrvice? a ono Srěmsko *galiti* = čeznuti trebalo bi uzeti kao Beklemmung (Prispodobi Klemme, koja ne otvara nego zatvara). Uzvidi li se komu, da ja tuj siluju i natežu, tomu čto drugo napomenu. Kděkad odpane prědlog glagolov, nu stari znamen ostaje. Takovih priměrov imao sam već několiko na pameti, nu odletěše. Možebit je tako i s glagolom *lučiti*, koji i bez prědloga *od* Vuku i Belostencu znamenuje separare, sejungere, nu Mikalji i Stuliću conjungere, unire. Poljaku je *łączyć* = verbinden, paaren, *łączyć sie* = sich begatten. Da je ovo zadnje istinitije, tomu su dokaz predlozi *raz* i *od* = *razlučit* i *odlučit*, pak rěči *luk*, *lucanj* i *slučaj* itd. Miklošičevo podaleko (nu ipak sretno nanjušeno) „curatio infantis“ trebalo bi pobliže ovako uzeti: „Jovane *galeno* dete“ t. j. u povoju; a „Jovana majka *galila*, Presno ga mleko ranila“ t. j. povijala. S tim se slaže i rukopis Kraljodvorski: „Oružie vše krzny *zahalichu*“ t. j. poviše, zamotaše. Čto je onih Vostokovih priměrov, prispodobi Němačko klar i heiter, te aufklären i aufheitern t. j. die Propheten klären das Volk und seine Zukunft auf; pak: die Berge werden beschienen, die Zukunft des Volkes lächelt. Ne znam, jesam li na pravom putu; vsakako prošu čtioca, da mi oprosti, čto na koncu ono opozivlju, čto sam s prěda dokazivao. Ima tomu dvě godine, čto sam ono napisao, pak ako sam i star, još se okamenio nisam.

27. *galonja*. Istrijanskoga *žumželja* Žumberčani zovu *žugor*. Na jeziku Poljskom se izvarci zovu *žužel*. Kao da je vse od korěna *žg*.

28. *galonja*. Po rěčih Vatroslava Račkoga po Slavoniji *proplanak* zovu i *plana* i *plasica* i *plahta;* a po onih Jakoba Volčiča Istrijanci *plansar*.

29. *hilj*. Napomenuvše Češki glagol *uchýliti* priložimo priměr toga glagola i bez prědloga:

A pak že sě jí ne milil
Že mysliú jinamo *chýlil* (škiljio, nagibao) itd.
Výbor z lit. Čes. I. str. 174.

U srbulji někoj (o s. Gjurgju Kratovcu, čto nam ju od česti pohvalni trud Daničićev odkrio, i koja odistâ je dostojna, da ju vsu ugledamo i uzčtijemo) u toj srbulji se veli o svetčevom nosu, da je bio *pohyl* t. j. malo krivonos, zakučast (povse prema onomu, čto smo već napomenuli: *hiljook* = krivook).

30. *šerina*. Spomenuo sam *šeru noc* u Čehov, nu sam mislio, da je to noć kruto tamna. Nu sam se osvěstio, er se i o ranom jutru govori, da je *šero* (= šaro). — Něki putnik, Poljak rodom, zove *Šarengrad:* Szeringrad.

Rukopis Kraljodvorski piše: „Jide pastucha po *šerem jutře*.“ Ne znam kako bi utančio pomisal ob onom, čto je *šedo*, nu i ono někudaj na šaro zanosi. Ove dvě vrzte iz istoga rukopisa to potvrdjuju: „Za vrchy *vschod šedý* projasňuje“ pak: „Pokročiše k jutru *šedošeru*.“ U Rusov ima odělo *šerjak*, kako ga Erben tumači „svrchní mužský kabát z selského hrubého (pridajmo: a sivého) sukna.“ Pohádky itd. str. 139. Vsa ta tobožnja gonetka lasno ju odgonetneš, ako pomisliš, da je *šer* ili *šar* takva rěč, koja je podobna izreći vsaku nejednakost, bila to nejednakost horografička (uzmi: *Šaru Planinu*, ovu Istarsku *Šerinu* itd.) ili hromatička (uzmi *šarčija* = pictor, *šaro*

sukno itd.) ili zoologička (uzmi: *šaronju*, *šarka* itd.) ili napokon i moralna (uzmi: *čověk šaren*, *nauk šaren* itd.); ta i Němac ne govori samo das Morgengrauen nego mu je Grauen i horror: es kommt mir ein Grauen an. Odkuda je gräulih nego od grau? Šaroj Planinoj Němac ne bi rekao ein gräuliches Gebirge, nu ein wild-romantisches Gebirge, nu i wild i gräulich i grausam vse je to istovětno, uzmeš li ga s podaljega.

III.

31. pod ζ. Město prvojanjka govore po Istri i *prvašica*; a može se čuti i *drugojanjka* i *tretojanjka*. — Město trze ili trzinče čuti je takodjer *trznjak*. — Ima po Istri ovca *prehodiljku*, koja se vsakoga lěta ne ojanji. — *Strplu* ovcu (govore i *strpliš*, *a*; m.) zovu po Istri onu, koja mlěka ne ima (ein geltes Schaaf). Govorimo *utrnuti* město utrpnuti, er je freqnentativum *utripati* (V. Belost.) a ne, kako danas govorimo utrnjivati; a tako i naginjem, prianjam, utanjam itd. město nagibljem, prilipljem, utapljam. — Ima još i ovca *gubavica*, kako je bilo i med konjî *gubalja*.

31. pod ν. *naslon ovčji* (Zora Dalm.) — *vlaš* (m. vlašć = Abtheilung? Zak. Polj.). — K našemu *lopa* (ako je naše?) prispodobi die Laube, die Hauslaube itd.

32—33. Imena ovčja: *bečka*; *bělorepica*; *ćolnica* (pomisli na ime biskupu Djakovskomu Ćolniću); *čukica* (crne vune, dakle město črnkica?); *garuša*; *gojka*; *kolesić*; *križa*; *krpasta*; *kukež* (zakučenih rogov); *lajo*; *mrkešić* (mrkast okolo gubice); *mulešić* (bez rogov, omuljenac); *pikešić*, *spiklić*; *žujna*. Vsa ta imena (oliš onih čto počimlju slovom *g* ili *ž*) pripadaju Istri, a imam ih od poznatoga i hvaljenoga Istrofila Volčiča.

32. *čubac*. Belost. ima: *čuba* (labium) gornja i dolnja, ima *čubicu* (labiolum), ima *čubast* (labiosus) i *čubeti* (desidere pendente labio). Ima i ljudij: *Čubekovič* = Labio.

IV.

38—39. Imena kozja: *baljasti* i *baljasta*, *baljavi* i *baljava*; *bělja*; *brza*; *ćelavica*; *čizmoša*; *medjilo* (koji vodi); *sabljarka*; *šuka (šuša)*; *vekavica*; *zelenoša*; *žutanica*.

V.

41. pod ε. *lětšćak* i *lětšćica* (od godine. Istrij.). — *mladuh* i *mladušica* (čto ne ima ni godine. Istrij.)

41. pod η. Svinje *se huču*, svinju *nahučiti* (k nerastu pripustiti. Istrij.)

41. pod ο. *sklop* (Istrij.)

42. Imena svinjska: *boka*; *klapoš*; *kriljo*; *pasasti* i *pasasta*; *pema*; *zvěroš*.

VI.

42. pod ζ. *prvoštenče*. — *taraš*. Vidj u Stuliću. Primoević ima: „Lajali ste kao *taraši*“ a Gjorgjić: „Odgovor on joj dà u gněvu i u vaju, Kao da tri *taraša* u jedno zalaju.“

42. pod θ. Mi jugovići govorimo o kuji i o mački, da su *skotne*, nu běli Rusi govore i ob ovci tako (a možebit i mi?): „Pastuh avečki gnau; adna avečka popelu zahvacila i stala *kotnaja*.“ Nije čuda, er *kot* i *skot* kao da

někad najsplošnija rěč bila za vsako živo. Uzmi staro skotovodstvo. Moskovu je *kot* = der Kater; Crnogorcu *kot* = die Brut. Naš Betondić o divljem vepru veli *skot:* „A sad jaoh *skot* te ubì (t. j. Adonisa).“ Kad kunemo, pravimo ponajveć: *pasji skote*! (a u šali: pasja vunico) itd. pače i: *vrag* te *okotio.*

43. Imena pasja: *bučko*; *capić*; *drozgo*; *dudaš*; *dumov (?)*; *kalaštura* (= džukela. Vidj u Vuku: kalaš); *karić* (prispod. karonja); *kosmov*; *labas*; *mrkov*; *okan*; *pasić.*

VII.

49. pod η. Mačke se *brezaju*; *švigaju* (Slovenci).

50. Ime mačje: *puteš* (Prim.)

VIII.

52. pod η. Kokoši se *kurjaste* (Slovenci). ili *jarče.* O golubih govore isti Slovenci, da se *pikaju.*

52. Imena kokošja: *dragulja; kaporka*, *kapura*; *kukmača*, *kukmorka*; *žutarica.*

55. *cibak.* Obliku *cincati* (i *cimbati*) ja sam se samo domišljao, da ga jest, zato sam ga i uključio; nu se ta rěč govori, kako sam poslě dočuo, po istoj banovini; i baš mi je dobro došlo svědočastvo Slovensko: „Na takem vozu se gotovo nikdo na daljno cesto ne podaja, ker tak voz (t. j. na dva kolesa) je omahljiv, ziblje se in *cinca*, da se človeku v glavi vrti.“ Novice l. 1866. č. 12. A govori se med Slovenci i: na jednu nogu *cincati* = hinken. Po tom bi možebit ime *cinciuša* izvoditi s njegovâ hromovanja (le diable boiteux) a ne s njegovâ napastovanja. Prispodobi k tomu i konjsko ime *cinkoš* (niše li se ili hramlje?).

... Iова..., уст.накъ србски pod Crnim Gjordjem I. прве три године 8. VIII. 85 str. . . . . — f 84 nv.
...ц а Пс... превео Стефанъ Л..вићъ Uz ovaj je prevod dodano još nekoliko izvornih pesamah 8. 216 str. . . . . — „ 80 „
Ho...ta Fra..je, Nauka o pčelarstvu sa slikami 8 XI. 96 str. . . — „ 80 „
Il...... Step. Dra. Obuka malenih ili katehetika 8. VI. 250 str. . . 1 „ 50 „
Ju..ć I. Fr. bosanski prijatelj časopis sadržavajući potrebite, koristne i zabavne stvari, svezak III. 8. 208 str. . . . . . — „ 75 „
„ „ Narodne piesme bosanske i hercegovačke 2 svezka 8. 621 str. 2 „ 10 „
J..ko..ća Janka, Izabrana dj..a svezak I Šaljivi spisi 8. VIII. 254 str. . 1 „ — „
Kačića Miošica, O. Andrije, Razgovor ugodni naroda slovinskoga 8. 442 str. 1 „ — „
Kamatnica za proračunanje kamatah od 4. 5. i 6% od 1 novč do 100.000 for a. v. za vrieme od 1 dana do 1 leta . . . . — „ 40 „
Ka..pea I. II. Odkritje Amerike, 3 svezka svaki po 40 . . . 1 „ 20 „
Kanižlica Antuna, Sveta Rožalija panormitanska divica nakičena i izpivana. drugo izdanje po Miroslavu Kraljeviću 8. XV. 113 str. . — „ 80 „
Kavanjina Dra. Jerolima, vlastelina spljetskoga i trogirskoga „Bogatstvo i ubožtvo“ velepjesan u 30 pjevanjah 8. XIV. 575 str. 2 „ — „
Kiseljaka Ivana, Samuel car bugarski. žalostna igra u 5 činah 8. VIII. 143 str. — „ 80 „
Knjižcvnik, časopis za jezik i poviest hrvatsku i srbsku III god. (1866) 1. i 2. svezak . . . . 2 „ 40 „
Kovačevića Gjure, Prve pjesme u mal. 8. 160 str . . . — „ 80 „
Kraljevića Mirosl. Požežki Djak, ili ljubimo milu svoju narodnost, i grlimo sladki svoj narodni jezik. Prvi naški izvorni roman u 16. XV 131 str. 1 „ 25 „
Kriesnice, miloste dragoj nesudjenoj I. knjiga 16. 116 str. . . . 1 „ — „
„ „ „ „ II. „ 16. 136 „ . . . — „ 80 „
Kukuljevića Ivana Sakcinskoga, Arkiv za povjestnicu jugoslavjansku knjiga VI. VII. i VIII. svaka po 1 fr 20 novč. . . . . 3 „ 60 „
Křižeka Vacslava, Anthologie Jihoslovanská s předcházející krátkou srovnávací naukou o tvareh a připojeným slovníčkem 8. XIV. 344 str. 3 „ 20 „
Kučnik, mali koledar za godinu 1867. 68 str . . . — „ 25 „
Kukuljevića Ivana Izvěstje o putovanju kroz Dalmaciju u Napulj i u Rim s 3 na kamenu tiskanimi slikami 8. 8. str. . . . . — „ 80 „
„ „ Monumenta historica slavorum meridionalium. Povjestni spomenci južnih Slavenah. Knjiga I Listine Hrvatske (Acta croatica) 4 VIII. 339 str. . . . . 6 „ — „
„ „ Prvostolna crkva zagrebačka, opisana s gledišta povjestnice umjetnosti i starinah sa slikami 8 VI. 72 str.. . . — „ 50 „
„ „ Varašdin, kratki nacrt s gledišta historičkog sa slikom grada Varašdina sa sjevera 8. 21 str. . . . . . — „ 20 „
„ „ Život Jurja Julia Klovia slikara. prinesak za povjestnicu umjetnosti jugoslavjanske 8. 44 str. . . . — „ 40 „
Kurelca Frana, Fluminensia, ili koječega na Rieci izgovorena, spevana, prevedena, i naspovana 8. VI. 226 str. . . . . 1 „ — „
Lažečnikova ledena palača, poviestni ruski roman iz sriedine XVIII. vieka preveo Špiro Dimitrović Kotaranin 8. 360 str . . . — „ 80 „
Leptir zabavnik za godinu 1859. 1861. 1862. svaki tečaj po 1 fr. 20 novč.. 3 „ 60 „
Лессинг Г. Е. натанъ мудри dramatska spjevka u pet djeistva prevod Jovana Hadžića u knjiž. nazvanoga Miloša Svetića 8. IV. 216 str. . — „ 70 „
Летописъ србски za godinu 1864. izdaje Matica srbska god. XXXVIII. knjiga 109 8. 305 str. . . . . 1 „ — „
Liljan. Zabavnik za mladež 1866. uredio Ljudevit Modec sa slikom Nikole Subić Zrinjskoga 16. 191 str. . . . . . . — „ 50 „
Ljubića Š. prof. Ogledalo književne povjesti jugoslavjanske, za podučivanje mladeži knjiga I. 8. 344 str. . . . . 2 „ 50 „
Mařika Venc. Zab. zemljopis i povèstnica austrijskih zemaljah 8. 59 str . — „ 25 „
Медаковићъ В. М. Т. животъ и обичаи Црногораца 8. VI. 186 str. . 1 „ 25 „
Minčetića Vladisl. Trublja slovinska 16. 45 str. . . . . — „ 20 „
Misli o socialnoj politiki u Austriji od B. L. H. 8. 76 str. . . . — „ 50 „
Molitva hrvatskoga rodoljuba 32. 16 str. . . . . . — „ 5 „
Narodna knjižnica 1. svezak „Životopis Ivana Mažuranića“ 8. 19 str. . — „ 20 „
„ „ II. „ „Vršidba“ od Jov. Sundečića 8. 24 str. . — „ 15 „
„ „ III. „ Svedbče izložbe za obrtnost i ratarstvo napisao Dr. Josip Vranjican 8 152 str. . . . . . — „ 50 „
Nasradin iliti Bertoldo i njegova pritanka domišljatost, himbenost i lukavština, knjižica izpisana polag talijanskoga kano zabavno i ugodno čtivenje za ilirske mladiće, u kojoj se kažu velike pogibeli Nasradinove, njegova izmišljenja i mudre beside. Dodaje se na svrhi: Pivanje od opake ćudi i privare zlih zenah. 2. izdanje 16. 103 str. . — „ 40 „
Neven zabavno-poučni tromjesečnik 1857 VI. tečaj 1. 2. svezak 4. 88 str. 1 „ — „
Николића А. Краљевићъ Марко и Вуча ђенералъ pozorištna igra u tri djeistva po narodnoj pjesmi načinjena 8. 189 str. . . . — „ 60 „

[illegible]
VII [illegible] str.
N[illegible]ća Vlad[illegible], B[illegible] pjes[illegible]
„ „ Pri[illegible]ke I [illegible]
N[illegible]ca [illegible] 32 V[illegible]
O[illegible]etn[illegible]i, I dio „O[illegible]" dogodjaj[illegible] od [illegible] str.
O[illegible]trv[illegible] [illegible] Gr[illegible]
pjesme od [illegible] 1[illegible] str.
Pavela [illegible] I. [illegible] str.
„ „ Obra[illegible]i iz [illegible]
Part[illegible] Jo[illegible], [illegible] str.
Pisme [illegible] str.
Platonovi [illegible], pr[illegible] od I. V. Ko[illegible]a I sv[illegible] 8. 7[illegible]
P[illegible]led na Bosnu [illegible]
Pori[illegible] od Lovr[illegible] [illegible]
Pesar[illegible] Šimun, [illegible] str.
P[illegible]st[illegible] [illegible] a [illegible]no[illegible]
150 str. 1 —
Pucića Mede, Pjesne [illegible] str.
Pjesme narodne izdala [illegible] 8. 17[illegible] str.
Pa[illegible] Fr. Dr A[illegible] CXIX. 21. st.
„ „ O[illegible]
viela. [illegible] 1 —
„ „ Odl[illegible]
[illegible] VI. 16[illegible] str.
„ „ pismo [illegible] 14[illegible]
„ „ vie[illegible]k i djelovanje [illegible]
Rukopis kraljodvorski, pr[illegible] iz [illegible] XX. [illegible]
Ružičnjak svibanjski, ili Mar[illegible]
s n[illegible] XVI. [illegible]
Sludovića Manoila, Po[illegible] M[illegible] [illegible]
„ „ Uputa [illegible] 8. 7[illegible]
Smodeka Matije, Pravo-gor[illegible]ke [illegible] str.
Spiritizam na pr[illegible]sto r[illegible] Kar[illegible] 72 str.
Субботић Јована, „дѣла" књига I [illegible] 16. [illegible] 400 [illegible] 1
Сундечић Ј. ни[illegible] др[illegible]гоцѣнот[illegible] ili [illegible] za [illegible]
popravlj. i umnožano izdanje 8. 12[illegible] str.
„ „ орлић црногорски [illegible] stari i novi [illegible] godinu 19[illegible]
II god 8 [illegible]4 str —
Šviglina Janka, Lj[illegible]tovid, župan [illegible] pripovjest iz IX
vieka 8. 108 str. —
Tacita Kaje Kornelija Život kn. Julja A[illegible] s latinskog [illegible] P[illegible]-
vlović 16. 73 str —
Tomas[illegible] Nikole, Is[illegible]rice 2 izd[illegible] 16. 74 str. —
Tomi[illegible]a J. Euge[illegible] L[illegible]jinke 16. 13[illegible] str
Trdina Janez, zgod[illegible]na slovenskega naroda izdala [illegible]
v Ljubljani [illegible] 8. VI. 144 str.
Valjavec Matije Kračman[illegible], narodne pripovjedke u i oko Varaždina 8. X. 215 str
Vienac [illegible]zdarja narodnjega O. Andrii Kačića Miošiću na stoljetni dan [illegible]
vel. 4. XVI. 244 str.
Vienac zanimivih pripoviedkah prevel iz slovenskoga i[illegible] V. B. 1[illegible]. 1[illegible] —
Vilinski darovi zabavno poučni album za domaći krug [illegible] 4. 12[illegible] str
Vraza Stanka, djela I. svezak „Djulabije" ljubezne [illegible] za Ljub[illegible] 8. [illegible]
str. krasno vezane 1 for. [illegible] novč. br[illegible] —
„ „ djela II. svezak „Glasi iz [illegible] Kravin[illegible]ke," „Gusle i Tambura" „razl[illegible]ite [illegible]" 8. 271 str. krasno vezana 1 for. 80 novč. [illegible]
Vuka Stef. Kar[illegible]a, [illegible] 8. 17[illegible] str.
„ „ „ prim[illegible]eri srpsko-slavenskoga jezika [illegible] 8. 7[illegible] str
„ „ „ pripoviedke i[illegible] starog[illegible] i [illegible] 8. 2[illegible] str. —
Weiss Karl, Dom, der [illegible] Agram mit 1 Tafel und XXVII [illegible] 8. [illegible] —
Zakon kazneni o [illegible] 8. XLVII. [illegible]1 str
„ „ o zločinstvih i prek[illegible] i [illegible] od 27 s[illegible] 185[illegible] 8. [illegible]
Жорж [illegible] Deux Mondes od Ja-
nuara i Februara 18[illegible]1. [illegible] 8. 70. str. —
Zschokke H. Kreol prevela iz nemačkoga L[illegible] Gajeva 8. 2[illegible] str —

[illegible]

LIBRARY OF CONGRESS
0 002 380 072 A